

66.61(2)273.2
К 77

Кар: 3173-1

**СОВЕТ СОЮЗУ
КОММУНИСТ
ПАРТИЯСЫНЫ
ПРОГРАММАСЫ**

ЧЕРКЕССК — 1986

Бютеу къралланы пролетарлары, бирлешигиз!

СОВЕТ СОЮЗНУ
КОММУНИСТ
ПАРТИЯСЫНЫ
ПРОГРАММАСЫ

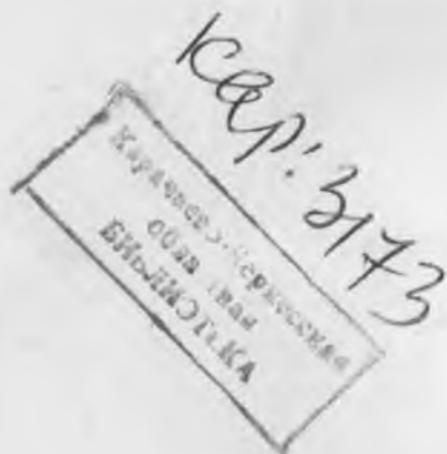
Джангы редакция

ҚПСС-ни XXVII СЪЕЗДИ АЛГЪАНДЫ

СТАВРОПОЛЬ ҚИТАБ БАСМА
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМ
ЧЕРКЕССК — 1986

66. 61 (2) 273.2
К77

Къарачай тилге кёчюрюлюб «Ленини байрагъы» газетни
1986 джыл 11 мартда чыкъгъан 32—33 (7483) номеринден басма-
ланганды.

© Ставрополь китаб басманы
© Къарачай-Черкес бѣлюмю, 1986

Уллу Октябрь социалист революция бла туугъан Советлени Къралы уллу эмда махтаулу джолуу ётгенди. Коммунист партияны башчылыгы бла бютеудуния-историялы хорламла этилгендиле. Ишчи классны, бютеу уруниганланы излемлерин таймаздан тюз ачыклай, марксист-ленинчи окъуу бла революцион кюрешиюну эмда социализм ишлеуюну бютюн бай сынамы бла сауутланыб, КПСС совет халкъны коммунизм ишлеуюну эмда рахатлыкны джолу бла алгъа таукел элтеди.

Политика аренагъа партия джамагъатны социалист джорукъда тюрлендириуюну коммунистлени биринчи программалы документинде — «Коммунист партияны Манифестинде» — баямланган идеяларына. Париж Коммунаы батырларыны ёломсюз джигитликлерине, халкъла арасы ишчи классны, россиячы революцион-демократ къозгъалыуу революцион адетлерине тыйыншысыча керти болуб чыкыгъанды.

Илму коммунизмни тамалын салгъанла Карл Маркс бла Фридрих Энгельс, класс кюрешиюну историялы сынамына, адам улуну алчы оюуюну джетишимлерине таяна, джамагъат ёсюмюу объективли законларын ачхандыла, капитализмни къаушатылмай къалмазлыгын теория джаны бла кёргозгендиле эмда пролетариатны джангы социалист къуралышны къураучу боллукъ бютеудуния-историялы борчун джарашдыргъандыла. Аланы «Бютеу къралланы пролетарлары, бирлешигиз!» деген ётгюр чакъырыулары бюгюн да ишчи къозгъалыуу джигер лозунгу болгъанлай къалады.

Маркс бла Энгельсни ишлерин уллу фахмулу халда андан ары бардыргъан Владимир Ильич Ленин

джангы историялы болумлада аланы окъууларын не джаны бла да алгъа элтгенди, заманны баш проблемаларына джууаб бергенди, ишчи къозгъалыуну, социалист революцияны эмда социализм ишлеуню теориясы бла, къазауатны эмда рахатлыкъны проблемаларына къарауну илму системасы бла сауутландыргъанды.

Марксизм-ленинизм бирикген революцион окъууду. Уллу Ленин къурагъая партиа илму социализмни ишчи къозгъалыу бла байламлы этиуню, теория бла практиканы юзюлмезден бирикдириуню джашаулу юлгюсю болгъанды. Ол хар замапда марксизмни-ленинизмни партиасы, революцион этимлиликни партиасы болуб тургъанды, болуб турады, болуб да турлукъду.

Историяны хар кезюуюнде КПСС кесини программаларында илму тамалда джарашдырылгъан борчланы баджарыб келгенди.

1903 джыл II съезде биринчи Программаны алыб, большевик партиа ишчи классны, эллилени, Россияны бютеу урунганларын патчахлыкъны тайдырыуну, андан сора уа капиталист къуралышны къоратыуну джолу бла элтгенди, юч россиячы революцияны отларындан ётгенди. 1917 джыл октябрда ишчи класс политика властны кесини къолуна алгъанды. Историяда биринчи кере ишчиле бла эллилени къралы джаратылгъанды. **Джангы дунияны къурау башланганды.**

1919 джыл VIII съезде экинчи Программаны къабыл этиб, партиа социализмни ишлеуню борчун салгъанды. Киши джорюмеген джолла бла бара, уллу табсызлыкъланы дженгиб атлай, дунияда болмагъанча джигитликни кёргюзе, совет халкъ Коммунист партианы башчылыгы бла социализм ишлеуню Ленин джарашдыргъан планын джашауда баджаргъанды. **Бизни къралда социализм керти зат болгъанды.**

1961 джыл XXII съезде ючюнчю Программаны къабыл этиб, партиа коммунизм ишлеуню къайсы джолунда да уллу ишни кенг бардыргъанды. Чыгъарыучу кючлени, экономика эмда социал келишиулени, социалист демократияны, культураны ёсдюрюуде, джангы адамны къурауда совет джамагъат уллу джетишимле этгенди. **Къралыбыз ёсюмлю социализмни этапна киргенди.** Унукъдурууну, агрессия бла къазауатны империалист политикасына къаршчы, рахатлыкъ, демократия эмда социал прогресс ючюн кюрешиуде Совет Союзуна кючлю фактор болгъан магъанасы ёсгенди.

Ючюнчю Програма кьабыл этилгенден бери озгъан заман аны баш теориясы бла политика оюмларыны тюзлюклерин ачыкълагъанды. Аны бла бирге джыйылгъан сынам, къралны ич джашауунда эмда дуння аренада тюрлениулени илму тамалда ангылау совет джамагъатны ёсююню перспективаларын, аны ахыр муратха — коммунизмге — джетууюню джоллары бла мадарларыц, джангы историялы болумлада халкъла арасы политикасыны борчларып кесгинирек эмда толуракъ ачыкъларгъа онг бередиле.

КПСС-ни бу редакциясында чыкъгъан ючюнчю Программасы — ол социализмни планлы эмда не джаны бла да игилендириуюню, къралны социал-экономика ёсююн дженгиллетиуюню тамалында совет джамагъатны мындан ары да коммунизмге кёче барыууну программасыды. Ол рахатлыкъ бла прогресс ючюн кюрешиуюню программасыды.

БИРИНЧИ ҚЕСЕГИ

КАПИТАЛИЗМДЕН СОЦИАЛИЗМГЕ ЭМДА КОММУНИЗМГЕ КЕЧЮУ—БУСАГЪАТ КЕЗЮУНЮ БАШ МАГЪАНАСЫ

1. УЛЛУ ОКТЯБРЬ СОЦИАЛИСТ РЕВОЛЮЦИЯ ЭМДА СССР-де СОЦИАЛИЗМНИ ИШЛЕУ

Адам улуну социализмге Октябрь революция баш-латхан бютеудуния-историялы бурулууу джамагъат ёсюмню джорукълу джолуду.

Капитализм адам улуну историясында ахыргы джегиучю къуралышды. Чыгъарыучу кючлени ёсюм-лерине кючлю атлам бериб, андан сора ол джамагъат прогрессин джолунда тыйгъычха бурулуб къалгъанды.

Капитализмни историясы аны баш къаршчылыгъыны терең бола баргъаныны историясыды — производствону джамагъат халы бла ол чыгъаргъан байлыкъны хайырландырыуну энчи иелик капиталист формасыны арасында къаршчылыкъны, ишчи классны эмда бютеу урунганланы джегиуню кючлюден кючлю бола баргъаныны, урунуу бла капиталны, унукъгъанла бла унукъдуруучуланы араларында кюрешни тикден тик бола баргъаныны, урунган адамлагъа сансыз-санаусуз джарсыула келтирген экономика кризислени, социал-политика кыйынлыкъланы, зорлукъ къазауатла бла къаугъаланы историясыды.

Капиталны концентрациясы бла централизациясыны процесси ХХ ёмюрню аллында капиталистлени кючлю монополист союзларын чыгъаргъанды. Ол алагъа бютеу экономика эмда политика джашауда баш мадарланы кюлгъа джыяргъа сеbeb болгъанды. Капитализм кесини баш эмда ахыр стадиясына киргенди—империализмни стадиясына. В. И. Ленин айтханлай, «империалист капитализм миллетлени эм кючлю джегиучю», агрессивли къазауатланы баш ёзеге болгъанды.

Империализмни кёзююнде капиталист производство келишиулени социалист производство келишиулеге

кёчюрююно материал болумлары кьуралгъандыла, хорламлы социалист революцияны объективли эмда субъективли мадарлары бишедиле. Эски джамагъатны революцион тюрлендириуню эмда джангы джамагъатны кьурауну борчун история ишчи классны бойнуна салады. Аны баджара, ол кьуру кесини класс излемлерин толтуруб кьоймайды, бютеу урунганланы излемлерин да баджарады.

Патчахлыкьны унукьдурууу эмда крепостничествоуну эски адетлери тереннге джибериб, Россияда империализмни кьаршчылыкьлары бютюн да кючлю тукьум кьозгъалгъандыла. Россия халкьла арасы империализмни эм кьарыусуз чыгы, аны кьаршчылыкьларыны аралыгы болгъанды. Дуния революцион кьозгъалыуну баш ёзеге да ма бери кёчгенди. Россияны пролетариатыны аллында тамам бек кыйын эмда бек джууаблы борч чыкьгъанды — буржуазияны дуния бийлигини бугьоун биринчи болуб юзюу. Ол затны джангы типли партияны башчылыгы бла этерге боллукь эди, — пролетариатны джигер революцион организациясыны юсю бла.

Большевик партияны кьуралгъаны россиячы эмда халкьла арасы ишчи кьозгъалыуну историясында кючлю бурулууну уллу магъаналы кёзюую болгъанды. Ол зат джамагъат ёсюмню, пролетариатны класс кюрешини объективли излемиди, В. И. Ленинни, аны тегерегинде бириккен марксистлени илму джитиликлерини, аланы кьаджыкьмагъан политика эмда кьурау ишлерини уллу итогуду. «Берчигиз бизге революционерлени организациясын — биз Россияны башын тюбуне айландырырбыз» деген ленинчи чакьырыу ишчилени, россиячы джамагъатны, урунган халкьны эм алчы адамларыны акьыллары бла джюреклеринде исси джакьлыкь табханды. Партияны идеология, политика эмда кьурау принциплерин, аны халкьны арасында ишлеу джорукьларын джарашдыргъанды В. И. Ленин. Джангы типли партия ревизионизм эмда онгчу оппортунизм бла, догматизм эмда солчу авантюризм бла чырт да келишмеслик кьаты сермешуледе кьуралгъанды эмда беггенди.

1905—1907 джылланы революциясы — империализмни эпохасында биринчи халкь революция — ишчи классны кючюн кёргюзгенди, пролетариатны келлик хорламларыны аллы болгъанды. 1917 джыл февраль буржуй-демократ революция патчахлыкьны алыб

атханды. Алай а ол халкъланы социал эмда миллет джегилиуден, империалист къазауатны къыйыплыкъларындап къутхармагъанды, россиячы джамагъатны талаб тургъап къаршчылыкъланы къоратмагъанды. Социалист революция заманны амалсыз излеми болгъанды.

Россияны ишчи классы уллу революционлугъу эмда къурамлылыгъы бла белгили эди. Политика сермешиледе чыныкъгъан, алчы революцион теория бла къолланган большевик партия анга башчылыкъ эте эди. Империализмни болумларында аллы бла биринде неда бир къауум къралда пролетар революция хорларгъа боллугъуну юсюнден теория къураб, В. И. Ленин аны къорешушу ачыкъ перспективасы бла сауутландыргъан эди.

Большевиклени партиясыны чакъыруу бла эмда аны башчылыгъы бла ишчи класс капиталны властына къаршчы урунха таукел киргенди. Пролетариатны социализм ючюн, эллилени джер ючюн, Россияны ушукъгъан халкъларыны миллет азатлыкъ ючюн къорешулерин, империалист къазауатха къаршчы, рахатлыкъ ючюн бютеу халкъланы къозгъалыуун бирикдириб, партия ол кючлю ырхыны буржуй къуралышы къаушатыугъа бургъанды.

Уллу Октябрь социалист революция бютеудунья историяны тамыры бла тюрлендирген иш болгъанды, дунья ёсюмню баш джолун эмда баш тенденцияларын ачыкълагъанды, къайтмазлыкъ процессни — капитализмни джангы, коммунист джамагъат-экономика формация бла аушдурууну аллын салгъанды.

Историяда биринчи болуб пролетариатны диктатурасыны къралы къуралады эмда бегийди. Бютеу урунганланы кесни тегерегинде бирикдириб, ишчи класс капитализмден социализмге кечген кезюуде тамам къыйын борчланы — джангы джамагъатны тамалларын салыуну борчларын — баджарыб башлайды.

Политика власты алыу, гражданд къазауатны фронтларында хорламла, тыш къраллы аскер интервенцияны ууатыу, джангы джашауну ишлерге ачылгъан перспективала урунганланы кючлери бла революцион къууатларын бютюн кючлю къозгъайдыла. Мюлкню оюлгъаны, контрреволюцион тиллешиле бла буржуазияны саботажлары, къралны техника-экономика

эмда культура джаны бла артха кьалгъаны чыгъаргъан кыйынылыкъла бла табсызлыкъланы дженгедиле ала. Социализмге кёчюню кёзююнде баргъан класс кюешну бир-бирде кьаты сермешиулеге бурула эди. Советлени Къралы кесини тегерегиндеги душман капиталист кьауумдан кючлю чабыуулланы, кёб тюрлю аскер эмда политика провокацияланы сынай эди.

Партия, халкъланы башламына таяна, онгчу эмда «солчу» оппортунистлени чабыууллары ыхтыра, кесини идея-политика эмда кьурау бирлигин бегите, социализмни ишлерге деген ленинчи баш джолну джанлаусуз бардыргъанды.

Баш производство керекле халкъланы кьолуна кёчгедиле. Джерни, заводланы, фабрикаланы, банкланы кьралны эркинлигине бериу ара джамагъат мюлкню бегитну бла ёсдюрююню, мюлкню план системасын кьурауну керекли ал мадарларын баджаргъанды. Кьралны индустриализациясы Совет Союзну бютюн кючлю промышленность кьралгъа бургъанды. Экономика келешиледе, эллилени бютеу джашау болумларында эл мюлкню коллективизациясы тереи гюрлениу болдургъанды. Ишчи класс бла эллилени союзу демингили социал-экономика тамалгъа салынганды. **Культура революцияны** себебинден кьарангылыкъ кьоратылгъанды, уруниган адамны творчество кючлерин ёсдюрюрге, тин дуниясын джашнатыргъа кенг джол ачылгъанды, социалист интеллигенция кьуралгъанды, марксист-ленинчи идеология совет адамланы баш ангылары болгъанды.

Социализмни эм аламанат хорламларыны бири миллет ишлени баджаргъаныды. Октябрьны хорламы миллет урукъдурууну эмда миллетле бла халкъланы тенгсизлигин ёмюрлеге кьурутханды. Башларына эркин халкъланы бирикген кёб миллетли кьралгъа — Совет Социалист Республикаланы Союзуна — кеси разылыкълары бла бирлешгенлери бек уллу магъаналы иш болгъанды. Социализмни ишлеу баргъан кёзюде алгъынгы миллет кыйырланы экономика, социал эмда культура прогресслери дженгил баджарылгъанды. Миллет айрылыкъ кьайтмаздан кьоратылгъанды, кьарнаш шохлукъ, СССР-ни бютеу халкъларыны кьысха иш джюрютюулери бла бир-бирине болушуулары джашауну мардасы болгъандыла.

Ол затла барысы бютеудуния-история магъаналы

социал тюрлениу баджарылгъаны, энчи иеликни ёмюрледен бери келген бийлиги, адамны адам джегиую кзурутулгъанын билдиредиле. Ишчи классны, колхозчу эллилени, халкъ интеллигенцияны, бютеу миллетлени урунганларыны излемлерини бирчалыкъларыны тамалында совет джамагъатны социал-политика эмда идея бирлиги кзуралгъанды. Урунган адам къралны толу оноулу неси болгъанды. **СССР-де социалист джамагъат кзуралыб бошалгъаннга джетгенди.**

Джангы кзуралышха керти кыйын сынау болуб туюшгенди Уллу Ата джурт къазауат. Партияны тегерегинде биргиб, ёмюрде болмагъанча джигитлик кёргозе, совет халкъ эмда аны Сауутлу Кючлери империалист реакцияны эм кючлю отрядын — герман фашизмни — халек тукъум къаушатхандыла. Совет Союз кесини хорламы бла Европаны халкъларын нацист кзулландырыудан азатлаугъа, дуния цивилизацияны кутхарыугъа керти уллу юлюш кюшханды. Фашист Германия бла милитарист Японияны къаушатыу халкъланы рахатлыкъ ючюн, демократия, миллет азатлыкъ эмда социализм ючюн кюрешнулерине джангы мадарла ачханды. Совет халкъны хорламы Совет къралны халкъла арасы сыйын мийикге кёлтюргенди.

Къысха болджалны ичинде СССР къазауат салган ауур джараланы бакъгъанды, кесини экономика, илму-техника эмда къоруулау кючюн иги танг бегитгенди, аны халкъла арасы позициялары бегитгендиле. **Бизни къралда социализм саулай эмда толусу бла хорлагъанды.**

Этилген джетишимлеге таяна, совет джамагъат экономика, социал-политика эмда тин ёсюмню джолу бла алгъа таукел баргъанды. Къралда бирикген халкъ мюлк комплекс кзуралгъанды. Къралны север бла восток джанларында джангы онглу районла мюлк ишге кюшулгъандыла, табигъат бла хайырланыу игиленгенди. Миллет хайыр, джамагъат урунууу иш кюратыуу иги кесекге ёсгендиле. Халкъны джашау дарджасы танг кёлтюрюлгенди, межам ишлеуню тамам уллу программасы джашауда бардырылгъанды, халкъны тин байлыгъы кёлтюрюлгенди, бютеулю орта биллим бернуге кёчюу баджарылгъанды, совет илму бла техника алапат джетишимле этгендиле. Биринчи атом электростанция бла биринчи атом ледокол Совет Союзда ишленгендиле. Джерни биринчи спутниги, ичинде

адамы болгъан биринчи космос кеме джиберилгендиле.

Социалист джамагъат келишиуле бегигендиле. Адамланы джангы социал эмда интернационал бирлиги — совет халкъ — къуралгъанды. Пролетариатны диктатурасыны къралы бютеухалкъ социалист къралгъа бурулгъанды.

Большевик принциплилик бла самокритиканы кёргозе, халкъны джакълыгына таяна, биреуге табыныуау заранын тайдырыуда, партия эмда кърал башчылыкъ этиуню ленинчи мардаларындан джанлауну къоратыуда субъективист, волюнтарист халили джангылычланы тюзетиуде партия уллу иш бардыргъанды. Совет демократия андан ары да ёсюм алгъанды, социалист законлулукъ бегигенди.

Совет халкъны къаджыкъмай урунууу, экономика, социал бла политика санагъатлада, илму бла культурада этилген онглу джетишимле, ёсюмлю социализмни этапын башлаб, бизни къралны джангы историялы чеклеге чыгъаргъандыла.

СССР бла АБШ-ны, Варшава Договорну Организациясы бла НАТО-ну арасында аскер-стратегия тенгишлик къурау социализмни историялы джетишим болгъанды. Ол зат СССР-ни, социализмни къраллары бла бютеу прогрессив кючлени позициялары бегигенди, империализмни агрессив къауумларыны дуня ядро къазауатда хорлар мурадларын ойгъанды. Ол аскер тенгликни сакълау рахатлыкъ бла халкъла арасы къоркъуусузлукъну баджарыуну кючлю факторуду.

СССР-ни, бирси социалист къралланы сынамлары джангы джамагъатны социал-экономика, политика, идея эмда адеб онглулукъларыны керти да кючлю болгъанын, аны адам улуну ёсюмюнде капитализмдеи онглу атлам болгъанын ким да ийнанырча кёргозедиле, бююнлюкде буржуй къуралыш джууаб этерге къолундан келмеген соруулагъа джууаб бередиле.

Социализм байрагъында «Не да адам ючюн, не ашхылыкъ да адамны насыбы ючюн» деген сёзле джазылгъан джамагъатды. Ол джамагъатда:

— производство керекле халкъны къолундадыла, адамны адам джегиу, социал унукъдуруу, аз санлы онглу къауумну къолуна власты бериу, миллионла бла адамланы джалангачлыкълары бла къарангылыкълары ёмюрлюкге къурутулгъандыла;

— чыгъарыучу кючлени тутхучлу эмда планлы

ёсюлерине кенг джол ачылгъанды, илму-техника прогресс миллионлагъа ишсизлик келтирмейди, бютеу халкъны джашау болумун таймаздан ёсдюрюб барады;

— урунургъа тенг эркишлик берилгенди эмда аны ючюи «Хар кимден — болумуна кёре, хар кимге — кыйышына кёре» деген джорукъ излегенча, хакъ тюз тёлениди, халкъ хакъсыз медицина болушлукъ табыу, окъуу бла джарыкълыкъ, учуз хакълы фатар табыу дегенча джашау ашкылыкъла бла хайырланады;

— ишчи классны, колхоз эллилени эмда интеллигенцияны бузулмазлыкъ союзу бегигенди, эркишиле бла тиширыулары бирча эркинликлери эмда аланы болдурууда гарантиялары бардыла, джаш тёлуге тамблагъы кюннге ышангылы джол ачылгъанды, урунуу ветеранлары джашауда ажымсыз социал баджарыу табадыла;

— миллет тенгсизлик къоратылгъанды, бютеу миллетле бла халкъланы эркишлик табыуда эмда кертисинде тенгликлери, шохлукълары бла къарнашлыкълары белитилгенди;

— керти демократия салынганды эмда ёседи — халкъ кеси халкъгъа деб бардыргъан власть, граждандылары производство, джамагъат эмда кърал ишлеге башчылыкъ этиуге къошулуулары кенг эмда толугу эркинликли халда баджарылады;

— азатлыкъны идеялары, адамны эркинликлери, адамны тыйыншы шартлары кертилик магъажадан толгъандыла, эркинликле бла борчланы бирликлери бегибдиле, бирча законла бла адеб мардала джашауда бардырыладыла, хар кимге да бирча мизам салынганды, исанны не джаны бла да ёсдюрюрге джарыгъан таб болумла къураладыла;

— адамлыкъны керти суйген марксист-ленинчи идеология этеди бийлик, халкъгъа саулай билим алыуу гёзенлерине эшик ачыкъды, бютеу дуняны культурасындан эм иги затланы кесине джыйышдыргъан алчы социалист культура къуралгъанды;

— джашау тюзлюкде, коллективизм бла джолдашылыкъ болушлукъ беринде къуралгъан социалист джашау орналгъанды. Ол урунган адамны келлик заманга ышандырады, аны джангы джамагъатны ишлеучю эмда кесини энчи джашауун къураучу этиб, тин эмда адеб-памыс джаны бла кёлтюреди.

Халкъла арасы аренада халкъланы баш эркинлик-

лери бла социал прогресслерин акъылы, иши бла да джакълагъан, баш мураты рахатлыкъны сакълау бла бегитиуге бойсунган джамагъатды социализм.

Мындан ары да коммунизмге барыр мурат бла историялы ёсюмню джангы кёзюююнде партияны, совет халкъны аллында социалист джамагътны не джаны бла да игилендирирге, аны мадарлары бла онглу-лукъларын толусу бла иги хайырландырырга деген борч кючлю салынганды.

II. БУСАГЪАТ ДУНИЯДА ПРОГРЕСС БЛА РЕАКЦИЯНЫ КЮЧЛЕРИНИ АРАСЫНДА БАРГЪАН КЮРЕШ

Социал азатлауну Уллу Октябрь башлагъан бю-теудунья-историялы процесси, герман фашизм бла япон милитаризмни къаушатхандан сора, Европаны, Азияны, андан сора уа Американы талай къралында дже-гиучю властланы тайдыруу бла белгиленгенди. Эм алгъы бурун бизни къралда кертилик болуб боша-гъан социализм дунья системагъа бурулгъанды. Джангы джамагъат ишлеуню марксист-ленинчи теориясы халкъла арасы масштабда практикада сыналгъанды, социализм джер джюзюню кенг къарамларында бегигенди, коммунист цивилизацияны урунуу джолу бла кёб джюз миллион адамла барадыла. Халкъланы джаныдан джангылары капитализмге ышанмагъанларын билдиредиле, кеслерини ёсюм перспективаларын аны бла байламлы этерге сюймейдиле, кеслерини къралларын социалист халда тюрлендириуню джолларын излейдиле эмда табадыла.

Империализм таймаздан экономика джаны бла къысыб, идеология диверсияла бардырыб, тюсюнлей контрреволюцион переворотла бла аскер агрессия этерге кюрешиб тургъан болумда социализм къысха историялы болджалгъа болдургъан джетишимле бютюн да магъаналыдыла.

Социалист къраллада джыйылгъан сынамны магъанасы тас боллукъ тюлдю. Кетген онджыллыкъла социализм ишлеуню практикасын байындыргъандыла, социалист дуньяны кёб тюрлюлюгюн ачыкълагъандыла. Аны бла биргелей ол онджыллыкъланы сынамы социализмни бютеулю законтарыны уллу магъаналары болгъанына шагъатлыкъ этеди, сёз ючюн: урун-гъанланы ишчи класс башчылыкъ этген власти болгъанына; джамагъатны ёсююне илму социализмни

идеологиясы бла сауутланган Коммунист партияны джанындан башчылык этилгенине; баш производство кереклеге джамагъат исликни бегуюу бла аны тамалында экономиканы халкъны излемине кёре план бла ёсююне; «Хар кимдеп — болумуна кёре, хар кимге — кыйынына кёрс» деген джорукъну джашауда баргъанына; социалист демократияны ёсююне; бютеу миллетле бла халкъланы тенг эркинликлерине эмда шохлукъларына; социалист хорламланы класс джаулананы хыянатларындан кьоруулаугъа.

Бютеулю законланы социалист кьралланы хар кьайсысыны кесини энчи болумунда хайырландыруу алапы алгъа таукел барыуларыны, ёсюмде табсызлыкъланы дженгиулерини эмда чыгъыб келген кьаршылыкъланы заманында джарашдырууларыны тамалыды, башчылыкъ этген коммунист партияланы социалист ёсюмю бютеулей процессине кьошхан керти юлюшлери.

Социализм халкъла арасы иш джюрютюулене алгъын дуняда джюрюмеген джангы тюрлюсюн джашаугъа сингдиргенди. Ол социалист кьралланы арасында ёсгенди. Аны деменгили тамалы — социал-экономика бла политика кьуралышны бирчалыгъы; марксист-леннинчи идеология; класс бириннетлилик; джангы джамагъат кьурау, аны кьоруулау борчланы баджарыуда шохлукъ, бирге ишлеу, бир-бирине болушуу; рахатлыкъ ючюн, халкъла арасы кьоркьуусулукъ бла джамагъат прогресс ючюн кюрешиу; тенглик, хар кьралны баш эркинлиги бла кьраллыгъыны сыйын кёрюу.

Социалист интернационализмни келишнулери бютюн да толу бирикгендиле кьралланы социалист шохлугъунда. Ол шохлукъну кьраллары — Экономика Болушлукъну Советине, Варшава Договорну Организациясына киргенле — баш излемлери бла нюзюрлерини бирчалыгъы бла, кёб планлы иш джюрютюулерини байламлары бла бирикгендиле, халкъла арасы ишледе кеслерини ишлерин биригиб бардырадыла. Кьралланы бу бирлешлигиндеча джангыз бири да башхаладан артыкъ эркинлик бла онглулукъ излемеген, излерге да болмазлыкъ, араларында халкъла арасы келишиулери керти да халкъла арасы келишиулеге айланган, кёб тюрлю дараджада — баш партия эмда кьрал башчылыкъдан тебреб, урунуу коллективлеге дери — ашхы байламла кьуралгъан эмда ол бай-

ламлары ёсюб баргъан къралланы шохлугъун алкъын билмегенди история. Шохлукъ социализмни ишлеуде къралнн къралланы кючлерин ёсдюреди, къокъуусуз-лукъларын ышангылы баджарыргъа болушады.

Социалист къралланы бекден бек джууукълашды-рыргъа кереклиси социализмни кесини объективли из-леминден чыгъады. Капиталист дуняда экономика, социал-политика эмда культура ёсююню тенг барма-гъаныны джоругъу джюрютюле эсе, онглу къралла къарыусузланы тонаб байына эселе, аланы артха къа-лыуларын не къадар бегитирге излей эселе, социализм къарыусуз ёсюмлю къралланы алчыланы дараджасы-на кёлтюрюрге тыйыншлы мадарла къурайды. Соци-лист къралланы джамагъат ёсюмлерини дараджасы не къадар мийик, бир-бирине не къадар джууукъ бол-са, аланы бирге иш джюрютюулери ол къадар бай эмда кенг болады, аланы бир-бирине джууукълашды-рыу процесс тынчыракъ бардырылады.

Социализмни дуня системасыны къралгъаны, со-циалист шохлукъну джарашханы бла бегигени халкъ-ла арасы аренада кючно социал прогресс, демократия, миллет азатлыкъ бла рахатлыкъ ючюн кюрешген халкъланы хайырларына тамыры бла тюрлендирген-диле. Социалист шохлукъ бюгюнлюкню эм сыйлы кю-чюдю, дуня политиканы джангыз бир иши олсуз ба-джарыллыкъ тюлдю; ол джер джюзюнде рахатлыкъ-ны деменгили дагъаныды, халкъла арасы иш джюрю-тюледе игиликни, рахатлыкъ, демократ башламланы джанлаусуз джакълauchуду, империалист реакцияны джолунда баш тыйгъычды.

Социализмни джаш, келлик заманнга учунган ду-ниясына кършчы болуб турады алкъын кючлю эмда кърккъуулу, алай а кесини ёсюм ауушундан ётюб бо-шагъан капитализмни джегнучю дунясы. **Капитали-змни бютеулю кризиси тереннге кириб барады.** Аны бийлигини чеклери къайтмаздан къысхарадыла, аны историялы ёлюмю ачыкъдан ачыкъ таныла келеди.

Бусагъатхы капитализм XX ёмюрню аллында, таб аны ортасында болгъан халындан да кёб джаны бла башхады. Монополияла бла къралланы кючлерин бир-ге джыйгъан кърал-монополист капитализмни болу-мунда кючлю тукъум ёсген чыгъарыучу кючле бла ка-питалист производство келишиулени араларында кършчылыкъ къатыдан къаты бола барады. Эконо-миканы ичинде тутхучсузлукъ ёседи, ол зат аны ёсю-

мюню бютеулей джюрюшюню сернюю болгъапында, циклы, структуралы кризислени бир-бири бла кючлю чалышыб эмда терен болуб келгенлеринде танылады. Кёбчюлюкню ишсизлиги, инфляция сау болмазлыкъ эски ауруу болуб бошагъандыла, бюджет дефицитле бла кърал борчла кемсиз уллу масштаблагъа джетгендиле.

Производствону капиталист концентрациясы бла интернационализациясы урунганланы дуня масштабда джекген, аладан уллу хайыр алгъан къралладан транснационал корпорацияланы кючлю этедиле. Ала, азат къралланы баш эркинликлерин бузгъан бла кълмай, ёсюмлю капиталист къралланы миллет излемлерине да кьол узатадыла.

Кесин тюрленген болумгъа джарашдырыргъа кюреше, монополист буржуазия хаман хыйлалыккъла этеди. Капиталист кърал, айтыргъа, бюджетни юсю бла миллет хайыры джангыдан юлешеди, аны онглу кесегин уллу капиталгъа теджейди, эм джангы илму-техника джетишимлени кесине кзулдукъ этиуге салыргъа кюрешеди. Джегиуню механизми бютюн да кыйыныракъ, хыйларакъ болгъанды. Ишлегенлени усталыкъларындан, акъыл кючлери бла нерва кзууатларындан кёбден кёб хайыр аладыла.

Дуня социализмни тийишиую ёсюб келген болумда урунганланы класс кюрешулерин бир-бирде капиталистлени ийилтеди, урунуу болумну маджал этерге, какъ тёлеуню, социал баджарууну игилендирге керекли этеди. Баш затны — капиталны бийлигин — сакълар ючюн этиледиле алай. Алай а аллай хыйлалыккъла кёбден кёб кере зорлукъ этиу бла, монополияла бла буржуй къралны урунганланы джашау дараджаларын тюзюча кысыулары бла къатышыб барадыла.

Капитализмде илму-техника революция ауур социал кыйынылыккъла келтиредиле. Предприятиеленден кысталгъан миллионла бла урунганла усталыкъларын тас этиу, материал инджиуле кёрюу болумгъа тюшедиле, келлик заманга не тюрюу ышанмакълыкъларын да тас этедиле. Билим алгъан джаш тюлюню иги кесегин кесини кючюн, билимин салыб ишлер мадар табмайдды, джашауда таргъа тыйылыб, джарсыйды. Экономика болумну къайсы халында да кёбчюлюкню ишсизлиги сакъланганлай турады. Аны андан ары да ёсеригини керти перспективасы капитализмча джамагъат системаны кючлю кълтыратыргъын танытады.

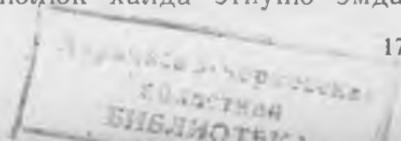
Монополияла экономиканы аграр секторунда бийлик этнуно баш позицияларын кючлегендиле. Бек кёб фермер производстводан ыхтырылады, сау кьалгъанла уа кемсиз кьаты ишлеу бла кыйышлык чегнуно хыйсабында джашаргъа кюрешедиле. Фермер юйдегилени джазыулары рынокда тюрлениуле бла монополияланы зулмулукъларына бойсунубдула. Бютюн да бек алгъыннгы колонияла бла джарым колонияланы эллилерини кыйынды джазыулары. Шахарлада ууакъ эмда орта мюлк тутханланы уллу капитал, бекден бек джеге, финанс бойсунууну кьармагъына тюшоре баралды.

Аны кьой эсенг, эм ёсюмлю капиталист кьраллада мискин, юйю-кюню болмагъан, кьарангы, медицина болушлукъ табмагъан адамланы саны бек уллуду. Гитче миллетлени дискриминацияда тутуу бедилени адет сакъланады, тиширыуланы эркинликлери минделеди.

Политика джаны бла империализм кьайсы джолда да реакцияны кючлю этиб барыргъа ёчдю. Урунганла кьаты кюрешнуде бир кесек демократ эркинлик табхан джерде кьрал-монополия капитал, ол эркинликлеге кьаджыкьмай, бир-бирде уа уста тукьум атлай, чабыуулну бардырады. Кесине кьоркьуу тюшерча болумлада уа, арам-кьарам этмей, политика кьоркьутуугъа, артыкълыклагъа, зорлукъгъа, дерт кьайтарыугъа таянады. Политика аренагъа таукелден таукел чыгъыб келеди неофашизм. Урунганланы эски адетле бла кьысыу мадарла хайыр бермеген джерледе, прогрессив кючлени аскер мадарла бла теблер ючю, империализм зорлукъ режимлени орнатады. Урунганланы интернационал бириннетликлерин кьарыусуз этерге кюреше, империализм миллетчиликни, шовинизм бла расизмни отун джандырады, башха халкъланы эркинликлери бла излемлерине, аланы миллет культура-история байлыкъларына джийиргенген кёзден кьарайды.

Бююннгю капитализмни гуманизмге кьаршчы идеологиясы адамланы тин дунияларына уллудан уллу заран салады. Индивидуализмге, артыкълыкгъа, нени да этерге эркин болмакълыкгъа табынуу, ачы антикоммунизм, байыныр муратда культураны джегиу адебсизликни-намыссызлыкъны орнатыугъа, ишленмеклик джаны бла артха кетиуге элтедиле. Империализм кёб аманлыкъны кёбчюлюк халда этиуно эмда

Кар: 3173

терроризмни туудургъанды, ала капиталист джамагъатны юсюнден кючлю басхандыла. Кёбчюлюк информацияны буржуй мадарларыны магъанасы бютюн да заранлы болуб барады. Ала бийлик этген классны излемлери джакълар муратда адамланы ангыларын къатышдырадыла.

Капиталист системаны ичинде къралланы ёсюмлери бирча болмагъаны теренден теренге барады. Импералист эришиуню юч баш аралыгъы къуралгъанды: АБШ, Запад Европа, Япония. Аланы арасында товар сатыуу рыноклары, капиталны хайырландырыуу сфералары, сырьену кёзлеулерни ючюн конкурент кюрешиу, илму-техника прогрессни эм онглу санагъатларында алгъа чыгъар ючюн кюрешиу къызыугъа кириб барады. Эришиуню джангы экономика эмда политика аралыклары къураладыла, педен да алгъа Шош океанны бассейнинде бла Латин Америкада. Буржуй къралланы арасында къаршчылыкъла да ёседиле. АБШ-ны монополияларыны империя амбициялары бла кеслерине хайыр юзюу политикалары, кеслерини эгоист излемлери толтурур ючюн, башхаланы, таб, кеслерини союз къралларыны да излемлери бла къоркыуусулукълары теблерге хазырлыкълары дуняда ачыу бла къоркыууну кёбден кёб чыгъарадыла.

Капиталны индустриялы къраллары бла башларына азатлыкъ табхан къралланы асламысыны экономика ёсюмлерини дараджаларыны арасы бир-биринден уллу эмда терең болуб баргъаны ючюн, джер джюзюнде ачылыкъны, джарлылыкъны, джукъгъан-джайылгъан аурууланы кент зоналары сакъланганлары ючюн джууаблылыкъ империализмни бойнуна тюшеди.

Историялыкъ ёсюмню джорюшю империализмни позицияларын не къадар кючлю кемирсе, аны эм реакцион кючлерини политикасы халкъланы излемлерине ол къадар джау бола барады. Империализм джамагъат прогрессге къаты тукъум къаршчылыкъ этеди, историяны джорюшюн тыяргъа, социализмни позицияларын ояргъа, бютеудуния масштабда социал онглулукъ алыргъа дыгалас этеди. Империалист къралла кеслерини экономика, политика эмда идеология стратегияларын биркидирирге, социализмге, бютеу революцион, азатлау къозгъалыулагъа къаршчы бириккен фронт къуараргъа кюрешидиле.

Империализм бусагъатхы дуняны политика кер-

тиликлерин тергеуге алыргъа излемейди. Башларына азат халкъланы муратларын керн тюртюб, ол аланы кеслерини ёсюм джолларын сайларгъа эркинликлерин сыйырыргъа тырмашады, алагъа къоркъуу салады. Ма аидады дунияны тюрлю-тюрлю районларында чыкъгъан къаугъаланы баш чурумлары.

Халкъла арасы реакцияны къаласыды АБШ-ны империализми. Кимден да алгъа къазауат къоркъуу ма апдан чыгъады. Дуниягъа бийлик этерге тырмаша, ол сау континентлени кесини «джашау излемлерини» зоналарына санагъанын джашырмай айтады. Ол бардыргъан гегемонизм, диктат политика, аны башха къраллагъа тенгсизлик келишиуле алдырыргъа излеге-ни, халкъгъа къаршчы репрессивли мизамланы джакълагъаны, АБШ-ны айтханын этерге суймеген къраллагъа къаршчы дискриминация бардыргъаны къралла арасы экономика эмда политика болады.

Вьетнамгъа къаршчы къанлы къазауат, къб джылдан бери Кубагъа салынган блокада, палестиначы халкъны закон эркинликлерин теблеу, Ливанда интервенция, джакъсыз Гренаданы сауутну хайырландырыб кючлеу, Никарагуагъа къаршчы агрессив ишле империализмни историясында эм бедншли бетле болуб ёмюрледе къаллыкъ сансыз-санаусуз зорлукъланы къуру бир къауумудула.

Ёмюрде болмагъан масштаблада ядро эмда башха сауутну къызыу чыгъарыб башлагъаны империализмни халкъланы аллында эм уллу аманлыгъыды. Ол монополиялагъа кемсиз бек уллу хайыр келтиреди. Тамам уллу аскер джююмла урунганланы боюнларына ауур джюк болуб тюшедиле. Саут чыгъаргъан монополияла, генералитет, кърал бюрократия, идеология аппарат, аскерчилик ишге бойсунган илму — бары да аскер-промышленность комплексе биригиб, авантюризм бла агрессияны политикасын эм къадалыб бардыргъанла эмда къураучула болгъандыла. Ёлюмню фабрикантлары бла империалист кърал властны мурдар союзу эм ачы реакцияны дагъаныды, таймаздан къазауат къоркъууну чыгъарыб тургъан эмда аны ёсдюре баргъан кёзююдю, капиталист системаны политика эмда социал-адеб тутхучсузлугъун ачыкъ бегитген шагъатлыкъды.

Бююнню капитализмни къайсы тюрлю «модификациясы да» аны ёсюмюню законларын бузмайды, бузаллыкъ да тюлдю, урунуу бла капиталны арасында,

монополияла бла джамагъатны арасында кючлю къаршчылыкъны къораталлыкъ тюлдю, история джазыуун ёлюмге буюргъан капиталист системаны бютеулей къуршалагъан кризисден чыгъараллыкъ тюлдю. Ёсюмню диалектикасы алайды: кесини позицияларын беги-тир ююн, капитализм джюрютген мадарла бары да аны терең сингиген къаршчылыкъларын тохтаусуз тикликге буруб барадыла. Империализм харам хакъчы, чирний эмда ёле баргъан капитализмди, социалист революцияны аллыды.

Бусагъатдагы эпоханы баш революцион классы ишчи классды эмда алайлай да къалады. Капиталист дуняда олду унукъдуруучу къуралышны къоратыр эмда джангы джамагъат къураар ююн кюрешген баш кюч.

Джамагъатда ишчи классны магъанасыны ёсююню юсюнден марксист-ленинчи оюмну тюзлюгюн джашау бегитеди. Производства илмуну хайырландырыу ёсенден ёсюб баргъаны аны сафларына уллу усталыгъы болгъан ишчилени къоша келеди. Класс сермешиулени кёзююнде ишчи класс биригеди, кесини политика партияларын, профсоюз эмда башха организацияларын къурайды, капитализмге къаршчы экономика, политика эмда идеология кюреш бардырады. Ол кюрешни масштаблары кенгереди, формалары кёб тюрлю боладыла, магъанасы ёседди. Пролетариатны баш муратлары ишчи кюзгъалыуу бирлиги, аны бютеу отрядларыны бир-бирине джакълыкъ этиб ишлеулерин амалсыз болдурууну излейдиле.

Азияны, Африканы, Латин Американы къралларында ёсюб келген джаш ишчи классны аллында тургъан борчла тыш тюлдюле. Тыш къраллы капиталча, кеслериндеги джегиучюле да анга къаршчы кюрешедиле. Кюрешнуде аны политика ёсюмю бла къурамлылыгъы кёлтюроледиле.

Ишчи кюзгъалыуу, дуня революцион процессни бютеу кючлерини авангарды халкъла арасы коммунист кюзгъалыуду. Коммунистле, ишчи классны джуукъ муратлары ююн кюрешгенча, аны перспектива муратлары ююн, бютеу урунганланы излемлери ююн, социал прогресс, халкъланы миллет азатлыгъы, сауутсузлашыу эмда рахатлыкъ ююн да кюрешедиле, Коммунист кюзгъалыуу бююнлюкню эм магъаналы идея эмда политика кючюча бардырады кюрешини.

Ишчи классны революцион партиялары джамагъат

ёсюмню илму теориясын — марксизмни-ленинизмни — башчылыкъгъа тутадыла, принципли класс политика ны бардырадыла. Капитализмни орнуна социализмни келлигини историялы кертилигине ийнанмакълыкъ, социалист революцияны, ол къаллай формала бла — рахат неда кюч бла — этилсе да, объективли джорукълу болгъанын ангылау, аны хар къралны кескин болумунда социализм ючюн юрешиюню бютеулю принциплерин хайырландыра билну аланы башхалагъа ушамагъан шартларыдыла.

Революцион партияланы кючлери аланы урунган халкъланы эркинликлери бла джашау мурагларын къаты джакълагъанларындады, буржуй джамагъатны кризис болумдан чыгъарыуну джолларын кёргюзгенлериндеди, унукъдуруучу къуралышха керти альтернатива салгъанларындады, бююнлюкню баш ишлерине социал оптимизмден толгъан джууабла бергенлериндеди. Ала кеслерини къралларыны миллет излемлерин керти кёргюзючюледиле эмда ол излемлени бек тюзюмлю джакълаучуладыла.

Империализмни политика-идеология аппараты не бек хыйла ишлесе да, коммунистлени сыйларын тюшюрююню эмда ызлауну, ачыкъ антикоммунист пропаганданы да анга къошуб бардырса да, ишчи классны арасында класс политикагъа эмда интернационал бирликге къаршчы болгъанланы, джашаугъа кёл салыр ючюн эмда буржуазияны кеслерине нёгер этер ючюн тырмашхан элементлени кесине къошса да, джанлаусуз бардырылгъан класс джолла коммунист партияланы сыйларын ёсдюреди. Монополист буржуазия, реакцион кючле коммунистлеге алай къаты чабыуул нек этедиле десенг, коммунистле джамагъат ёсюмде терен тамырлары болгъан, халкъны эм баш излемлерин кёргюзген къозгъалыуну келечилеридиле.

Бизни заманны белгили шарты социализмсиз дуняда кёбчюлюк демократ къозгъалыулану кёлтюрюлююдю. Капиталист къраллада монополияла бла халкъны кёбчюлюгюню арасында антагонист айрылыкъ терен болуб барады. Монополияланы артыкчылыкларына, башчылыкъ этген классланы реакцион политикаларына къаршчы юрешюуге таукелден таукел къошуладыла интеллигенция, къуллукъчула, фермерле, шахарлада ууакъ буржуазияны, ууакъ миллетлени келечилери, тиширюу организацияла, джаш тёлю эмда студентле. Тюрлю-тюрлю политика оюмлары

болгъан адамла джамагъатны милитаризациясын, агрессия бла къазауатны политикасын тохтатыуну, тюрсюн эмда миллет айырыуну тыйыуну, тиширыулары эркинликлерин миндеуню, джаш тѣлюню болумуну осалгъа баргъанын, коррупцияны, монополияла табигъат ресурсланы эмда тѣгерекде табигъатны хайырландырыугъа джанууар джутлукъ бла къарагъанларын къурутууну излейдиле. Ол къозгъалыула империализмни реакцион къауумларыны политикаларына къаршчы объективли бурулубдула, рахатлыкъ эмда социал прогресс ючюн къорешуню бютеулей ишине къошуладыла.

Колониал боюнсханы ташлагъан халкъла бла къралланы кеслерини баш эркинликлерин бегитир ючюн, социал прогресс ючюн империализмге къаршчы къорешулерини дуня революцион процессни юзюлмезлик кесегиди. Империализмни колониал системасыны къаушатылгъаны, аны оюлгъан къалауларыны орунларында онла бла эркин къралланы къуралгъанлары — ма миллет-азатлау революцияла бла къозгъалыулары историялы хорламлары. Ол хорлам дуняда кючлени болумларына иги танг къатылгъанды.

Баш эркинликли болгъан джылларында ол къралланы кѣбюсю мюлк эмда культура ишледе, миллет къраллыкъларын бегитиуде белгили джетишимле этгендиле. Ол къралланы халкъла арасы аренада кеслерини эркинликлерин ючюн къорешулерини коллективли формалары къуралгъандыла. Алай а, сынам кѣргюзген бла, аланы политика бойсунмауларын бегитиуде, экономика эмда социал джангырыугъа джоллары кетген заманладан къалгъан колониал эмда джарым колониал затланы, империализмни ишлерини заранындан бютюн да къыйын боладыла.

Неоколониализмни политикасын бардыра, империализм джаш къралла къорешиб алгъан кърал эркинликлени магъанасын тюшюруге, алагъа контроль салыуну сакъларгъа, таб, андан да кючлю этерге тырмашады. Ол аланы милитарист юйюрге къошаргъа, кесини бютеу дуняда агрессив стратегиясыны плацдармалары этерге къорешеди. Ол муратха джетер ючюн, империалистле аскер кюч бла къысыуну эмда экономика диктатны хайырландырадыла, ич реакцияны джакълыйдыла. Аны къой, баш эркинликни эртде алыб бошагъан къралла да, сѣз ючюн, Латин Американы къраллары, АБШ-ны эмда башха империалист кърал-

ланы монополияларыны зорлукларына къраршчы кьа-
ты кюреш бардырыгъа керек боладыла.

Экономика эмда технология джаны бла бойсун-
макълыкьны, дуняа капиталист мюлкде азат кърал-
ланы тенгсизлик болумларын хайырландыра, импе-
риализм аланы халек тукъум джегеди, кѳб миллиард-
лы джасакъ алыб, аланы экономикаларын таркъайта-
ды. Азияны, Африканы, Латин Американы къраллары-
ны индустрия джаны бла ёсюмлю капиталист кърал-
лагъа кемсиз уллу борчлары империализм аланы дже-
герча, кимден да алгъа американ империализм унукъ-
дурурча магъаналы мадарны бири болгъандыла. Аны
бла биргелей ол къралланы халкъларыны тонау бла
зулмулукъгъа къраршчылыкълары ёсюб барады. Ала
неоколониализмге, кеслерини ич ишлеринне къатышыу-
гъа, расизм бла апартеидге къраршчы къаджыкъма-
гъаи тюзлюк кюреш бардырадыла. Ол къраршчылыкъ
халкъланы антиимперналист, азатлыкъ, рахатлыкъ
эмда социал прогресс ючюн бютеулей кюрешулерине
объективли кьошулады.

Башларына бош болгъан къралланы бир кьаууму
сайлагъан ёсюмлю капиталистсиз джолу, **социалист
ориентацияны** джолу, джамагъат прогрессге кенг пер-
спективала ачады. Аланы сынамлары кѳргюзген бла,
кьучню бусагъатда дуняада къралгъаи болумларында
алгъын джегилиб тургъан халкъланы капитализмни
кери этерге, кеслерини келлик заманларын джегиучю-
леден кенгде, урунгаиаланы излемлери ючюн кюрешу
мадарлары кенгергендиле. Бу зат уллу исторнялы ма-
гъаналы ишди.

Ич эмда тыш реакцияны къраршчылыгъын онглай,
башчылыкъ этген революцион-демократ партияла им-
периалист монополияланы, тукъум байланы, феодалла
бла реакцион буржуазияны бийликлерин кьоратыуну
джолуп бардырадыла, экономикада кърал секторну
бегитирге, элде кооператив кьозгъалыугъа кызынды-
рыгъа, экономика эмда политика джашауда урун-
ганланы магъаналарын ёсдюруге излейдиле. Кесле-
рини баш эркинликлерин империалистлени чабыуул-
ларындан кьоруулай, ол къралла социалист къралла
бла иш джюрютююню кенгертедиле. Ала сайлагъан
джол халкъланы кѳбчюлюгюню керти излемлери бла
муратларына келишеди, аланы тюзлюкню тутхан джа-
магъат къралалышха тырмашханларын кѳргюзеди, ис-
торнялы ёсюмлю баш джолуна тюз келишеди.

Адам улуну аллында турган эм кыйын проблема кызауат бла рахатлыкны проблемасыды. Империализм онла бла миллион адамны джашауларын алыб кетген эки дуня кызауатны чыгарганы ючюн айыблыды. Ол ючюнчю дуня кызауатны кюрккзуун салады. Адам фахмуну джетишимлерин империализм кемсиз уллу ойган кючю болган сауутну кзурауга кзуллукъ этдиреди. Халкъланы джазыуларын отха атарга хазыр болуб турган империалист кыауумну политикасы аллай сауут хайырландырылыб тебрер деген кюрккзууну салады. Ахырында, ол бютеу планетада кызауат кыауганы чыгарыр, ол ачылса уа, не хорлаган, не хорланган болмай кваллыкъ эди, дуня цивилизацияны кзурутур деген кюрккзуу барды.

Илму-техника революцияны джетишимлери не мурат бла хайырландырыладыла деген соруу бусагыатхы социал-политика кюрешинде баш ишлени бири болганды. Бизни заманы илмусу бла техникасы джерджюзюнде байлыкны мелхум этерге, джамагыатны джашнатыргга, инсанны ёсдююрге материал болумла кзураяллыкдыдыла. Ала уа—адамны акылы бла кюлу ишлеб чыгарган затла — класс эгоизмни кючюнде, капиталист дуняда бир тойган онглу кыауумну, власти болганланы байындырыр ючюн, адамны кесине кяршчы буруладыла. Быллай халек кяршчылыкъ бла келгенди адам улу ХХI ёмюрню босагыасына.

Не илму, не техника кеслери алларына дунягга кюрккзуу келтирмейдиле. Аны келтиргенле империализм бла ол бардырган политика — бююнлюкню эм реакцион милитарист, агрессив кючлерини политикасыды. Ол кюрккзууну сынгар аллай кючлени джолларын кесиб кзурутурга боллукъду.

Кыйын тикликледен толу дуняда, бютеулей кырылыу кюрккзуу тюшген сагыатда джангыз бир оюмлу, джангыз бир келишген мадар барды — тюрлю-тюрлю джамагыат кзуралышы болган кяралланы рахатлыкда джашаулары. Ол зат кзуру кызауатланы болмаганлары тюлдю. Ол аскер кюч бийлик этмей, ашхы хоншулукъ эмда иш джюрютюуле бийлик этген, илму бла техниканы джетишимлери бла, культураны хазналары бла бютеу халкъланы насыблары ючюн алышыу бардырылган халкъла арасы мизамды. Аскер ишлеге кемсиз уллу ресурсланы джоюудан кзутулуу урунууну хайырын кзуру джашау ишлеуге салыр-

гъа мадар берлик эди. Кеси башларына ёсюню джолуна чыкъгъан къралла тышындан келген хыянатладан кьутуллукъ эдиле, алайлыгъы аланы миллет эмда социал ёсюню джолу бла барыргъа алагъа тыпч мадар берлик эди. Бютеу къралланы коллектив кючлери бла бютеу дунияда проблемаланы баджарыргъа ашхы мадарла ачыллыкъ эдиле. Рахатлыкъда джашау бютеу къралланы, бютеу халкъланы излемлерине келишеди.

Быллай ачы кьоркьуу адам улуну башына бир заманда да тюшмегенди. Аны бла биргелей рахатлыкъны сакъларгъа эмда бегитирге бусагъатдача керти мадарла бир заманда да болмагъандыла. Кеслерини кючлерин бирикдириб ядро сауутдан тюр болууну кьоркьуундан халкъла кьутулургъа боллукъдула эмда керекдиле.

Империализмни агрессив политикасына рахатлыкъны кючлерини ёсюб келген кьууаты кьаршчы турады. Ол социалист къралланы таукел, хаман да рахатлыкъны суйген политикаларыды, бегий баргъан экономика эмда кьоруулануу кючлериди. Ол Азияны, Африканы эмда Латин Американы къралларыны кёбюсюню, рахатлыкъны сакъларгъа, кызыу сауутланыуну тохтагъа керти кёллери бла суйгенлени политикасыды. Ол джамагъат джашауну узакъ заманга тийишиулю фактору болгъан кьозгъалыуу, халкъланы бютеу континентледе кьазауатха кьаршчы кьозгъалыуларыды. Кюню тенгишлигине тюз кёзден кьарамакълукъ капиталист къралланы кёб кьрал эмда политика деятельлерине кызыу сауутланыуну мындан ары бардыруу бла кепгертиуну кьоркьуун ангылатады.

Империализмни агрессив кьауумлары бардыргъан политика рахатлыкъгъа не уллу кьоркьуу сала эсе да, КПСС ма быллай затха ийнаналы: дуния кьазауат болмай кьаллыкъ тюдю деген ажимсызлыкъ джокъду. Кьазауатны болдурмазгъа, адам улуну тюр болудан сакъларгъа боллукъду. Социализмни, бютеу прогрессив, рахатлыкъны суйген кючлени историялы борчлары ма ол затдады.

Дуния ёсюню барыуу бусагъат эпоханы халисине эмда баш магъанасына берилген марксист-ленинчи анализни тюзлюгюн бегитеди. Бу эпоха капитализмден социализмге эмда коммунизмге кёчюню, эки дуния социал-политика системаны историялы эришиулерини эпохасыды, социалист эмда миллет азатлыкъ ючюн

революцияланы, колониализмни оюлгъаныны эпохасыды, джамагъат ёсюмню алгъа элтген баш кючлери — дуния социализмни, ишти эмда коммунист кюзгъалыуну, азатланган къралланы халкъ кёбчюлюгюню демократ кюзгъалыуларыны — империализмге, аны агрессия бла унукъдуруу политикасына кършчы, рахатлыкъ, демократия бла социал прогресс ючюн кюрешулерини эпохасыды.

Ол кючлени таймаздан ёсгенлери бла аланы биригиб кюрешгенлери халкъланы рахат, азат эмда насыблы джашаргъа умутлары керти да толлукъларыны тамалыды. Джол бирча сыйдам болмаса да, кыйын, джарсыулу эсе да, адам улуну социализм бла коммунизмге барыуу юзюлмей барыб турлукъду.

**СОЦИАЛИЗМНИ ИГИЛЕНДИРИУ БЛА
КОММУНИЗМГЕ КЕЧЕ БАРЫУДА КПСС-НИ
БОРЧЛАРЫ**

**1. СССР-НИ КОММУНИСТ ПЕРСПЕКТИВАСЫ ЭМДА
СОЦИАЛ-ЭКОНОМИКА ЁСЮМНЮ ДЖЕНГИЛЛЕТИНЮ
КЕРЕКЛИЛИГИ**

КПСС-ни ахыр мураты бизни къралда коммунизм ишлеудю. Социализм бла коммунизм бир коммунист формацияны бир-бири ызындан баргъан эки фазасыдыла. Аланы арасында кесгин чек джокъду: социализмни ёсдюрюю, аны мадарлары бла онглулукъларын не къадар толу ачыкълау бла хайырландырыу, анга тыйыншлы бютеу коммунист башламланы бегитиу — ма джамагъатны коммунизмге керти барыуу.

Коммунизм — ол производство кереклеге биргелей бютеухалкъ велик, джамагъатны членлерини барына толу социал тенглик болгъан классыз джамагъат къуралышды, анда адамла не джаны бла да ёсген бла бирге таймаздан джашнай баргъан илму бла техниканы тамалында чыгъарыучу кючле да ёсерикдиле, бютеу джамагъат байлыкъла юйрерикдиле, «Хар кимден — болумуна кёре, хар кимге излемина кёре» деген уллу джорукъ джашауда толлукъду. Коммунизм — ол эркин эмда ангылы урунганланы мийик къурамлы джамагъатыды, анда джамагъатны кеси кесине оноу этиую бегирикди, джамагъатны хайырына урунуу адамланы барына биринчи джашау излем, хар ким аны амалсыз кереклисине тюшюннген зат боллукъду, хар кимни этимлилиги халкъгъа эм уллу файда берирча хайырландырыллыкъды.

Коммунизмни материал-техника базасы чыгъарыучу кючлени джамагъат бла адамны оюмлу излемлерин толу баджарыуну мадарларын ачарча къурауну излейди. Коммунизмни болумунда бютеу производство иш уллу хайыр берген техника мадарла бла технологияланы джюрютюнуу тамалында къураллыкъды, адам

бла табигъатны бир-бирине гармониялы тийишиулерни баджарыллыкъды.

Коммунист формацияны баш фазасында урунуу бла производствону джамагъат халлары толу бегирикдиле. Урунууну эски юлешиниунюнден къалгъан кесеклени эмда аны бла байламлы иги танг социал башхалыкъланы толу къурутууну юсю бла джамагъатны социал бирчалыгъын къурау процесс тамамланлыкъды.

Коммунизм халкъны кеси кесине социалист оноу этиу системасын, социалист демократиялы джамагъатны къурауну эм баш формасына — джамагъатны кесин кесине коммунист оноу этиуе — бурууну хорламыды. Тыйыншлы социал-экономика эмда идеология мадарла къурала, гражданданы барыны башчылыкъ этиуге къошула **баргъанлары бла бирге, тыйыншлы халкъла арасы халла да** къуралсала, Ленин алгъа къараб кѳргенча, социалист кърал «къралдан кърал болмаугъа кѳчген формагъа» уллудан уллу джараджада бурула барлыкъды. Кърал органланы ишлери политикасыз хал ала барлыкъдыла, къралны политика институтча бек керекли магъанасы къорай барлыкъды.

Джамагъатны членлерини ангылылыкъларыны, джамагъат тириликлерини, мизамлылыкълары бла кеси мизамлылыкъларыны уллу дараджасы джашауну коммунист халисини тюрленмезлик шартыды, анда коммунист джашауну бирча ара джорукъларын сакълау хар адамны ич излеми бла адетине буруллыкъду.

Коммунизм джамагъат къуралышды, аны кѳзююнде хар адамны эркин ѳсюю бютеу барысыны эркин ѳсююню мадары боллыкъду.

КПСС толу коммунизмни шартларын джик-джигине дери ачыкълау муратны салмайды. Анга джууукълаша, коммунист къурулушда сынам джыйыла баргъаны сайын джангы джамагъатны баш фазасыны юсюнен илму къарам ѳсе эмда кесгин джарашдырыла барлыкъды.

Социализмни коммунизмге кѳче барыуу джамагъатны ѳсююню объективли законлары бла ачыкъланады, аланы эсге алмай болмайды. Алгъа чабаргъа не тюрлю тырмашыу да, джамагъатны материал эмда тин ѳсююню дараджасын эсге алмай, коммунист джорукъланы сингдириу, сынам кѳргюзген бла, джетишимли болмайды, ол, экономикадача, политикада да джарсытыргъа боллыкъду.

Аны бла бирге тюрлендирге кёзююу джетиб тургъан затланы баджарыуда, джангы борчланы толтурууда муруккулукъгъа джол бермезге кереклиге санайды КПСС. 70-чи джыллада эмда 80-чи джылланы ал кёзююнде къралны ёсдюрюуде онглу джетимле бла бирге белгили табсыз тенденцияла бла кыйын затла да болгъанларын партия эсге алады. Ала асламысына экономика ситуацияны тюрлениюуне, джашауну бютеу сфераларында терен тюрлендириуле этерге кереклисине заманында эмда тыйыншылысча багъа берилмегени бла, аланы баджарыуда тыйыншылы этимлилик болмагъаны бла байланыбдыла. Ол социалист къралышны мадарлары бла онглулукъларын толуракъ хайырландырыргъа чырмау болгъанды, алгъа барыуну тыйыб тургъанды.

КПСС оюм этгенден бусагъатхы ич эмда халкъла арасы болумлада совет джамагъатны не джаны бла да прогресси, аны коммунизмге тохтаусуз барыуу къралны социал-экономика ёсююн дженгиллетиюну джолларында баджарылыргъа боллукъду эмда баджарылыргъа керекди. Ол партияны стратегия джолуду, кеси да совет джамагъатны джашауун не джаны бла да асыулу тюрлендириу муратны тутады, илму-техника революцияны джетимлерини тамалында аны материал-техника базасын тамыры бла джангыртыуну, джамагъат келишиулени, неден да алгъа экономика келишиулени игилендириуюну; урунууну, адамланы джашауларыны материал эмда тин болумуну магъанасы бла халисинде терен тюрленнуле этиуюну; бютеу политика, джамагъат эмда идеология институтланы системасыны тирилийи кёлтюрюуюну.

Белгиленген борчланы джетишимли толтурууну партия адам факторну магъанасын ёсдюрюу бла байламлы этеди. Джамагъат джашауну бютеу сфераларыны барында кёбчюлюкню творчество халда ишлей билмеклигин кёлтюрюуюну джангы джолларын табмай, социалист джамагъат хайырлы ишлеяллыкъ тюлдю. Историялы муратла не къадар уллу эселе, алагъа джетюуде миллионланы исча кызыныб, джууаблы, ангылы эмда тири урунганлары ол къадар магъаналыды.

Социал-экономика ёсююну дженгиллетиюну тамалында совет джамагъат джангы чеклеге чыгъаргъа керекди, аны магъанасы:

экономика санагъатда — халкъ мюлкню не джаны

бла да джангы илму-техника эмда кѳурау-экономика дараджагѳа кѳлтюрюудю; аны интенсивли ѳсдюрююню джолларына кѳчюрюудю; джамагѳат урунууну иш кѳоратыуун, продукцияны асыулугѳу бла производство-ну хайырлылыгѳын дунняда баш дараджагѳа джетди-рнудю; кѳралны бирлешген халкѳ мюлк комплексини эм джараулу структурасын эмда баланслылыгѳын ба-джарыуду; урунуу бла производствону джамагѳатлан-дырыу дараджасын иги танг кѳлтюрюудю, колхоз-ко-оператив иеликни бютеухалкѳ иеликге джууукѳлаш-дырыуду, аланы келпр заманда бир-бирине кѳошууду;

социал санагѳатда — хар кимге да урунганына кѳре социалист принципни джанлаусуз бардыра, халкѳны джашау болумуну джангы асыулу дараджа-сын баджарыуду; асламысына джамагѳатны классыз структурасын кѳурауду, шахар бла элни арасында болгѳан иги танг социал-экономика эмда культура-турмуш башхалыкѳланы кѳоратыуду; производство иште кѳол иш бла акѳыл ишни бир-бири бла не кѳа-дар кѳысха байламлы этиудю; совет халкѳны социал эмда интернационал юйюрлюгюн мындан ары да би-рикдириудю; кѳбчюлюкню творчество джигерлиги бла башламчылыгѳыны уллу дараджасыды;

политика санагѳатда — гражданланы кѳрал эмда джамагѳат ишлге башчылыкѳ этиуге не кѳадар толу кѳошуу бла халкѳны кеси кесине социалист оюу этиу-юн кенгертиудю, сайлау системаны игилендириудю, халкѳ властны сайланган органларыны ишлерин иги-лендириуню, профсоюзланы, комсомолну, урунган-ланы башха кѳбчюлюк организацияларыны магѳана-ларын кѳлтюрююню, демократияны келечилик эмда тюзюнлей формаларыны барын этимли хайырланды-рыуду.

тин джашау санагѳатда — совет адамланы ангы-ларында социалист идеологияны мындан ары да кюч-лю этиудю, социализмни адеб-намыс принциплерин, коллективист эмда бир-бирине джолдашлыкѳ болуш-лукѳ этну ишетип андан ары толусу бла бегитиудю, халкѳ кѳбчюлюкню илмуну джеттишимлери бла, куль-тураны хазналары бла кенг байламлы этиудю, не джа-ны бла да онглу адамны кѳурауду.

Ол тюрлениуле совет джамагѳатны джашауну бю-теу санагѳатларында социализмни онглу мадарлары толусу бла ачыкѳланган джангы асыулу болумгѳа келтирликдиле. Алай бла коммунизмни баш фазасына

барыу джолда алгъа историялы атлам этилликди. Партия кесини политикасын, экономика бла социал стратегиясын, къурау эмда идеология ишин таймаздан коммунист перспектива бла байламлы этгенлей турады.

II. ПАРТИЯНЫ ЭКОНОМИКА СТРАТЕГИЯСЫ

Къралны социал-экономика ёсюмюи дженгиллетну-ню юсюнден партия салгъан борч неден да алгъа адамны ишини баш сферасында — экономикада — уллу тюрленуле этилликлерни излейди. Производствону интенсификациягъа терк бурууну баджарыргъа, хар предприятиени, хар санагъатны экономика ёсюмню асыулу факторларын толу эмда биринчи болуб хайырландырыу джолгъа алландырыргъа керекди. Не джаны бла да ёсген чыгъарыучу кючлерни эмда производство келишнулерни, иги джарашдырылгъан мюлк механизми болгъан, уллу дараджада къуралгъан эмда уллу хайыр берген экономикагъа кёчюу баджарылыб бошаргъа тыйышшыды. Асыулукъ джанын тамыры бла джангыртыб, къралны производство кючюи 2000 джылгъа огъуна эки къатха ёсдюрюге керекди.

Бу борчланы партия бла халкъ илму-техника революцияны андан ары тереилетнуию болумунда толтурадыла. Ол бусагъатхы производствону къайсы джанына да, джамагъат келишнулени бютеу системасына да, адамны кесн бла ол джашагъан джерге да бютюн бек тийишеди, иш къоратыуну иги танг ёсдюрюуде эмда джамагъатны бютеулей прогрессинде джангы перспективала ачады. Алчы илмуу джеттишимлерин, эм иги джарашхан кючюу техниканы, коллективли творчество урунууну хаман ёсюб баргъан кючюи коммунист къурулушха къуллукъ этерге салыу социализмин историялы борчуду.

Алчы техниканы джеттишимлерин, эм иги джарашхан эмда кючюу техниканы коммунист къурулушха къуллукъ этерге салыу, алай бла, КПСС-ни баш программалы муратларын — халкъны джашау болумун дженгил кёлтюрююню эмда адамны не джаны бла да ёсдюрююню, бизни Ата джуртубузну экономика эмда къорууланыу кючюи бегитнуию муратларын толтурууну кючюу материал базасын къурау социализмин историялы борчуду.

ИЛМУ-ТЕХНИКА ПРОГРЕССИ ДЖЕНГИЛЛЕТИУ— ПРОИЗВОДСТВОНУ ХАЙЫРЛЫЛЫГЫН КЕЛТЮРЮУНУ БАШ МАДАРЫ

Илму-техника прогрессни тамырындан дженгиллету партияны экономика стратегиясыны баш ишиди. Халкъ мюлкнү джангы техника реконструкциясын баджарыргъа, аны тамалында джамагъатны материал-техника базасын тюрлендирирге керек боллукъду.

Алчы техниканы, эм прогрессивли технология процессле бла джангы продукция чыгъарыргъа дженгил джарашдырылыб къаллыкъ, эм уллу экономика, социал хайыр алыргъа мадар берлик тюрлениучю производволаны сингдириуню джолу бла производство аппаратны терк джангыртуу биринчи магъаналы борчду. Производство эмда продукция чыгъармагъан сфераланы бютеу санагъатларыны барына комплексли механизацияны сингдириуню тамамларгъа, автоматланган цехле бла предприятиелеге, автоматизация управление бла проект салыуну системаларына кечген бла бирге производствону автоматизациясын бардырыуда онглу атлам этерге керекди. Производствону электрификациясы, химизациясы, роботизациясы, компьютеризациясы, биотехниканы хайырландыруу кенг бардырыллыкъдыла.

Партия къралны **илму-техника потенциалын мындан ары да ёсдюрюу** бла файдалы хайырландырыугъа, экономиканы интенсификациясында джангы уллу мадарла ачхан, революцион тюрлендириуле болдургъан илму тинтуулени кенгертиуге мындан ары да таймаздап болушлукъ этгенлей турлукъду. Илму бла техниканы эм джангы джетимлерни производствогъа, багчылыкъ этиуге, баджарыу бла турмуш сферагъа сингдириуню хар джерде бардырыргъа керекди. Илму толусу бла тюзюнлей чыгъарыучу кюрге бурулукъду.

Илму-техника прогрессни дженгиллетууню, техника бла технологияны тамыры бла тюрлендириуню, бютеу техника, къурау, экономика эмда социал факторланы барын къурауну тамалында иш къоратыу иги танг келтирюллюкдю. В. И. Ленин юретгенча, алайсыз «коммунизмге толусу бла кечерге мадар джокъду». Эм уллу иш къоратыуну джолунда магъаналы чекге саналыб, келир онбеш джылда аны 2,3—2,5 кереге ёсдюрюрге деб белгиленеди.

Хар бирлешликде, хар предприятие бла ишчи орунда иш къоратыуну ёсдюрюуню мадарларын **не къадар** иги хайырландырыргъа керекди. Товар чыгъарыу-

гъа къорагъан къыйышы, иш заманы бошуна кетнуюн къысхартыуу, эм джангы техника бла технологияны производствогъа сиигдириуно, джорукъ бла мизамны бегитиуно, марда салыуу игилендириуно, урунуу илму тамалда къурауу прогрессивли формаларын кенг хайырландырыуу, производствоу культурасын келтирюуно, урунуу коллективлени тутхучулукъларын, изобретательство бла рационализацияны ёсдюрюуно баджарыргъа.

Илму-техника прогресс табигъат ресурсланы, сырьёну, материалланы, отлукъ бла энергияны бютеу болумланы барында — сырьёну хазырлау бла комплексли джарашдырыудан башлаб ахыр продукция чыгъарыуу бла аны хайырландырыугъа дери — джюрююуно тамыры бла игилендирирге тыйышшылды. Миллет хайырны материал, металл эмда энергия къоратыуун къысхартыууно джюрюююн дженгиллетирге керекди. Ресурсланы аяулу этиу халкъ миюкню отлукъ, энергия, сырьё эмда материал кереклисини баджарыууно ёсдюрюрге баш тамал боллукъду.

Продукцияны техника дараджасы бла асыулулугъун келтирюу партияны экономика политикасыны бютеу практика ишини баш магъаналы борчуду. Совет продукция илму оюмну эм ахыргъы джетишимлерин кесинде джыйышдырыргъа, эм уллу техника-экономика, эстетика эмда башха излемлеге келиширге, дуня джармалыкълада конкуренция хыйсаблы болургъа тыйышшылды. Аны асыулулугъун ёсдюрюу къралны кереклисин эмда халкъны тюрю-тюрю товарлагъа ёсюб баргъан излемлерин толуракъ баджарыуу ышангылы джолуду. Тёбен асыулулукъ, брак халкъны материал эмда урунуу ресурсларын бошуна джоюуду. Совет марканы сыйы ючюн баргъан кюрешни партия тири джакъларыкъды. Продукцияны асыулулугъу профессионал эмда патриот шюзюрюкню шарты болургъа керекди.

Илму-техника прогрессни хайыр бериую эм джангы техниканы кенг чыгъарыугъа кёре болуб къалмайды, баш фондланы иги хайырландырылгъанларына, хар оборудованиеден, производство площадны хар квадрат метринден алынган продукцияны объёмуну ёсгенине кёре да болады. Фондланы хайыр бериулерин тюшюрген тенденцияны къоратыргъа, келир заманда уа аны келтирюю ючюн кюреширге керекди.

Илму-техника прогрессни дженгиллетуу урунганланы бютеу эмда профессионал билим алыуларына уллу из-

лемле салады. Кадрланы хазырлау бла аланы квалификацияларын ёсдюрюню бютеу системасын игилендириуню, къралны бютеу санагъатлары бла регионларында ишчи орунла бла урунуу ресурсланы бир-бирине келишиулерин план бла баджарыуну джолу джанлаусуз бардырыллыкъды.

Производствону не джаны бла да интенсификациясы бла рационализациясы, илму-техника прогрессни тамалында аны уллу хайырлылыкъы ючюн кюешну социалист мюлк системаны план халты болумларында совет джамагъатны гуманист муратларын толтуруу, иш бла толу баджарыу бла, адамланы джашауларыны не джанын да джанлаусуз игилендириу бла къысха байламлыды.

ДЖАМАГЪАТ ПРОИЗВОДСТВА СТРУКТУРА ТЮРЛЕНДИРИУЛЕ

Интенсификацияны джолуна кёчюу экономикада иги танг структура тюрлениуле этилликлерин излейди. Халкъ мюлк илмуну, техника бла технологияны, джамагъат бла адамланы излемлерине кёре тюрленирча эмда джангы продукция чыгъарыб башларгъа дженгил кёчюб къалырча болургъа керекди. Илму-техника прогрессни бла социал борчланы джеттишимли толтурууну баджаргъан санагъатланы не къадар дженгил ёсдюрюрге, хайырландырыу бла джыйыуну бир-бирине иги келишдиррге, производство керекле бла хайырландырылгъан кереклени чыгъарыуну, агропромышленность комплексни санагъатларыны пропорцияларын игилендирирге керекди. Экономиканы социал ориентациясы кючлю боллукъду, совет халкъны ёсюб келген излемлерин не къадар толу толтурур мадарла этилликдиле.

Ол зът бла байламлы инвестицион политикагъа джангы излемле салынадыла. Ол тамамлы джоюмланы хайырлылыкъларын ёсдюрюню, аланы къысха заманда эм онглу халкъ мюлк хайыр алыргъа, экономиканы эм таб баланслы этерге, хар джоюлгъан сомгъа алынган продукция бла миллет хайырны эм аслам ёсюмю берлик баш участоклагъа джыйышдырыуну баджарыргъа керекди. Ауурлукъну аралыгъын джангы кюрулушдан ишлей тургъан предприятиялени техника бла сауутландырыугъа, алагъа реконструкция этиуге кёчюрюрге, бютеу производство тамамлы джоюмлада ол затлагъа джоюлгъан ачханы юлюшюн иги танг кесекге кёлтюрюрге, алада оборудование бла машинала-

гъа джоюлгъан ачханы аслам этерге керекди. Ресурс-ла чыгъаргъан, джарашдыргъан эмда хайырландыргъан санагъатлада тамамлы джоюмланы юлюшлерин игилендириу, ачханы илму-техника прогресси дженгиллетиюну баджаргъан санагъатланы хайырларына джангыдан юлешюу биринчи магъаналы борчду.

СССР-ни экономикасын дуняда эм иги джарашхан, эм кючлю этиу борч **ауур индустрияны** — экономика кючню тамалыи — мындан ары ёсдюрююню излейди.

Илму-техника революцияны бардыруда, илму бла техниканы эм джангы джетишимлерин производство-гъа сингдириуде партия **машина ишлеучю санагъатха** баш орунуу береди. Совет машина ишлеучю санагъатны дженгиллетюу перспективалы баш джолду, халкъ мюлкню бютеу санагъатларында илму-техника прогресси эмда къралны кърорууланюу хыйсабын тыйыншлы дараджада тутууну тамалыды. Машина ишлеу производствону технологиясы бла аны къруауда революцион тюрлениулени, иш къроратыуну кёб кереге ёсдюрююню, материалланы эмда энергияны кем къроратыуну, продукцияны асылулулугъун игилендириуюню, фондладан хайыр алыуну кёлтюрюую баджарыргъа уллу техника-экономика дараджалы машина системала бла комплексле, оборудование бла приборла чыгъарыргъа тыйыншлыды. Станок ишлеу, электротехника промышленность, микроэлектротехника бла прибор ишлеу, бютеу индустрияны информатикасы — илму-техника прогресси дженгиллетиюну керти катализаторлары—айырылыб иги ёсюм алыкъдыла.

Металлургияны, химияны, ауур промышленностну **конструкциян материалла** чыгъаргъан бирси санагъатларында кючню бегитирге, алада асылулулукъ тюрлендириуле этерге, материалланы ассортиментин таймаздан кенгертирге, асылулулукъларын игилендирирге, аланы джангы, аяулу эмда прогрессивли тюрлюлерин чыгъарыуну ёсдюрюрге керекди.

Къралны отлукъ-энергетика комплексин этимли ёсдюрюу бек магъаналы борчду. Ол къралны отлукъну эмда энергияны бютеу тюрлюлерини барындан ёсюб баргъан излемлерин тутхучлу толтурууну, отлукъ-энергетика балансны структурасын игилендириуюню, атом энергетиканы дженгил ёсдюрюуюню, энергияны кърорачларын ызларына салгъан ёзеклерин кенг хайырландырыуну, халкъ мюлкню санагъатларыны барында отлукъ-энергетика ресурсланы аяулауну юсюнден ишни тирн эмда нюзюрлю бардырыуну излейди.

Агропромышленность комплексни мындан ары бегитиу эмда аны хайырлылыгын кѣлтюрюу, кѣралны аны продукциясында излемин толу баджарыу кѣралны социал-экономика прогрессини баш джоругъуду. Эл мюлкню индустриал тамалгъа кѣчюрюуню тамамларгъа, хар джерге мюлк джюрютюуню илму системаларын, интенсивли технологияланы сингдирирге, джерни иги хайырландырыргъа, анга ашау берюню кѣлтюрюрге, бютеу эл мюлк культураланы барыны битимликлерин эмда малчылыкъны хайыр беруюн иги танг кесекге ёсдюрюр ючюн кюреширге, мал аш базаны бегитирге, эл мюлк производствону тутхучлугъун баджарыргъа, аны битими табигъат-хауа болумла бла байламлы болгъанын хорларгъа; битимни эмда малчылыкъны продукциясыны зырафха чыкыгъанын тохтатыргъа керекди. Агропромышленность интеграция бла мюлке арасы кооперация кюч джыя, техника айный, производствону технологиясы бла кѣурау ниши, эм мюлк продукцияны хазырлау, ташыу, сакълау эмда джарашдырыу джангы дараджагъа чыгъа барлыкъдыла.

Колхозла, совхозла агропромышленность бирлешликле бла предприятиеле — ала социалист эл мюлкню тамалыдыла — кѣралны эл мюлк продукциядан излемин баджарыугъа толу юлюш кѣшаргъа борчлудула. Аны бла бирге кѣралны азыкъ продукталадан ресурсларын ёсдюрюуде предприятиеле бла гражданланы болушлукъ мюлккери, коллективли терекчилик бла бачачылыкъ да хайырландырыллыкъдыла.

КПСС, совет адамланы излемлерин не джаны бла да толтурур ючюн, халкыгъа керекли товарланы чыгъарыу бла турмуш джумуш этиуню бютеу сферасын дженгиллетиуню къаджыкымай бардырлыкъды. Ол затха халкъ мюлкню бютеу санагъатларыны барыны предприятиелери, бирлешликкери бла организациялары кѣошулургъа тыйыншыдыла.

Кѣралны биргелей халкъ мюлк комплексин игилендириуде партия производство инфраструктураны бютеу санагъатларыны барын — электроэнергия, нефть эмда газ бла, халкъ мюлкню связь бла эмда информация бла баджарыу системаланы — техника бла джангыдан сауутландырыугъа, аланы ишлерини хайырлылыкъларын ёсдюрюуге магъаналы орун берликди. Транспорт системаны бирлигин ёсдюрюуге, аны звеноларыны барын игилендириуге, джолланы иги джарашдырылгъан кенг сетин кѣураугъа айырылыб аслам эм бѣлюннюкдю.

Кѣурулушну техника-экономика дараджасын иги

танг кѣлтюрюрге, кѣзурулуш производствону бир индустриал процесге буругъа, проект эмда кѣзурулуш ишлени асыулулукъларын ѳсдюрюрге, багъаларын тюшюрюрге, объектлени ишлеу бла чыгъарыучу кючлени хайырлануугъа бериу болжалланы кысхартыргъа керек боллукъду.

Партия мындан ары **чыгъарыучу кючлени орунлашдырыуу** игилендириуге таймаздан уллу эс белгенлей турлукъду. Чыгъарыучу кючлени орунлашдырыуу игилендириу джамагъат урунуу аяулу этнуню, хар регионну комплексли эмда уллу хайырлы ѳсдюрюню борчун баджарыргъа керекди. Урунууу джамагъат юленишиуюну теренлетнуню тамалында союз республикалары бютеу къралны излемлерин баджарыугъа кюшхан ююшлери ѳсерикдиле. Территориялы-производство комплекслени къралыб тургъан структуралары бла мюлк байламларын мындан ары игилендирирге, джарашдыргъан предирятиелени сырьену чыкыгъан джерине не къадар джууукъ орунлашдырыргъа керек боллукъду. Онглу предирятиелени, кооперацияны тамалында продукция чыгъарыргъа, эл мюлк бла хар джердеги сырьену джарашдырыргъа, халкыны джумушун этерге деб къралыгъан предирятиелени производстволарын орунлашдырыб, гитче, орта шахарла бла ишчи поселокланы мадарларын толуракъ хайырландырыргъа.

Сибирь бла **Узакъ Востокну** чыгъарыучу кючлерин дженгиллетну партияны экономика стратегиясыны кърарамлы кесегин болуб келгенди эмда алайлай къалады. Джангы районланы хайырландыргъан замада баш экономика эмда политика магъана производство борчланы комплексли толтурууу, адамланы урунуу, джашау болумларын игилендириуюню бютеу социал инфраструктурасын ѳсдюрюню комплексли баджарыууу джанлаусуз бардырыугъа бериледи.

Халкъ мюлкню ѳсдюрюню перспективаларын **КПСС тыш экономика стратегияны** игилендириуюню, урунууу къайсы джанына да хайырлы халкъла арасы юленишиуюню, неден да алгъа социалист экономика интеграцияны онглулукъларын не къадар толу хайырландырыууу мадарларындан кърараб ачыкъланды. Тыш экономика эмда илму-техника байламла кенгерликдиле, халкъ мюлкню хайырлылыгъын кѣлтюрю, стратегия джаны бла магъаналы джоллада капиталист къраллагъа бойсунуугъа тюшмез муратда экспорт бла импортда прогрессивли структура тюрлениуле боллукъдула.

СОЦИАЛИСТ ПРОИЗВОДСТВО КЕЛИШИУЛЕНИ, БАШЧЫЛЫКЪ ЭТИУ СИСТЕМАНЫ ЭМДА МЮЛК ДЖЮРЮТЮУНЮ МЕТОДЛАРЫН ИГИЛЕНДИРИУ

Джамагъатны социал-экономика прогрессин дже-
нгил джюрюш бла бардырыуну тамалын производст-
во келишиулени таймаздан игилендириу, аланы дина-
микалы ёсюб баргъан чыгъарыучу кючле бла тутхуч-
лу келишдириу, аланы оргасында болуучу антаго-
низмсиз къаршчылыкъланы заманында ачыкълау, ала-
ны баджарыу къурайды.

Партия мындан ары да производство кереклеге
джамагъат иеликни — социалист экономика система-
ны тамалын — онглу этиу бла аны ёсдюрюуге таймаз-
дан эс бёлгенлей турлукъду. Мындан ары да произ-
водствону джамагъатландырыуну, аны план халда къу-
рауну дараджасын ёсдюрюуге, бютеухалкъ иеликни
онглулукълары бла мадарларын хайырландырыуну
формалары бла методларын джанлаусуз игилендирир-
ге керекди.

Эл мюлкню чыгъарыучу кючлерин кёлтюрюу, мюлк-
ле арасы кооперация бла агропромышленность ин-
теграцияны ёсдюрюу колхоз-кооператив иеликни бю-
теухалкъ иеликге мындан ары да джууукълашдырыр-
гъа, келир заманда уа аланы бир-бирине кёшаргъа
мадар берликдиле. Ол социалист иеликни эки форма-
сын не джаны бла да ёсдюрюуню эмда бегитиуню, эко-
номиканы колхоз-кооператив секторуну мадарларын не
къадар толу хайырландырыуну юсю бла барлыкъды.

Партия урунуу коллективледе да, хар адамда да
джамагъат хайырны иесини сезимин къурауну къа-
джыкъмай бардырлыкъды, социалист иеликни къоруу-
ларыкъды, байыныр мурат бла аны кеслерини хайыр-
ларына джюрютюрге излегенлени джолларын кесе-
рикди, байлыкъны хайырландырыуну социалист джо-
ругъуна келишмеген амалларын къурутурукъду, гра-
жданланы энци мюлкге конституцион эркинликлерин
баджарлыкъды.

Партия юлешуу келишиулени игилендириуге уллу
магъана береди. Ала джамагъат производствону ёс-
дюрюуде коллектив эмда бирем-башха кызыныуну
кёлтюрюуге, адамланы джашау дараджалары бла ха-
лилерине бек тири тийишедиле. Джамагъат продукт
бла миллет хайырны не къадар тюз юлешууню джолу
джанлаусуз бардырыллыкъды, юлешуу механизм урун-
май табылгъан хайырлагъа, урунуугъа хакъ телеуню

бирчалыгына — социалист джамагъатны мардалары бла принциплерине чюйре келген затланы барыца — ышангылы тыйгыч болурча этилликди. Урунуу мардасы бла хайырландырыуу мардасына къаты контроль салыныргъа, коллективлени эмда хар урунган адамны иги халкъ мюлк джетишимлегё джетер ючюн къызынуларын кючлю этерге, урунууда материал эмда адебнамыс стимулланы бир-бири бла таб байламлы эте билерге керекди.

Ауушдуруу келишиулени мындан ары ёсдюрюу заманны магъаналы борчуду. Мюлк байламланы демегиликлерин кёлтюрюге, излем бла баджарыуу бир-бирине тутхучлу келишдирир ючюн кюреширге, материал эмда ачха ресурсланы джюрюулерин игилендирирге, оборот мадарланы джюрюулерин дженгиллетирге керекди.

Производствону хайырлылыгын кёлтюрю, юлешуу, ауушдурууу эмда хайырландырыуу игилендириуде товар-ачха келишиулени аланы социализмде болгъан джангы магъаналарына кёре толуракъ джюрютюу магъаналыды. Аяулукъну режимин, ишни саны бла асулулугъуна сом бла контроль салыуу кючлю этерге, экономика рычагла бла стимулланы бютеу арсеналын хайырландырыргъа, кърал бюджетни беги-тирге, сомну сатыу этиу хыйсабын кёлтюрюге керекди.

Къралны социал-экономика ёсюмюн дженгиллету халкъ мюлкге **башчылыкъ этиуно** таймаздан игилендириуно, мюлк джюрютюуде кесине джыйышдыргъан тюрлю-тюрлю, тюрленирге боллукъ формалары бла методларыны, экономика ёсюмню тюрлене барыу болумлары бла толтурулургъа салынган борчланы халилерине кёре, аланы бир-бирине келишиулерин да баджара, мюлк механизмни тутхучлу эмда хайырлы ишлерингиз излейди.

Башчылыкъ этиуно игилендириу социалист мюлк джюрютюуноу план системасыны онглулукълары бла мадарларын, экономика законланы не къадар кенг эмда не джаны бла да иги хайырландырыугъа таяныргъа, чыгъарыучу кючле бла пронзводство келишиуледе болгъан тюрлениулени, урунганланы кенг кёбчюлюгюню билими, ангысы, усталыгы эмда сынамы ёсгенин толу эсбге алыргъа кереклисиз излейди. Ол урунганланы энчи излемлерин, урунуу коллективлени излемлерин, тюрлю-тюрлю социал къауумланы из-

лемлерин бютеукърал, бютеухалкъ излемле бла иги байламлы этнуно баджарыргъа, алай бла, аланы экономика ёсюмно алгъа бардыргъан кюшча хайырландырыргъа борчлуду.

Башчылыкъ этнуно бютеу системасы халкъ мюлкю хар чыгы уллу муратха — джамагъатны излемлерин баджарыуну муратына — джетуге бурулургъа керекди. Къошхан юлюшю ёсдюрюге, бютеу ресурсланы не къадар аз къоратыб, ол юлюшню ол къадар уллу этнуно муратын тутаргъа керекди. Ол социалист мюлк джюрютюню бузулмазлыкъ джоругъуду, санагъатланы, бирлешликле бла предприятиелени, бютеу производство ячейкаланы ишлерине багъа бернуно баш критерийинди.

Башчылыкъ этнуно ленинчи принципни, неден да алгъа эки джашыны да бирлигин — арадан башчылыкъ этнуно хайырлылыкътын ёсдюрген бла бирге бирлешликле бла предприятиелени мюлк джюрютюю энчиликлерин да иги танг кенгертиуню — кёрюзген демократиялы централизмни джоругъу джанлаусуз баджарылыргъа керекди.

Башчылыкъ этген ара органланы эслери асламысына экономика бла социал ёсюмно стратегия борчларын толтуруугъа, илму-техника прогрессин эмда тамамлы джоюмланы санагъатларында, халкъ мюлкде болгъан структура тюрлениулени баджарыуда джамагъат производствону пропорциялыкъты бла бютеукърал мадарланы план системасын бегитиуде, чыгъарыучу кючлени орунлашдырыуда, урунуугъа хакъ телеу бла социал баджарыуда, багъалада, тарифледе, финанлада, эсеб бла статистикада бирча политиканы бардырыугъа бёлюнорге тыйышлыдыла.

Партия, план салыугъа кесини экономика политикасын толтурууну инструментинеча къараб, аны этимлигин ёсдюрюню амалсыз кереклиге санайды. План салыу къралны социал-экономика ёсюмно дженгиллетиуню, илму-техника прогрессин тамалында производствону интенсификациясын бардырыуну, экономиканы прогрессивли мюлк баланслы эмда тутхучлу ёсдюрюню мадары болургъа тыйышлыды. Планлада ресурсланы оюмлу хайырландырылгъанларын ачыкълагъан асулулукъ кёрюзюмле, илму бла техниканы джетимлерини тамалында продукцияны джангыртыуну масштаблары, иш къоратыуну ёсдюрюу баш орунну алыргъа тыйышлыдыла. Экономика бла социал борч-

ланы комплексли толтурургъа, узакъ болджаллы, беш-джыллыкъ эмда джыллыкъ планла бир-бири бла кысха байламлы болургъа, план салыуу илму дараджасын кѣлтюрюрге, план мизамны бегитирге, бютеу-кърал излемлени приоритетлерин баджарыргъа, ведомстволукъ бла местничествону, бюрократизм бла волюнтаризмни не тюрлюсюню да джолун къаты кесерге керекди. Финанс-кредит системаны ишин таг игилендирге, аны производствону хайырлылыгъын ѳсдюрюрге, ачханы джюрююу бла хозрасчетну бегитирге тийишиуон кючлю этерге керек боллукъду.

Башчылыкъ эгнү бла план салыуда стратегия борчланы толтурууда ара башламланы ѳсдюре, партия **баш производство звенону** — бирлешликле бла предирьятиелени — маъаналарын ѳсдюрюню мадарларын тири бардырлыкъды, аланы эркинликлери бла мюлк энчиликлерин кенгертинуу, ахыр уллу джетиншимлеге джетюде аланы джууаблылыкълары бла кызыныуларын кючлю этинуу джолун тутарыкъды. Иш баргъан джерлеге — урунуу коллективлеге — кѣчерге керекди бютеу оператив-мюлк иш.

Партия мюлк **расчетну** мындан ары ѳсдюрюу бла аны этимлилинги кѣлтюрюню, экономика мадарланы кючлю эгнү бла огъаргъы организацияла белгилеген кѣржюзюмлени саын кысхартыуу болумларында предирьятиеле бла бирлешликлени толу мюлк расчетха кѣчюре барыуу амалсыз кереклиге санайды. Бирлешликле бла предирьятиелени ишлери узакъ болджалгъа белгилениген экономика мардала бла бекден бек байламлы бола барлыкъдыла, ала урунуу коллективлени башламлары бла творчестволарына кенг джол ачадыла. Огъаргъы башчылыкъны игилендириуу мадарлары урунууу тубюнден къурау бла, кызындырыуу коллективли формаларын ѳсдюрюу бла кысха байламлы болургъа керекдиле. Таблыкъла къурауу эмда кызындырыуу системасы илму-техника прогрессни дженгиллетюде джетиншимле этген, эм иги продукция чыгъаргъан, производствону хайырын ѳсдюрген урунуу коллективлеге керти онглулукъла берирге тийишилды. Бирлешликле бла предирьятиелени ишлеб алгъан ачхаларын производствону ѳсдюрюге, коллективни материал джаны бла саугъалаугъа эмда социал ишлени баджарыугъа джоюуда мадарлары бла эркинликлери кенгерликдиле.

Оптовый сатыу кенгерликди, предприятислени — хайырланычула! бла продукция чыгъаргъапланы — арасында тюзюнлей байламла бла мюлк договорланы магъаналары кёлтюрюллюкдю, хайырланычуну продукцияны техника дараджасы бла асуулулугъуна тийишню кючлю боллукъду.

Багъала амалсыз керекли джамагъат джоюмланы, аны кибик продукция бла джумуш этиуню асуулулугъун тюзюрек кёргюзюр, илму-техника прогрессге, ресурсланы аяулу этиуге, продукцияны техника-экономика эмда хайырланыу хыйсабларын игилендириуге, бютеу джангылыкъны, алчы затны ишге сингдириуге, аяулукъну режимин кючлю этиуге таукел кызындырыр ююн, **багъа къурауну** игилендирирге керекди.

КПСС халкъ мюлкню бютеу санагъатларыны барында **башчылыкъ этиуню къурау структурасын** игилендириуню, башчылыкъ этген аппаратны кысхартыуну, аны артыкъ звеюларын къората барыуну борчун салады. Онглу халкъ мюлк комплексге, бир-бири бла байламлы эмда бирча санагъатланы къауумларына башчылыкъ этиуню амалсыз игилендирирге, онглу, орта, алай уллу болмагъан предприятислени бир-бири бла, санагъат башчылыкъ этиуню территориялы башчылыкъ этну бла байламлыкъларын таб къуурау ююн кюреширге, производство эмда илму-производство бирлешликлени сетин кенгертирге, аланы ишлерин игилендирирге, специализацияны тереилетирге, производству комбинациясы бла кооперациясын ёсдюрюрге керекди.

Башчылыкъ этиуню санагъатла арасы эмда санагъат органланы эслери санагъатланы ёсдюрюуню эм магъаналы джолларына, илму-техника джетишимлени сингдириуге бёлюнюрге тыйышлыды. Ала халкъ мюлк бла халкъны продукцияны белгиленген ассортименти бла номенклатурасындан излемин толу баджарыргъа джууаблы болургъа борчлудула. Мюлк эмда социал-культура къурулушха башчылыкъ этиуде, урунганланы излемлери толтурууда башчылыкъ этиуню республикан эмда тебенги органларыны магъаналары бла джууаблылыкълары ёсерикди, ол органланы эркинликлери кенгерликди. Экономикагъа башчылыкъ этиуню игилендириуню бютеу ишинде КПСС урунганланы творчество башламларын ёсдюрюу бла аланы производствогъа башчылыкъ этиу процессге не къадар толу кышууну,

планла бла мюлк оноуланы джарашдырыуда, предиря-
тислени ёсдюрюую социал-экономика ишлерин барды-
рыуда, производствону ич мадарларын излеу бла табыу-
гъа къарауда урунуу коллективлени магъаналарын кёл-
тюрюу джолну джанлаусуз бардырлыкъды. Аялулукъ,
халкъ ачханы оюмла джоюу, хар сомну хайырлы джо-
рыуда, производствону ич мадарларын излеу бла табыу-
болмай этилген тюрю-тюрю джоюмла бла къоранч-
ланы къурутуу бютеупартия, бютеухалкъ ишди, хар уру-
нуу коллективни, хар урунганны ишиди.

Социалист эришнуу ёсдюрюу партия таймаздан эс
бёлуб тургъан ишди. Ол урунганланы творчествола-
рын кенгертген бек магъаналы ишди, адамны адамлы-
гъын бегитген, джамагъат джанындан сый берген амал-
ланы бириди. Ленинчи принциплеге таяна, эришнуу
къурауну игилендирге, аны этимлийгин ёсдюрюге,
формализм бла шаблонну къоратыргъа, алчы сынамны
кенг джаргъа, артха къалычуланы алчыланы дара-
джасына тартаргъа, башламчылыкъ, джолдашылыкъ иш
джюрююу бла бир-бирине болушууну ёсдюрюге ке-
рекди. Кёбчюлюкню илму-техника прогрессни дженгил-
летиуге, иш къоратыуну ёсдюрюге, ресурсланы аяулу
джюрююуге, производствону хайырлылыгъы бла про-
дукцияны асылулулугъун кёлтюрюуге, аны кеси багъасын
тюшюрюуге, урунууну кесгин джюрюшлю барыуун, до-
говор борчланы заманында толтурууну баджарыугъа,
эм иги ахыргъы халкъ мюлк джетишимлеге джетиуге
джораланган башламлары бла творчестволарын хар
заманда джакълаб турууну бек уллу магъанасы барды.

III. ПАРТИЯНЫ СОЦИАЛ ПОЛИТИКАСЫ

Партия социал политикагъа къралны дженгил ёсдю-
рюую, кёбчюлюкню урунуу эмда джамагъат-политика
тирилигин кёлтюрюую, джангы адамны къурауну, со-
циалист джашауну джоругъун бегитиуну онглу мада-
рыпача, джамагъатны политика тутхучлугъуну магъа-
налы факторунача къарайды. Ол социал политиканы
экономиканы хайырлылыгъын ёсдюрюуге, джамагъат
джашауну къайсы джанына да тийишиуюню хайырлы-
лыгъыны кёлтюрюуюю кючлениб барлыгъына таяна-
ды. Урунууну, турмушну, культураны социал ишлерин
баджарыугъа, адамланы излемлери бла кереклилерин
баджарыугъа тохтаусуз кючлю къайгъырыуну КПСС

бютеу кърал эмда мюлк органланы, джамагъат органи-
зацияланы ишлерини законуна санайды.

Партия социал политиканы баш борчларына санай-
ды:

— совет адамланы джашау эмда урунуу болумла-
рын джанлаусуз игилендириуню;

— джамагъат келишнулени баш сфераларыны ба-
рында социал тюзлюкню принципин не кьадаар толу ба-
джарыуну;

— классланы эмда социал кьауумла бла кьатланы
джууукълашдырыуну, акъыл эмда кьол кюч бла ишлеу-
ню, шахар бла элли арасында таиг башхалыкъланы
кьоратыуну;

— миллет келишнулени игилендириуню, къралны
миллетлери бла халкъларыны кьарнаш шохлукъларын
бегитнушо.

СОВЕТ АДАМЛАНЫ ДЖАШАУ ДАРАДЖАЛАРЫН ЁСДЮРЮУ, УРУНУУ БОЛУМЛАРЫН ЭМДА ДЖАШАУЛАРЫН ИГИЛЕНДИРИУ

Къралда кьуралгъан производство эмда адеб-намыс
потенциал, къралны социал-экономика ёсюмю дженгил-
летиуню борчлары, «джамагъатны бютеу членлерини то-
лу джашау болумлу, не джаны бла да ёсюмлю» (Ле-
нин) этер ючюн, алгъа таукел барыуну амалсыз керек-
ли этедиле эмда аны болдурургъа таблыкъла да бере-
диле.

КПСС совет адамланы джашау болумларын джангы
асыулу дараджагъа чыгъарыуну, не джаны бла да
ёсюмлю, иннет байлыкълы адамны ёсдюрюуню, совет
джамагъатны ашхылыгъы ючюн, совет адамланы ангы-
ларын, билмлерин толу ачыкъларча болум кьурауну
муратларына келиширча аллай материал, социал эмда
культура таблыкъланы, болуму бла структурасын ба-
джарыуну борчун салады.

Аллыбыздагъы онбешджыллыкъда огъуна халкъны
излемин баджарыугъа джиберилген ресурсланы объе-
мун эки кьатха ёсдюрюрге белгиленеди.

Партия урунууну творчество магъанасын эмда кол-
лективли шартын кючлю этиуге, аны культурасын ёс-
дюрюуге, джамагъатны ашхылыгъы ючюн мийик уста-
лыкъ бла онглу хайырлы ишни кьызындырыугъа айы-
рыб уллу магъана бередиде. Ол урунуу хар совет адам-
ны биринчи джашау излемине бурула барырча болум
кьуараргъа болушурукъду.

Халкъ бютеулей эмда хайырлы ишлерча, ишлерге мадары болгъан гражданданы хар бири, джамагъатны излемин эсге алыб, энчи излемине, ангысына, бидимине, усталыкъ джаны бла хазырлыгъына кёре, сайлагъан усталыгъында урунурча болум къурарыкъ илму-техника, экономика эмда социал мадарланы комплексин мындан ары да баджарыргъа керекди.

Къол кыйышы аз этиуге, бирча этилген, ауур эмда уллу усталыкъны излемеген ишни перспективада иги огъуна кысхартыуыгъа, онглу санитар-гигиена болумну баджарыуыгъа, производство бла байламлы чарыуулары, усталыкъ бла байламлы ауруулары къоратыргъа мадар берлик къоркыуусузлукъну иги джарашхан техникасын инге сингдирирге джораланган мадарла джашауда бардырыллыкъдыла. Производствону интенсификациясы бла хайырлылыгъын ёсдюрюу, иш къоратыуу кёлтюрюу, аллыбыздагъы кёзюуде иш кюнню кысхартыргъа, хакъ тёленген отпусканы аслам этерге джаны мадарла ачарыкъдыла.

Къралны экономика мадарларына кёре урунганланы керти хайырларын джанлаусуз ёсдюрюу ючюн, джамагъатны бютеу къатлары бла социал къауумларыны джашау болумларын игилендирир ючюн, партия мындан ары да къолундан келгенни этерикди.

Коммунизмни биринчи фазасыны кёзююнде урунганланы баш хайырларыны ёзегин урунууларына кёре тёленген хакъ болгъанлай къалады. Ол урунууу саны бла асылулугъуна кёре хакъ тёлеуноу принципине толу джууаб этер ючюн, урунууу болуму бла хыйсабын эсге алыр, ишчилени усталыкъларын, иш къоратыуу ёсдюрюу, продукцияны асылулугъун игилендирир, ресурсланы къайсы бирин да оюмлу хайырландырыр ючюн, хакъ тёлеуноу системасын игилендире барыргъа. Ма ол тамалда ёсерге керекдиле урунганланы хакълары эмда джашау болумлары. Джамагъат байлыкъны ёсе баргъанына кёре эм аз айлыкъ хакъла кёлтюрюле барлыкъдыла, халкъдан алынган налоганы аз этиуноу джолу мындан ары да бардырыллыкъды. Кыйын къоратылмай хайыр алыуыгъа, юлешуноу социалист джорукъларындан не тюрю да джанлауыгъа къаршы къаты кюрешиуге партия принцили магъана береди.

Хайырландырыуу джамагъат фондларын мындан ары да дженгиллетну бла аланы юлешуноу игилендирир бардырыллыкъды. Хакъсыз баджарылгъан халкъ окъуу, саулыкъ сакълау эмда социал баджарыуу бю-

теукърал системаларын ёсдюрюуде, урунганланы со-
луу болумларын игилендириуде, социализмде бирем-
башха гражданланы, юйдегилени, социал-къауумланы
джашау болумларында амалсыз тубей тургъан башха-
лыкъланы джумушатыуда, сабий ёсдюрюуде, социал-
экономика бла культура болумну тенглешдириуде халкъ-
ны бир-бир къауумларында болгъан аз баджарыулукъ-
ну къоратыуда джамагъат фондланы магъаналары ха-
ман ёсе барыргъа керекди.

**Халкъ уллу асыулулугъу болгъан эмда кёб тюр-
лю товарладан** — азыкъ продукталадан, деменгилли, ариу
тигилген юс эмда аякъ кийимледен, мебелден, культу-
ра бла байламлы затладан, турмуш техника бла турмуш
джашаугъа керекли мюлк товарладан — тохтаусуз ёсюб
баргъан излемлерин не къадар толу баджарыу — бирин-
чи магъаналы борч.

**Сатыу-алыу бла джамагъат азыкъ мындан ары да ёсюм
аллыкъдыла.** Аланы материал-техника базалары беги-
рикди, сатыу этнуую культурасы кёлтюрюллюкдю. Пот-
ребкооперация элде сатыу-алыуну игилендирирге, эл-
лиледен эл мюлк продукта сатыб алыргъа борчлуду, ол
андан ары ёсерикди. Колхоз рынокну магъанасы сакъ-
ланлыкъды. Розница багъаланы политикасы урунган-
ланы керти хайырларын ёсдюрюу излемни толтурурча
бардырыллыкъды.

**Турмуш баджарыуну уллу ёсюм алгъан бусагъатхы
сферасын** къурауну онглу мадарларын толтуруу белги-
ленеди. Джумушланы объёмун ёсдюрюу, ассортимент-
лерин кенгертиу, асыулулукъларын кёлтюрюу межам-
коммунал, транспорт, турмуш, социал-культура джу-
мушланы баджарыудан урунганланы ёсюб баргъан
излемин не къадар онглу толтурургъа мадар берликди,
юй джумушланы тынч этерикди, бош заманны не къа-
дар тюз хайырландырыргъа анхы болум берликди. Эл-
леде эмда джангы хайырландырылыб башлагъан район-
лада турмуш баджарыу дженгил джюрюш бла бар-
лыкъды.

Фатар проблеманы, алай демеклик, 2000 джылгъа
хар юйдегнин энчи фатары-квартирасы неда энчи юйю
болурча болум къурауну айырылыб уллу социал ма-
гъаналы ишге санайды партия. Кърал ачхагъа фатар
межамла ишлеуну уллу масштаблада бардыруу, коо-
ператив эмда энчи къурулушну не къадар дженгил ёс-
дюрюу, ала бла бирге фатар-межам фондну джангыр-
тыу, реконструкциясын бардыруу бла сакълауну дара-

джасын кёлтюрюю, аны юлешинге контрольну кючлю этиу ол борчну толтуруугъа болушургъа керекдиле. Фатар мекам ишлеуню асылулугъуна, комфортлугъун кёлтюрюуге, планировкасын игилендириуге, квартирле бла юйлени техника бла таб джарашдыругъа айырылыб уллу эс бёлюннюкдю.

Шахар эмда эл кьурулушланы архитектурасына эмда аланы эстетика джарашыулукълары бла айбатлыкъларына излем алгъындан уллу боллукъду. Шахарла бла элле адамла иги болумда урунурча, джашар эмда солур мадарла берлик производство зоналаны, адамла джашарыкъ районланы джамагъат, культура эмда окьутуу-юретиу учреждениелени, спорт сооружениелени, сатыу-алыу эмда турмуш баджарыу предприятнелени, джамагъат транспортну онглу хайырлы комплекс кьуралышлары болургъа тыйыншлыдыла. Мекам эмда культура-турмуш болумну, солууну, туризмни игилендириуге эмда башха затлагъа урунганланы ачхаларын хайырландыруу практика кенгерликди.

Совет адамланы саулукъларын бегитиу — аланы саулукълу, тири заманларын созуу — биринчи магъаналы иш. Партия шахарла бла элде джашагъанланы медицина джаны бла излемлери не джаны бла да мийик квалификация дараджада эмда толусу бла баджарыуну, аны асылулугъун тамамлы игилендириуню борчун салады. Ол муратда белгиленеди: бютеу халкъны диспансеризациясыны системасын баджарыу; ана бла сабийни саулугъун сакълау учреждениелени, поликлиникаланы, больницаланы, санаториилени сетин мындан ары да ёсдюрюуню эмда аланы бюгюнню медицина аппаратура бла баджарыуну джашауда бардыруу; дармандары, багъыу эмда санитария-гигиена кереклилерин не къадар толу баджарыу.

Халкъны саулугъун бегитнуде, не джаны бла да ангылы адамны ёсдюрюуде, джаш тёлюню урунуугъа эмда Ата джурту сакълаугъа хазырлауда **физкультура бла спортну**, аланы хар кюнлюк джашаубузгъа сингдириуню магъанасы ёседи. Хар адам кесини саулугъуна сабийлигинден огъуна къайгъырырча, гигиена бла медицина болушлукъдан билими болурча, саулукълу джашарча болум кьуаргъа керекди.

Юйдегиге къайгъырыуну ёсдюрюуге КПСС уллу кърал магъана береди. Саулукъну бегитнуде, ёсюб келген тёлюню юретиуде, джамагъатны экономика эмда социал ёсюмюн баджарыуда, демография процесслени

игилендириуде юйдегини магъанасы ёсгенден ёсюб ба-
рады. Былайда адамны шартларыны тамалы, аны уру-
нуугъа къарамы, тиц, идея эмда культура хазнагъа ба-
гъа бере билмеклиги къураладыла. Кючлю, тии эмда
адеб-намыс джаны бла деменгили юйдеги боллугъун
айырыб излейди джамагъат. Ол затдан къараб, юйде-
гини бегитиушю, анга социал функцияларын толтуруу-
да, сабийлени юретиуде болушлукъ бериушю, сабий-
ли эмда джаш юйдегилени материал, фатар эмда тур-
муш болумларын игилендириуге джораланган мадар-
ланы кенгертиу джолну джашауда бардырыгъа керек-
лиге санайды партия. Юйдегини, школну, урунуу кол-
лективлени арасында байламлыкъны кючлю этерге, са-
бий ёсдюрюуде ата-ананы джууаблылыкъны кёлтюрген
бла бирге ата-ананы зауукълу джашаулары, къартлыкъ-
ларында токълукъ бла рахат джашаулары ючюн са-
бийлерини да джууаблылыкъларын кёлтюрюрге ке-
рекди.

Партия таймаздан къайгъырады тиширыулазы —
аналаны джашау болумларын мындан ары да игилен-
дириуге. Ол муратны толтурур ючюн, тиширыулагъа
аналыкъ борчларын баджаргъан бла бирге урунуу эм-
да джамагъат ишлеге тири къошулурча таблыкъла
къураллыкъдыла. Аналыкъны эмда сабийликни сакъ-
лаугъа айырылыб уллу эс белюннюкдю, тиширыуу
сабий табхынчы кёзюуде отпусказыны, аны кибик са-
бий табхандан сора отпусказыны болджаллары ёсерик-
диде. Юйдегили солууну къурар ючюн, санаторийлени,
солуу юйле бла пансионатланы сети кенгертилликди.
Тиширыуланы урунуугъа къошууну тюрлю-тюрлю фор-
малары ёсюм табарыкъдыла, аланы излемлерине кёре
ишни тайышхан графиги, къысхартылгъан иш кюн, юй-
ге бериб ишлетиу кенг хайырландырыллыкъдыла.

Ёсюб келген джаш тёлюню юретир ючюн керекли
болумну къурар джанындан кенг мадарланы комплек-
сли толтурууну кереклиге санайды партия. Джууукъ за-
манда огъуна халкъны сабий учреждениеле бла керек-
лиси толу баджарыллыкъды. Пионер, урунуу эмда спорт
лагерлени, пионер юйлени, илму-техника эмда суратлау
творчестводан юйле бла станцияланы сети кенгертил-
ликди. Школгъа дериги учреждениеле бла профессио-
нал-техника окъуу заведениеледе, сабий юйледе аша-
рыкъгъа белгиленген джоюмланы мардалары ёсерик-
ди.

Партия джаш тёлюню социал проблемаларына, не-

ден да алгъа уа урунуу бла турмуш сфералада, окъуу бла культурада, профессионал эмда къуллукъ джаны бла ёсуюде, бош заманы оюмлу хайырландырыуда джамагъат магъаналы излемлени не къадар толу баджарыугъа аслам эс бёлюрге кереклиге санайды.

КПСС мындан ары да **урунуу бла къазауатны ветеранларыны**, джылы уллайгъан адамланы, сакъатланы, къазауатда ёлгенлени юйдегилерини **материал болумларын маджал этиуге**, аланы социал, медицина эмда культура джаны бла баджарыугъа къайгыргъанлай турлукъду. Кёзю-кёзююу бла пенсияла, неден да алгъа эм азла эмда эртдеракълада белгилениб къалгъанла, ёсдюрюле барлыкъдыла. Колхозчуланы пенсиялары тохтаусуз ишчиле бла къуллукъчуланыкъыны дараджасына джетдирилликди. Къартлыгъы дженгигенле бла сакъатланы интернатларыны сети кенгерликди, алада болум игиленикди. Онглу социал-экономика магъанасы болгъан ишти урунууу уллу сынамы болгъан ветеранлары, къолларындан келгенича, урунуугъа, джамагъат джашау бла юретиу ишлеге къошуулурча мадарланы кенгертиу.

Халкъны джашау болумун игилендириуде джамагъат бла табигъатны, адам бла аны тегерегиндеги затланы бир-бири бла джарашыулу келишиулерини магъанасы ёсе барады. Кесини келир заманын ангылаб ишлеген социалист джамагъат табигъат бла планлы, аяулу хайырланады, планетаны табигъат ресурсларын сакътар эмда ёсдюрюр ючюн кюрешиде алчы сафлада барады. Табигъат бла хайырланыугъа контрольно кючлю этерге, экология джанындан юретиуно кенг бардырыгъа кереклиге санайды партия.

КЛАСС БАШХАЛЫКЪЛАНЫ КЪОРАТЫУ, ДЖАМАГЪАТНЫ СОЦИАЛ БИРЧАЛЫГЪЫН КЪУРАУ

Ишчи классны, колхозчу эллилени эмда интеллигенцияны джууукълашыулары, ол процесде ишчи классны башчылыкъ магъанасы сакълана, джамагъатны классыз къурамыны къуралууу бусагъат этапда социалист келишиулени ёсдюрюуно магъаналы джоругъуду.

Ишчи классны политика сынамы, аны тереи ангылылыгъы, къурамлыгъы эмда тёзюмлюгю бизни джамагъатны бирикдиредиле. Ишчи классны окъуу-билим, культура эмда профессионал дараджасыны, урунуу эмда джамагъат-политика тирилигини ёсгени социализм-

ни игилендириуде, коммунист кърулушда аны алчылык маънасын кълтиредиле.

Партияны аграр политикасын джанлаусуз толтуруб баргъан кѣзюуде эл мюлкде урунуу индустриал ишни бир тюрлюсюне бурула, шахар бла элни арасындагъы терен социал, культура-турмуш башхалыкъла кърорай барадыла. Эллилени джашау халлары бла урунуу халлери, ишти классны джашау халы бла урунуу халисине бекден бек ушай барады. Ол классланы арасында башхалыкъланы къроратыу, бизни къралда классыз джамагъатны бегитиу асламысына коммунист формацияны биринчи, социалист фазасыны историялы чеклеринде баджарыллыкды.

Производство кючледе революцион тюрленнуде ишчиле бла колхозчуланы терен къалыпларыны ишлеринде акъыл ишни ёлчемин аслам этеди. Аны бла биргелей интеллигенцияны саны да ёседи, аны материал производствога, джамагъат джашауну башха сфераларына къроракан творчество юлюшю кълтирюледи. Ол кърал кыйынны эмда акъыл бла баджарылгъан ишлени арасындагъы тагъ башхалыкъланы тохтаусуз къроратыугъа, бютеу социал къруумланы джууукълашдырыугъа себеб болады. Ол башхалыкъланы толу къроратыу, джамагъатны социал бирчалыгъын кърурау коммунизмни баш фазасында тамамланлыкды. Аны бла бирге, алкъын аллай башхалыкъла болгъан сагъатда, партия кесини политикасында классла бла социал къруумланы излемлерини энчи халларын тергеуге алынырыгъын маъаналыгъа санайды. Къралны тюрлю-тюрлю регионларында урунуу бла турмуш болумланы тенг этюуге эс ёллюнюкдю.

Совет джамагъатны социал кърурамында урунуу коллективлени маъаналары ёседи. Хар урунуу коллектив халкъны кеси кесине социалист башчылык этюуде этимли социал ячейка болуруна, предирятиелени, учрежденнеле бла организациаланы ишлерин джарашдырыугъа урунганланы кюш сайын эмда керти кърораканларына, адамланы творчество кърууатларын ёсдюрюуге эмда хайырландырыугъа не джаны бла да кърайгъыргъанлай турады партия. Не джанындан да джамагъатны джашаууна урунуу коллективлени тийишиулерин ёсдюрюуге, аны бла бирге экономика, социал эмда культура ёсюмде аланы кесгин борчланы толтурууда джууаблылыкларын кълтирююню нюзюрлю кючлендире бардырыуу кереклиге санайды ол.

СОЦИАЛИСТ МИЛЛЕТЛЕ БЛА ХАЛҚЪЛАНЫ МЫНДАН АРЫ ДА ДЖАШАУЛАРЫ ЭМДА ДЖУУУКЪЛАШЫУЛАРЫ

КПСС кесини ишинде совет джамагъатны кѣб миллетли кѣурамын не джаны бла да тергеуге алады. Ётген джолну эсеблери ийнамлы шагъатлыкъ этедиле: **бурундан кѣалгъан миллет ишле Совет Союзда джетишимли баджарылгъандыла.** Бизни кѣралда миллет келишиулени болумун танытхан ышанды миллетле бла халкъланы мындан ары да джашнаб баргъанлары, аны бла бирге аланы разылыкъны, тенгликни, кѣарнашлыкъ иш джюрютюлени тамалында джууукълашыулары. Былайда ёсюмню джетиб тургъан тенденцияларын иш этиб алгъа ышырыу, неда тыйыб кюрешну дегенча затлагъа орун болургъа амалы джокъду. Ол ёсюм бир заманлада боллукъ истериялы персептивада миллетлени толу бирлешдирликди.

КПСС бизни кѣб миллетли социалист кѣралда джюзден артыкъ миллет бла халкъны бирге урунган эмда джашагъан болумунда **миллет келишиулени игилендириуню юсюнден жангы борчла джорукълу чыкыгъанларын** эсебге алады. Партия сыналгъан ленинчи миллет политиканы принциплерини тамалында аланы баджаргъанды эмда баджарлыкъды. Бу джаны бла ол ма быллай баш борчланы салады:

— кѣб миллетли бирикген союз кѣралны не джаны бла да бегитиу эмда ёсдюрюу, КПСС мындан ары да местничество бла миллет кыыхакъыллыкъны не тюрлюсюне да кѣаршчы кюрешни джанлаусуз бардырлыкъды, аны бла бирге таймаздан республикаланы, автоном областла бла автоном округланы бютеухалкъ ишлени баджарыуда магъаналарын мындан ары да кѣлтюрюуге, бютеу миллетлени урунганларыны власть эмда башчылыкъ этген органланы ишлерине тири кѣошулууларына таймаздан кѣайгъырлыкъды. Социалист федерализм бла демократиялы централизмни ленинчи принциплерин творчестволу халда джюрютюуню тамалында бютеу совет халкъны эмда хар миллет бла халкъны хайырына миллетле арасы келишиулени формалары байындырыллыкъдыла;

— бирлешген халкъ мюлк комплексини ичинде хар республиканы материал эмда тип кючюн ёсдюрюу. Союз эмда автоном республикаланы, автоном областла бла автоном округланы башламчылыкъларыны бютеусоюз масштабда арадан башчылыкъ этну бла байламлы кѣурау бютеу кѣралны ресурсларын, джергили табигъат-

ны эмда башха затланы оюмлу хайырландырыгъа мадар берликди. Республикаланы арасында урунуу юлешуно теренлетиуно, мюлк джюрютюу болумланы тенгиш этиуно, джангы районланы экономика джаны бла хайырландырыгъа республикаланы тири кюшулууларына джол бериуно, республикаланы арасында ишти эмда специалист кадрла бла алышууларын бардырууно республикалада джашагъан бютеу миллетле бла халкъланы адамларыны арасындан квалификациялы ишчилени хазырлауно кенгертиу бла игилендириуно джанлаусуз бардырыгъа керекди;

— СССР-ни халкъларыны ашхы джетишимлери бла энчи тюрсюлю алчы адетлерини тамалында совет халкъланы бир социалист магъаналы, кёб тюрлю миллет формалы, интернационалист иннетли культурасын ёсдюрюу. Миллет культураланы ёсюулери бла джуууклашыулары, аланы бир-бири бла байламлыкъларыны бегитенлери аланы бир-бирин байындырыуларын андан да онглу хайырлы этеди, совет адамлагъа бизни къралны халкъларыны хар бирини фахмусундан чыкыгъан бютеу ашхылыкъла бла кюлланыргъа кенг мадарла ачады.

СССР-ни бютеу граждандарына ана тиллерин эркин ёсдюрюрге эмда тенглик халда хайырландырыгъа мындан ары да мадар кюураллыкълды. Кеслерини миллет тиллерин билген бла кълмай, совет адамла миллетле арасы тил мадаргъа санаб, кеслери разылыкълары бла алгъан орус тилни билнуулери да илмуну, техниканы, ата джуртлу эмда дуняны культурасыны джетишимлерин билрге кенг джол ачады.

Ленинчи миллет политиканы джанлаусуз бардыруу, халкъланы шохлугъун не къадар бегитиу социализмни игилендириуно бёлюнмезлик кесегиди, бизни кёб миллетли социалист Ата джуртубузну мындан ары джашнаууна элтген, джамагъат практика бла сыналгъан джолду деген оюмдан къарайды партия.

IV. СОВЕТ ДЖАМАГЪАТНЫ ПОЛИТИКА СИСТЕМАСЫНЫ ЕСЮМЮ

Социалист революцияны кючу бла салынган пролетариатны диктатурасыны джангы джамагъатны кюурауда баш магъанасы болгъанды. Бу процесде ол кеси да тюрленгенди. Джегиучю классланы кюурутулгъанларына кёре джегиучюлени кърарчылыкълары бла кюренген функциясы да кете баргъанды, аны баш, кюурау

борчлары джашауда толу кюч алгъандыла. Пролетариатны диктатурасы, кесини историялы миссиясын толтуруб, бютеу урунганланы политика власти болгъанды, пролетар кърал а — бютеухалкъ кърал. Ол бизни къралда социализмни игилендириушо баш сауутуду, халкъла арасы аренада уа социалист хорламланы къроруулау, дуния социализмни позицияларын бегитиу, империалист кючлени агрессивли политикасына кърарчылыкъ этну, бютеу халкъла бла мамыр халда иш джюрютюуню ёсдюрюу деген функцияланы баджарады.

Бусагъатдагъы этапда джамагъатны политика системасын ёсдюрюуню стратегия джолу совет демократияны игилендириудеди, урунганланы, аланы коллективлери бла организацияларыны кърал бла джамагъат джашауну ишлерин баджарыугъа тири эмда этимли кюшулууларыны тамалында халкъны кеси кесине социалист башчылыкъ этиуун не къадар толу болдуруудайды, деб алайгъа санайды КПСС.

Бу процессни баш кючу партияды — совет джамагъатны политика системасыны ёзеге. Аны башчылыгъы бла ишлейдиле бу системаны башха звенолары — Совет кърал, профессионал союзла, комсомол, кооператив эмда башха джамагъат организацияла, ала адамлаы бютеу къатларыны, миллетле бла халкъланы излемлерини бирлиги бла энчи халын ачыкълайдыла. КПСС, ишин Конституциягъа кёре къурай, кърал эмда джамагъат организацияланы ишлерине башчылыкъ этеди, аланы ишлерини координациясын бардырады, ол организацияланы хар бири кесини функцияларын не къадар толу толтурурларына къайгъырады. Халкъны излемлерине кюуллукъ этиуде, социалист демократияны принциплерин сакълауда партия кесини бютеу иши бла юлгю кёргюзеди.

Партия джамагъат бла къралгъа башчылыкъ этиуде халкъны кеси кесине социалист башчылыкъ этиууню принциплери джаулаусуз бардырыллыкъларына къайгъырады. Алай демеклик, къуру урунганланы излемлерин толтурур ючюн башчылыкъ этну тюл, ол урунганланы закон халда, ёсуб баргъан дараджада кеслерини туура ишлери болур ючюн кюрешнудю, урунганла уа, В. И. Ленин айтханлай, кеслерини бирликлерини власти болмаса, башха властны билмейдиле.

Гражданланы социал-экономика, политика, энчи праволары бла эркинликлерини кенгерликлерине эмда байынырыкъларына, аланы толу баджарылыуларына не къадар таб болумла бла гарантияла къраллыкъларына

рыша партия мындан ары да къайгъырлыкъды. Совет адамны кесни муратлары бла излемлерин ачыкъ кёр-гюзюрге эмда болдуругъа бютеу мадарлары барды, ол социализм берген бютеу табыкъла бла хайырланады. Совет гражданини праволары бла эркинликлерин джашауда баджарыу эмда аны конституцион борчларын толтуруу чырт бёлюнмейдиле. Борчласыз правола джокъдула, праволасыз борчла джокъдула, ол — социалист джамагъатны бузулмазлыкъ политика принципиди. Праволаны, эркинликлени, борчланы бирлигин ачыкъ ангылауну халында хар совет адамны ёсдюрюючюн КПСС мындан ары да къаджыкъмай кюреширикди.

Партияны политикасыны баш иши **Совет социалист къралны ёсдюрюу бла бегитюдю**, аны демократ, бютеухалкъ халисин, творчестволу ишлеучю магъанасын не къадар толу ачыкълауду.

Халкъ депутатланы Советлерини — СССР-ни политика тамалыны, халкъны кеси кесине социалист башчылыкъ этююню баш чыгыны — ишин не джаны бла да маджал этюге КПСС таймаздан къайгъырады. Халкъ келечиликни формаларын, совет сайлау системаны демократ принциплерин игилендириуге, Советлеге ишчи классны, колхозчу эллилени, халкъ интеллигенцияны, къралны бютеу миллетлери бла халкъларыны керти тыйыншлы, сыйы болгъан келечилери сайланыр ючюн, халкъ депутатлагъа кандидатланы энчи, этимлилик шартларын эркин, не джаны бла да сюзюню баджарыугъа партия уллу магъана береди. Советлени ишин игилендирир эмда алагъа джангы кючле къошулур ючюн, къралгъа башчылыкъ этюню школу джангы адамла — миллионла бла саналгъан урунганла — ётер ючюн, Советлени депутатлыкъ къурамы сайлаулада хама да джангыртыла барлыкъды.

СССР-ни Баш Совети бла союз республикаланы Баш Советлери закончулукъну джанлаусуз игилендире барырларына эмда ич бла тыш политиканы аланы ишлери бла байламлы баш проблемаларын хайырлы баджаргъанларына, халкъ депутатланы Советлерине тире башчылыкъ этерлерине, отчет берген органланы ишлерин тинтерлерине КПСС таймаздан болушады. Регионланы экономика бла социал ёсюмлерин комплексли баджарыуда, магъаналы борчланы оноун кеслери этюде, аланы джерлеринде орналгъан организацияланы ишлерин келишдириу бла контрольгъа алыуда тёбенниги

Советлени магъаналары бла джууаблылыкълары мында ары да кёлтюрюле барлыкды.

Советле, кзуру оноу этген органла болмай, оноуларыны толтурууну кзурагъан, тинтген органла болгъанларыны юсюнден ленинчи кёргюзюле кыаты сакъланырча бютеу болумланы барын кзуаргъа керекди. Къайсы дараджада да болгъан Советлени ишлеринде ишлеуно быллай демократ принципери толуракъ бардырылыргъа керекдиле: ишлени коллективли, эркин, этимли сюзюу бла баджарыу; халкъгъа ачыктылыкъ, критика, самокритика бла, джууаблылыкъ эмда депутатланы таймаздан отчет бернулери, ол огъай эсенг, сайлаучуланы ышанмактылыкъларына тыйышлы болмагъанланы болджалдан алгъа чыгъарыу; толтуруучу эмда башха органланы ишлерине контроль салыу; башчылыкъ этиуге гражданланы кенг къошуу.

Партия мындан ары да **башчылыкъ этиуде, кърал оноуланы джарашдыруу бла алыуну процессинде демократизацияны** джолун кыаты бардыргъанлай турлукъду. Ол а оноуланы эм иги вариантларын сайларгъа, урунганла берген тюрю-тюрю оюмла бла кёлге келген затланы эсебге алыргъа эмда тенглендирирге джарайды. Урунуу коллективледе, Советлени таймаздан ишлеген комиссияларында, профсоюз, комсомол, башха джамагъат организациялада сюзюлюб, кзуру андан сора оноу этиллик ишле аслам боллукъдула. Эм магъаналы законопроектле бла оноула бютеухалкъ сюзюуге эмда чёб атыугъа теджелликдиле. Сайлаучуланы аманатларын, гражданланы билдиреулери бла оюмларын джыйышдыруу бла толтурууну системасын, джамагъат оюмну билиуну системасын мындан ары ла игилендирирге, этилген оноуланы юсюнден эмда ала къалай толгъанларындан адамлагъа толуракъ хапар айтыргъа керекди.

Производствогъа эмда социал-культура кзурулушха башчылыкъ этиуню бютеу ишлеринде, джамагъатны политика джашауунда урунуу коллективлени эркинликлерин кенгертиу бла тириликлерин ёсдюрюу айырылыб магъаналыды. Урунуу коллективлени бютеулю джыйылыулары бла советлерини магъанасы, аланы оноулары толтурууда администрацияны джууаблылыгы кёлтюрюлюкдю, мастерлени, учасокланы тамадаларын, производство бёлеклени башха башчыларын сайлау джорукъгъа кёчюрюу баджарыллыкды. Уллу магъанасы болгъан ишди кърал аппаратны, башчылыкъ

этною бютеу органларыны ишин игилендириу. Совет аппарат халкъгъа къуллукъ этеди эмда халкъгъа отчет береди. Ол квалификациялы эмда оперативли болургъа керекди. Башчылыкъ этген аппарат тынчыракъ, учузуракъ болурча, штатда керексизни къоратырча этерге, бюрократизм бла формализмни, ведомстволукъ бла местничествовону къаджыкъмай къоратырча, компетенциясы бла башламчылыгъы болмагъан къуллукъчуладан таукел къутулургъа тыйыншлыды. Намысызлыкъны, къуллугъу бла кесине джараулу хайырланыуну, карьеризмни, энчи байыныгъа талпыуну, джан басханлыкъ бла протекционизмни джолу таукел кесилирге эмда айыб салыныргъа керекди.

Кърал органланы къуллукъчуларыны арасында подотчетность принципни джанлаусуз сакълауну, адамланы къуллукълада ауштурууда сайлау эмда конкурс система бла хайырланыуну партия кереклиге санайды. Иште хар башчыны энчи джууаблылыгъы болуб, коллегиялыкъны къаджыкъмай баджарыргъа, ишлерине кёре къуллукъчулагъа тюз багъа берирге, этилген оноуланы керти толлууларына хайырлы контроль салыргъа керекди.

Совет кърал эмда джамагъат контрольну этимлилинги ёсдюрюге КПСС тири болушурукъду. Урунганланы халкъ контрольну органларында ишлегенлери аланы политика ангыларын эмда халкъ излемлени къоруулауда тириликлерин ёсдюрююню магъаналы формасыды, иште кърал кёзден къараргъа юретеди халкъ, байлыкъгъа неча къаратады, деб алайгъа санайды ол.

Кърал бла джамагъат джашауну право тамалын бегитиуге, социалист закон бла джорукъну джанлаусуз сакълаугъа, правосуддени органларыны, прокурор надзорну, юстиция бла ич ишлени игилендириуге партия таймаздан къайгыра тургъанды эмда къайгыргъанлай турлукъду. Кърал органла, урунуу коллективлени, джамагъат организацияланы, бютеу урунганланы болушлукъларына таяна, социалист байлыкъны сакълар, гражданланы энчи мюлклерин, сыйлары бла адамлыкъларын къоруулар ючюн, хар нени да тындырыуну, аманлыкъ этюу бла таукел юрешиуну, законну бузууну не тюрлюсюню да джолун кесиюню эмда аланы чурумларын къоратыуну баджарыргъа борчлудула.

Социалист Ата джуртну сакълауну, къралны къорууланыу ючюн бегитиуну эмда кърал къоркъуусулукъну баджарыуну Совет къралны магъаналы функ-

цияларыны бирича кёреди Совет Союзу Коммунист партиясы.

Ич болумлагъа кёре бизни джамагъатны аскер кереклиси джокъду. Алай а империализм агрессияны ачар деген кьоркьуу, къазауат конфликтле кьурумагъанлары себебли, СССР-ни кьорууланыу кьууатын кючлю этнуге, аны кьоркьуусузлугъун бегитнуге, Саутлу Кючлени къаллай агрессияны да ууатыргъа хазырлыгъына хаман да эс бёллюкдю партия. Саутлу Кючле бла кьрал кьоркьуусузлукъну органлары уллу сакълыкъны кёргюзюрге, СССР бла аны союзниклерине империализмни кьаршчы дьгаластарын тыяргъа, кьайсы агресорну да къаушатырча хазыр болургъа керекдиле.

Коммунист партияны аскер кьурулушха, Саутлу Кючлеге башчылыкъ этгени социалист Ата джуртну кьорууланыу кючюн бегитиуню тамалларыны тамалды. Партия башчылыкъ этиб, кьорууланыу эмда кьралны кьоркьуусузлукъ джаны бла политикасы, совет аскер доктринасы джарашдырылады эмда бардырылады, аны уа кьуру кьорууланыу магъанасы барды, кеси да тышындан чабыуул болгъандан сакъланыргъа деб джораланганды.

Империализмни кючлери стратегия джаны бла онглу болмазча СССР-ни Саутлу Кючлери аллай дараджада турур ючюн, совет кьралны кьорууланыу хыйсабы не джаны бла да игилене барыр ючюн, кьарнаш социалист аскерлени шохлукълары бегир ючюн, КПСС бютеу кючюн салыб турлукъду.

Совет Саутлу Кючлени аскер потенциалыны, аскер усталыкъны, идея чыдамлылыкъны, энчи составны кьурамлылыгъы бла мизамыны, аны патриот эмда интернационал борчха кертилигини, кючлю техника бла саутланнганыны деменгили тамалы болуруна партия мындан ары да таймаздан кьайгъыра барлыкъды.

КПСС мындан ары да Саутлу Кючлени джашауу бла ишине кесини кьураучулукъ эмда джол кёргюзген тийишиуню кючлендириуню, биреулен тамадалыкъ этнуню бегитиуню, Совет Аскер бла Аскер-Тенгиз Флотну политорганлары бла партия организацияларыны магъанасы бла тийишиуню ёсдюрюуню, аскер бла халкъны керти байламлыгъы кючлюрек болурча этнуню кереклиге санайды. Кьралны кьорууланыу хыйсабы тыйыншлы дараджада болур ючюн, хар коммунист, хар совет адам кьарыуундан келгенни этерге борчлуду. Социалист Ата джуртну кьоруулау, Саутлу

Кючлени сафларында кюуллукъ этиу СССР-ни гражданини хурметли эмда сыйлы борчуду.

Джамагъат организацияланы — халкъны кеси кесине социалист башчылыкъ этген системасыны магъаналы чыкларыны — ролюн ёсдюрюуге партия баш магъана береди.

Профессионал союзланы — урунганланы кёбчюлюк джаны бла эм уллу организациясыны, башчылыкъ этнуню школуну — сыйын эмда хар неге да тийишюлерин таймаздан ёсдюрюуге болушууну КПСС борчуна санайды. Профсоюзла кеслерини баш функцияларын джанлаусуз толтурургъа керекдиле: халкъ байлыкъны кёб этиуге не джаны бла да джараргъа, урунганланы иш, турмуш бла солуу болумларын игилендирирге, алашы эркинликлери бла излемлерин джакъларгъа, кёбчюлюкню коммунист ангыда таймаздан юретирге, аны производство бла джамагъат ишлеге башчылыкъ этиуге кюшаргъа, ангылы урунуу мизамны бегитирге.

Профсоюз организацияланы борчларыды халкъны кеси кесине социалист башчылыкъ этиуюн ёсдюрюуге, кърал, мюлк, культура кюрулушну баш ишлерин баджарыугъа андан да тири кюшулуу, Советле бла, урунганланы башха организациялары бла кысха байламлыкъны джюрюютюб ишлеу, социалист эришнуню, алчы сынамны ангылатыу бла сингдириуню дараджасын кёлтюрюю, социал тюзлюкню принципни сакълаугъа салынган контролну джамагъат формаларын ёсдюрюю, урунуу коллективлени эркинликлерин баджарыугъа болушуу.

КПСС толу эркинликде, кесини тири болушуучусуна эмда ышангылы резервине **Джаш тёлюню Бютеусоюз Ленинчи Коммунист Союзун** санайды — совет джаш тёлюню алчы кюауумун бирикдирген, кёб миллионлу джамагъат-полигика организациясын. Ёсюб келген тёлюню юретнуде, пионер организацияны ишин игилендириуде, къралны социал-экономика ёсююн дженгиллетнуню борчларыш иште баджарыуда комсомолну магъанасын партия мындаш арыда кёлтюре барлыкъды. КПСС, комсомолгъа башчылыкъ эте, аны сафларын кюурау-политика джаны бла, Джаш тёлюню союзуну энчи халисин бегитиуге айырыб эс бёледи. Комсомол джашла бла кызылада урунуу бла джамагъат тириликни кюаджыкъмай ёсдюрюрге, алада марксист-ленинчи джашау кюарамны, политика бла адеб-намыс культураны, социализм бла рахатлыкъны джазыула-

рына историялы джууаблы болгъанларын ангылауну къуаргъа керекди.

Партия кооперацияны ишин игилендирирге себеп боллукъду. Колхозла бла потребитель кооперациягъа, фатар-коммунал кооперативлеге эмда кооператив организацияла бла бирлешликлеге кеси кесине социалист оноу этиуню магъаналы формасынача эмда халкъ мюлкню ёсдюрюню хайырлы мадарынача къарайды партия.

КПСС творчество союзлары, илму, илму-техника, культура-джарыкълыкъ, спорт, къоруулау эмда кеси разылыкълары бла къуралгъан башха обществолары, адамлары джамагъат чемерликлерини органларыны тириликлерин мындан ары да ёсдюрюуге къайгъыргъанлай тураукъду. Ол организацияла, кеслерини борчларын толтура, партияны политикасын джашауда бардыругъа не къадар аслам юлюш къошаргъа, кеслери бирикдирген уруниганлары излемлерин не къадар толу ачыкълар, аланы джашауда баджарыр, совет адамлары гражданлыкълары бла джууаблылыкъларын ёсдюрюр джанындан къайгъырырга борчлудула.

V. ИДЕЯ-ЮРЕТИУ ИШ, ОКЪУУ, ИЛМУ ЭМДА КУЛЬТУРА

Къралны социал-экономика ёсюмюне дженгил джюрюш берир ючюн, партия марксист-ленинчи идеологияны джангыртыучу кючюн не къадар толу хайырландырыр джанындан бютеу къолдан келгенни этерикди, совет адамлары идея-политика, урунуу эмда адеб-намыс джаны бла юретнуде, иннет-тин байлыгъы, адеб таза-лыгъы эмда саулугъу-кючю болгъан, не джаны бла да бирча ёсюмю, джамагъат тирилиги болгъан адамны ёсдюрюуде нюзюрю иш бардырлыкълары.

Уруниганлары кючю идея ийнамыкълары, коммунизмге кертиликде, совет патриотизм бла пролетар социалист интернационализмни, урунуугъа эмда джамагъат байлыкълары ангылы къарауну иннетинде юретнуню, кёбчюлюк иннет-тин культураны байлыкълары бла не къадар аслам хайырланырча этиуню, джашауну социалист джоругъуна келишмеген кылыкълары къоратууну КПСС идеология иште баш затха санайды.

Адамны юретнуню аны халкъ ючюн хайырлы урунуугъа, джамагъат джашаугъа, социал-экономика эмда культура къурулушну борчларын толтуруугъа керти иште къошулууу бла байламлыды деб, партия ол оюмну ту-

тады. Бююннго джашаудан, аны керти проблемаларындан айырылыу идея-юретиу ишни абстрактлы джарыкълыкъ ишге, тутхучсуз-юлгюсюз сёлесинуге бурады, коммунизмни ишлеуню бююннго борчларындан жанлатады. Идеология ишни айырыб танытхан аны идея-теория магъанасыны теренлигиди. Ич эмда халкъла арасы джашаууну керти болумларын, урунганланы ёсюб келген иннет-тин излемлерин толуга эмда тюз эсеб-легениди, адамлагъа джууукъ, тюзлюккю эмда ангылашымлы болгъаныды, аргументлигиди эмда тууралыгъыды.

Сёз бла ишни бирлиги — бютеу партия эмда кърал ишлени эм баш джоругъу — политика-юретиу иште да джанлаусуз излемлей къалады. Ол ишге тири къошулуу бютеу башчы кадрланы, хар коммунистни борчуду.

Партия быллай борчланы белгилейди:

ИДЕЯ-ЮРЕТИУ ИШДЕ

Илму ангыны къуралуу. Социализм совет джамагъатны иннет-тин джашауунда илму ангыгъа баш орун бергенди, ол ангыны тамалын марксизм-ленинизм — философия, экономика эмда социал-политика оюмланы тюз джарашдырылгъан эмда бузулмазлыкъ системасы салады. Совет джамагъатны джашауунда болгъан джангы тюрлениулени терен билиу бла джорукълауну, социалист шохлукъну башха къралларыны, дуняда коммунист, ишчи, миллет-азатлау эмда демократия къозгъалууну сынамларын эсге алыуну, табигъат, техника эмда джамагъат илмуланы джетишимлерини анализини тамалында марксист-ленинчи теорияны мындан ары да творчестволу ёсдюрююню партия кесини баш борчуна санайды.

Бютеу совет адамла марксист-ленинчи илмуну терен билрча, политика культураны ёсдюрюрча, партияны политикасын джарашдырыугъа ангылы къошулурча эмда аны джашауда тири бардырырча этиуге КПСС таймаздан къайгъыргъанлай турлукъду.

Урунууда юретиу. Партия хар совет адам ишни, ол акъыл неда къол къыйын бла баджарылгъан иш эсе да, терен багъалатырча, джамагъатны хайырына урунургъа хазыр болурча этиуню юретиу иште баш борчланы бирине санайды. Урунуу джамагъатны материал эмда иннет-тин байлыгъыны баш тутуругъуду, адамны социал сыйыны баш белгисиди, аны сыйлы борчуду, адамны коммунист ангыда юретиуню тамалыды. Кёб

хайыр берген халал урунуу сыйын кѣлтюрю, ише башламчылыкъ бла творчествону ѳсдюрю, урунуугъа коммунистча къарауну башламларын кючлю этер джанындан партия мындан ары да къайгъыргъанлай турлукъду.

Коммунист моральны бегитиу. Коммунизмге тохтаусуз барыуну болумунда иги адамлыкъ, тюзлюк, ашхылыкъ шартланы джыйгъан революцион кюрешни нюзюрлерине, коммунизмни идеалларына кертликни тамалында къуралгъан коммунист адебни творчество кючу толудан толу ачыкъланады. Бизни адебибиз бютеу адамла джюрютген тюз иннет байлыкъ бла бирге кѣб ѳмюрлени ичинде унукъдуруугъа къаршчы, эркинлик бла социал тенглик ючюн, насыб бла рахатлыкъ ючюн кюрешнуде халкъланы кѣбчюлюгю туудуруб, адамлагъа адеб марда болуб тургъан шартла бла келишнүлени да джыйышдыргъанды кесине.

КПСС бегитирге излеген коммунист мораль — ол:

— **коллективистлик моральды.** «Биреу бары ючюн, бары да биреу ючюн» — былайды аны тамалы болуб тургъан джорукъ. Ол эгоизмге, кесимчилик бла къуру кесне таблыкъ излеуге къаршчыды, ол бютеухалкъ, коллектив эмда энчи излемлени джарашыулу байламлайды;

— **гуманистли моральды.** Ол урунган адамгъа махтау береди, толу багъалатады, аны сыйын тюшюрюрге излеуге тѣзюб болмайды. Ол адамланы арасында керти адамлыкъ шартланы — джолдашылыкъ иш джюрютюуле бла бир-бирине болушууну, энчи джамагъат джашауда ашхылыкъ теджеуню, тюз иннетликни, адеблилик бла ишленмекликни шартлары бегитеди;

— **тири, джигер моральды.** Ол адамны джангы урунуу эмда творчество джетишимле болдуругъа, коллективни эмда бютеу къралны джашаууна иш этиб къошулургъа, джашауну социалист джоругъуна келишмеген затлагъа таукел къаршчылыкъ танытыргъа, коммунист идеалла ючюн кючлю кюреширге кѣллендиреди.

Патриотлукъ эмда интернационал иннетге юретиу. Совет адамны Октябрны джуртуна, кеси туууб ѳсген джерге суймеклигин, дуняда биричи социалист къралны историялы джетишимлери ючюн ѳхтемлениуну пролетар, социалист интернационализм бла, къарш къралланы урунганлары бла, империализмге къаршчы, социал прогресс эмда рахатлыкъ ючюн кюрешгенлени бютеу бары бла класс биринтетлигин сезну бла би-

рикдирир ючюн, партия мындан ары да кьаджыкьмай кюреширикди.

СССР-ни бютеу миллетлери бла халкьларыни бирикдирген шохлукь эмда кьарнашлыкь сезимле, миллетле арасы иш джюрюютюулени мийик культурасы, миллетчилик бла шовинизмни, миллет кьысахкьыллыкь бла миллет эгоизмни шартларына, джашауну эмда адамны коммунист джангырыууна заран салгьан адетле бла кьылыкьлагьа тэзюб болмау хар совет адамны излеми болурларыни излейдиле бизни партия бла кьрал.

Аскер-патриотлукь иннетде юретиу, социалист Джуртну кьорууларгьа, анга кесини бютеу кючюн, керек болса уа, джашауун да берирге хазырлыкьны болдуруу партияны идея-юретиу ишени магьаналы борчунлай кьалады.

Правогьа юретиу. Адамны уллу гражданлыкьда, совет законла бла социалист джамагьатда джашауну джорукьларыны сыйларыни кёрюуде, социалист закончулукьну не тюрлю бузулуууна да тэзмеуде, право джорукьну сакьлаугьа тири кьошулургьа хазырлыкьда юретиуге партия уллу магьана береди.

Атеист иннетде юретиу. Партия идея тийишюню мадарларыни дуняны илму-материалист тамалда ангьлатыуну кенг джаяр, диннге ийнаниганланы кёллери кьалдырмай, эски дин адетлени кьурутур ючюн кенг хайырландырады. Партия, иннетин эркинлигини конституцион гарантиялары джанлаусуз сакьланлыкьларыни джакьлай, джамагьат бла адамны излемлери не динни кьаршчы хайырландырыргьа кюрешиуню терслейди. Адамланы урунуу эмда джамагьат тириликлерини ёсдюрюу, аланы билимли, ангьлы этну, джангы совет адетлени чыгьаруу эмда джашаугьа кенг сундириу атеист юретиуню магьаналы кесегиди.

Коммунист иннетде юретиуню иши бизге келишимеген идеология бла моральны энтда тюбеучю затларына, адамланы ангьлары бла кьылыкьларында алгьындан кьалгьан бютеу негатив болумлагьа, джамагьат джашауну тюрлю-тюрлю санагьатларында керти иште кемликкеге, керекли проблемаланы баджарыуда кечигнуге кьаршчы кюрешиу бла айырыммаздан байланыбды. Урунуу мизамны бузууну, гудучулукь бла улхучулукьну, баришчилик бла джаламишликни, ичгичилик бла хулиганлыкьны, кесимчилик психология бла джыртхычлыкьны, джалынчакьлыкь бла керексиз кёл ашауну таймаздан эмда таукел кьоратыугьа пар-

тия эм баш магъана береди. Алай этер ючюн, джамагъат оюмну сыйып да, законну кючюн да толу хайырландырыргъа керекди.

Буржуй идеологиягъа къаршчы кюрешиу. Халкъла арасы аренада эки ангыны арасында баргъан къаты кюреш эки дуння системаны — социализм бла капитализмни — бир-бирине къаршчылыкъларын кёртюседи. Керти социализмни юскюден, Совет Союзуу ич эмда тыш политикасында халкълагъа тюз хапар айтыуну, джашауну совет джоругъуну пропагандасын тири бардыруну, империализмни халкъгъа къаршчы, адамлыкъсыз халиени, аны джегиу-унукъдуруу магъанасын таукел эмда ийнамлы халда айгъакълауну КПСС кесини борчуна санайды. Ол совет адамлада уллу политика ангы эмда сакълыкъ, джамагъат ишлеге багъаны кесгин класс позициядан бере билмеклик, социализмни идеаллары бла ивнет-тин байлыкъларын джакълай билмеклик болурча бардырлыкъды юретну ишни.

Джамагъатны джашауунда кёбчюлюк информация бла пропаганданы мадарларыны магъанасы ёседи. КПСС аладан ич эмда халкъла арасы джашауну тенденциялары бла бола тургъан ишленн экономика эмда социал прогрессге терен анализ этериклерин, бютеу джангылыкъланы, алчы шартланы тири джакъларыкъларын, адамланы излемлерине, бюгюнню заманига келишген проблемаланы кёлтюрюклерин излейди. Басма, телевидение эмда радиовещание джазгъан-кёртюзген затларыны политика кесгиликлери эмда нюзюрюклерин бла, терен магъаналары, заманында чыкъгъанлары, толу хапар бернулери бла, арну джарашдырылгъанлары эмда тынч ангылашынганлары бла адамланы ол затлагъа ийнандырыргъа керекдиле. Партия мындан ары да кёбчюлюк информация бла пропаганданы бютеу мадарларына тири джакълыкъ эмда болушлукъ этерикди.

Телевидениени ёсдюрюуге, радио эмда телевизион программаланы не къадар аслам кёрюрча этиуге, аланы магъаналарын, идея-суратлау дараджаларын эмда сейирликлерин ёсдюрюуге айырылыб уллу эс бёлюнюкдю.

Идея-юретну эмда пропаганда иште кърургъакъ сёзлюлюкю, формализмни, примитивизмни таукел кърортыргъа керекди. Ол ишни бютеу формалары бла мадарлары, партия, кърал органланы, джамагъат орга-

низацияланы ишлеринден не къадар кенг хапарлы этиушо, адамла бла тюз эмда ачыкъ сёлешиюшо, джамагъат оюмну тюз къуралууун эмда аны керти ишлеге себебини ёсюмюн баджара, кёбчюлюкню кючюн къралны аллында тургъан ишлеге бурууда болушлукъ этерге борчлудула. КПСС идеология ишни материал базасын бегитирге таймаздан къайгъыргъаиплай турлукъду.

ХАЛКЪ ОКЪУУДА

Кюч-къарыу бла, ангы-акъыл бла ишлерча, халкъ мюлкде, джамагъат эмда кърал джашауну тюрлю-тюрлю санагъатларында, илму бла культураны сферасында тири ишлерча адамланы юретиу бла хазырлауну партия таймаздан бардырады. СССР-де къуралгъан керти да халкъ школ бютеу гражданлагъа билим алыргъа джол ачханды, къысха историялы заманны ичинде кёбчюлюкде билимсизликни, окъуусузлукъну хорлаб, бютеулю орта билим алыугъа кёчерге мадар бергенди.

КПСС, социал-экономика ёсюмню дженгиллетиуню, коммунист къурулушну перспективаларын, илму бла техниканы ёсюмю салгъан излемлени эсге ала, халкъ окъууну системасын игилендириуню мындан ары да бардырлыкъды. Бютеулю билим берген эмда профессионал школну къралда баджарыла тургъан реформасы бир тамаллы урунуу политехника школну ленинчи джорукъларын творчество халда ёсдюрююню тамалында бардырылады эмда быллай излемлени салады: джаш тёлюню окъутуу бла юретиуню андан да мийик дараджагъа кёлтюрюрге, аны урунуу джашаугъа хазырлауну игилендирирге. бютеулю профессионал билим беруге кёчюб барыуну баджарыргъа. Школ сохталагъа Ата джуртну суйюу, коллективизмни сыйлау, кеслеринден тамадаланы, ата-аналаны эмда устазланы сыйларын кёрюу, ёсюб келген тёлюлеге окъуу бла урунуу ючюн, кеслерини ишленмекликлери ючюн уллу джуу-аблылыкъны ангылау ала кеслерини ишлеринде кеслери башчылыкъ этиу сезимни юретирге борчлуду. Белгиленген мадарланы толтуруб барыуну тамалында профессионал эмда бютеулю билим берген школну мындан ары ёсюмю эмда джууукълашыуу, перспективада уа аны бирлешиюу да баджарыллыкъды.

Илму-техника эмда социал ёсюмню излемлерине кёре, орта усталыкъ эмда баш билим берген окъуу система мындан ары да ёсюм аллыкъды. Ол производст-

вону, илму бла культураны излемлерин терк огъуна эсге алыргъа, халкъ мюлкню уллу профессионал хазырлыгъы, идея-политика джанындан терең ангысы болгъан, къурау, башчылыкъ этиу ишлени баджара билген усталадан излемин толтурургъа борчлуду. Квалификацияны ёсдюрюню системасын — заочно эмда иргирги окъуу бла биргелей бютеу урунганлагъа андан ары да окъургъа, билимлерин кенгертиб, джангыртыб барыргъа, алашы бютеулей культуралары бла профессионал дараджаларын таймаздан ёсдюрюрге болум берлик системаны — игилендириуге партия уллу магъана береди.

Педагогика кадрла ючюн, халкъ окъууну бютеу системасыны материал базасын бегитир эмда ёсдюрюр ючюн, партия къаджыкъмай къайгъырлыкъды.

ИЛМУДА

Чыгъарыучу кючлени ёсдюрюуде эмда джамагъат келишуулени игилендириуде, техника бла технологияны бусагъатха дери джюрютюлмеген джангы тюрлюлерин чыгъарыуда, иш къоратыуну ёсдюрюуде, джерни, океаны, космосну хазналарын хайырландырыуда, тегерегибиздеги табигъатны сакълауда эмда джарашдырыуда илмуу магъанасы ёсгенден ёсюб барады.

Билимни бютеу санагъатлары тутхучлу ёсерча, таб болум къуараргъа, белгиленген экономика эмда социал нюзюрлеге джетиуню дженгиллетирик, джамагъатны иннет-тин ёсюмю баджарлыкъ, къралны къоруулау болумун деменгили этерик эм перспективли джоллада кадрланы, материал эмда финанс ресурсланы бирикдиррге деген нюзюрню тутады илмуда партияны политикасы.

Диалектика-материалист методология табигъат-илму эмда социал ангыны джорукълу джарашдырылгъан тамалы болуб келгенди эмда болгъанлай къалады. Аны мындан ары да творчестволу ёсдюрюрге, излем-тинтиу ишледе, джамагъат практикада оюмну хайырландырыргъа керекли.

Совет илму илму-техника ёсюмню баш джолларында баш позицияланы тутаргъа, бююнню эмда перспективли производство, социал-экономика проблемаланы баджарыуну хайырлы эмда кечигиусюз мадарларын табаргъа керекди. Излем, баш илму ишлени айырылыб онглу ёсюмлерин баджарыуну, халкъ мюлкде эмда адамны ишини башха санагъатларында илму оюмланы

матернализациясын не къадар дженгил болдурууну маъанасы уллуду. Илму бла производствону интеграциясыны, илму-техника прогрессге башчылыкъ этиуню къурау-мюлк формалары таймаздан игиленирге, эм керекли практика маъаналы излем ишле бла сынам-конструктор оюмла кенг джайылыргъа эмда аланы хайыр бериулери ёсрге керекди. Академия, вуз эмда санагъат илмуланы бир-бири бла байламлыкъларын таймаздан кенгертиб барыргъа тыйыншлады.

Дуния ёсюмню, СССР-де, башха социалист къраллада джангы джамагъатны къурауну, чыгъарыучу кючлени эмда производство келишюленни диалектикасыны, социализмни болумунда материал эмда иннет-тин сфераны, коммунист формацияны къуралыууну джорукъларыны, аны баш фазасына барыуну джоллары бла мадарларыны сынамын билиуге бурургъа керекди обществоведлени эслерин. Социалист джамагъатны келишмеген объективли затларына илму анализ этну, аланы къоратыуну тамамлы рекомендацияларын, ышаннгылы экономика эмда социал прогнозланы джарашдыруу джамагъат илмуну бу этапда эм алгъа баджарлыкъ борчуду.

Коммунист, ишчи, миллет-азатлау къозгъалыулада, капиталист джамагъатда бола тургъан процессле терен тинтилирге керекдиле. Дуния ёсюмню джюрююню адам улуну аллында дуния масштаблы кёб сорууну салады. Илму оюм ол соруулагъа тюз джуубла берирге керекди. Буржуй идеологиягъа, ревизионизм бла догматизмге къаршчы кюрешиу джамагъат илмуну маъаналы борчу болуб келеди эмда болгъанлай къалады.

Партия джигитлик излем ишлени, илмуда оюмла бла джолланы арасында баргъан эришиуню, хайырлы дискуссияланы джакълайды. Тутхучсуз-болумсуз оюмлача, таукел теория оюмладан джанлаб, фактланы эсебге сансыз-къайгъырыусуз алыб барыу да, конъюнктуращина да, керти болумну эсге алмау да илмугъа келишмеген затладыла. Бююннгю проблемаланы къыйын, комплекс халиси джамагъат, табигъат эмда техника илмуланы интеграциясыны терен боллугъун излейди. Актуал проблемаланы предметле арасы тинтилиулери баджарыу, илму кадрланы тыйыншлы къурамлылыгъын, илму учрежденнелени, хайырлы излемле бла оюмланы структурасын заманны излемине кёре тюрлениун болдуруу илмуну къурауну айырылыб кенг

ёсюм алыргъа керекли формаларыдыла. Джангы кючлени кюшулуулары, ол санда производство сферадан кюшулууларын да айтыб, алимлени творчество мадарларын оюмлу хайырландырыу, теория эмда практика магъаналы проблемалагъа кюшхан керти юлюшлери не кёре аланы ишге кызындырыу илмуну ёсюмюне амалсыз керекли болумду.

КУЛЬТУРА КЪУРУЛУШДА, ЛИТЕРАТУРА БЛА ИСКУССТВОДА

Халкъла арасында сыйлы орун алгъан керти да кёб миллетли совет халкъ культураны кюурау бизни джамагъатны историялы джетишимиди. Джашаугъа, социализм бла коммунизмни идеалларына кертиликдеди, гуманизм бла оптимизмдеди, халкъ бла кысха байламлыгъындады ол культураны уллу себебини тамаллары.

Урунганланы кёбчюлюгю иннет-тин эмда материал культураны байлыкълары бла не къадар толу эмда терен хайырланырча, суратлау творчествогъа аны тири кюшарча этиуге КПСС уллу магъана береди. Культура кюурулушну ленинчи джорукъларын таймаздан башчылыкъгъа тута, партия урунганланы эстетика сезимлеге юретнуге, ёсюб келген тёлую ата джуртлу эмда дуння суратлау культураны эм иги юлгюлеринде юретнуге кыайгъыргъанлай турлукъду. Эстетика тамал урунууу андан да учунмакълы этерикди, адамланы сыйын кёлтюрлюкдю, аны турмуш-джашау болумун игилендирикди.

Джамагъатны тюрлю-тюрлю категорияларыны ёсюб баргъан излемлерин баджарыргъа, халкъны кеси кюурагъан суратлау чемерлигине керекли мадарланы кюурагъа, фахмулулукъну ёсдююрге, джашаууу социалист джоругъун андан иги этерге, тюз, оюмлу излемлени эмда мийик эстетика сезимлени кюуралууларына болушургъа керекди культураны сферасы. Партия ол борчланы джетишимли толтуруууу джанлаусуз джолуна бу затланы санайды: культура-джарыкълык ишни магъанасы бла джорукъларын таймаздан игилендириуюу, аны материал базасын бегитуюу, элдеде эмда джангы хайырландырыла тебеген районлада культура кюурулушну дженгил бардырыуюу.

Партия литература бла искусствону магъанасын ёсдюрюуге не джаны бла да кыайгъыргъанлай турлукъду. Халкъны излемлерине, коммунизмни ишине кюуллукъ этерге, миллионла бла адамлагъа кюуанч эмда учунмакълыкъ беруюуу тамалы болургъа, аланы излемле-

рин, сезимлерин эмда оюмларын ачыкъларгъа, идея джаны бла байындырыуда эмда адеб джаны бла юретиуде тири болушургъа борчлудула литература бла искусство.

Халкъны джашауу бла байламлыкъны ёсдюрюу, социалист джашаууну тюз эмда мийик суратлау дараджада кёргюзюу, жангы, алчы затланы учунмакълык эмда джарыкълар халда ачыкълар, джамагъатны алгъа барыуунда тыйгъыч болгъан кемликлени таукел айгъакълару литература бла искусствону ёсююнде баш джолду.

Социалист реализмни искусствосу халкъчылыкъны эмда партиялыкъны джорукъларыны тамалында къурагъанды. Ата джуртлу эмда дуня культураны бютеу алчы шартларын хайырландырыуу бла аланы мындан ары да ёсдюрююню эмда джашаууну суратлау халлы тюз кёзгюзюуде ёхтем жангычылыкъны бирикдиреди ол. Керти да эркин творчество ишни бардырыгъа, усталыкълар, кёб тюрлю реалист форманы, стилни эмда жанрны мындан ары да ёсдюрюге литература бла искусствону къуллукъчуларыны алларында кенг джол ачылыбды. Халкъны культура дараджасыны ёсе баргъанына кёре, джамагъатны джашаууна, аны адеб-психология болумуна искусствону себеби да ёсуб барады. Ол зат культураны усталарыны творчество иште идея магъанагъа, кеслерини чыгъармаларыны суратлау кючлерини адамланы ангыларына къатылыууна джууаблыкъларын ёсдюреди.

КПСС фахмугъа, жангы суратлау мадарла излеуге аяулу, къайгырыулу къарайды. Аны бла биргелей ол, идеясызлыкълар, ангы джаны бла хар неге да уу джайыугъа, эстетика, джаны бла учхаралыкълар хар заманда да къаршычы, творчество союзлары, джамагъат оюмну, марксист-ленинчи суратлау критиканы болушлугъуна таяна, кюрешгенди эмда кюрешгенлей турлукъду.

Совет культура халкъланы арасында бир-бирин ангылаууну эмда аланы джууукълашыуларыны ишине болушады, империализмге, реакциягъа эмда къазауатха къаршычы кюрешюуге тири къошулады. Социалист джамагъатны идея байлыгъын эмда иннет-тин джашаууну кёб тюрлю ашхылыкъларын, аны керти гуманизмни джыйышдыра, ол дуня культураны байындырады, адам улуну иннет-тин ёсююню кючлю факторуча, коммунизмни энди боллукълар, культурасыны прообразыча, кесин не къадар толу кёргюзюб келеди.

**КПСС-ни ХАЛКЪЛА АРАСЫ АРЕНАДА
РАХАТЛЫКЪ БЛА СОЦИАЛ ПРОГРЕСС ЮЧЮН
КЮРЕШИУДЕ БОРЧЛАРЫ**

КПСС-ни халкъла арасы политикасы унукъдуруу бла джегиу джюрютюлмеген, къазауат ачылырын излеген класслары бла социал къауумлары болмагъан социалист джамагъатны гуманист табигъатындан чыгъады. Ол партияны къралны ичинде баш магъаналы, стратегия борчлары бла юзюлмезден байламлыды эмда совет халкъны бирча тырмашмакълыгъын — хайырлы урунургъа, бютеу халкъла бла бирге рахатлыкъда джашаргъа — излегенни кёргюзеди.

КПСС-ни халкъла арасы политикасыны баш муратлары бла джоллары:

— СССР-де социалист джамагъатны игилендирирге эмда коммунизмге барыргъа таблыкъ берген тыш болумланы къурау; дуня къазауатны къоркъууун къоратыу, бютеулю къоркъуусузлукъгъа эмда сауутсузланыгъа джету;

— СССР-ни къарнаш социалист къралла бла иш джюрютюулери таймаздан кенг эмда терең этиб барыу, социализмни дуня системасыны бегиую бла прогрессине не джаны бла да себеб болуу;

— азатланган къралла бла тенглик эмда шохлукъ иш джюрютюулени ёсдюрюу;

— рахатлыкъда джашауну, этимли, бир-бирине хайырлы иш джюрютюую тамалында СССР-ни капиталист къралла бла иш джюрютюулери бардырыу эмда ёсдюрюу;

— коммунист эмда революцион-демократ партияла бла, халкъла арасы ишчи къозгъалыу бла, халкъланы миллет-азатлыкъ кюрешлери бла интернационал бириннетлилик.

Тыш политиканы проблемаларын баджарыуда КПСС

тутхан джол совет халкъны излемлерини къаты сакълауну иннетин, импернализмни агрессив политикасына таукел къаршчылыкъ эте, арада диалог бардырыгъа, халкъла арасы ишлени сёлешнулени юсю бла тамамлы баджарыгъа хазырлыкъ бла бирикдиреди.

Партия джарашдыргъан эмда Совет кърал джашауда джанлаусуз бардыргъан рахатлыкъны суйген тыш политика джол къралны къоруулау кючюн бегитген бла бирге совет халкъгъа планетаны халкъларыны асламысына XX ёмюрде рахатлыкъда джашаргъа эм узун заманны бергенди. Мындан ары да совет адамланы этимли урунуулары рахатлыкъны болумунда барыр ючюн, халкъла арасы болумну иги этер, дуннягъа джайылгъан къызыу сауутланыуну тохтатыр, ядро къазауатны халкъланы башларына тюшген къоркъуун тайдырыр ючюн, КПСС къолдан келгенни аймай этерикди.

Рахатлыкъны къоруулау бла бегитну, бюгюнню эмда келлик тёлюлени джашаулары ючюн агрессия бла милитаризмни кючлерин тыйыу — андан сыйлы эмда андан джууаблы борч джокъду. Къазауатсыз, сауутсуз рахатлыкъ джашау социализмни идеалды.

1. СОЦИАЛИСТ КЪРАЛЛА БЛА ИШ ДЖЮРЮТЮУ

Совет Союз бла башха социалист къралланы арасында шохлукъ байламлыкъны мындан ары да ёсдюрюу бла бегитнуге КПСС баш магъана береди.

СССР-ни дуняа социалист системаны бютеу къраллары бла деменгили джолдашыкъ келишиулер болуруна эмда арада кёб тюрлю ишле джюрюрлерине тырмашады партия. КПСС бу затдан къарайды: социализмни къралларыны биригнулер алааны хар бирини эмда барысыны биргелей излемлерине келишеди, рахатлыкъны ишине, социалист идеалланы хорламларына къуллукъ этеди.

Партияны айырыб бек къайгъыргъан заты — социалист шохлукъну къраллары бла Совет Союзну шохлукъун не джаны бла да бегитну, байламлыкъланы ёсдюрюу эмда игилендириу.

Аланы не джаны бла да иш джюрютюулерине къууат берген кюч башчылыкъ этген коммунист эмда ишчи партияладыла. Къарнаш къралланы коммунистлерини бирликлерин бегитир ючюн, джамагъатха башчылыкъ этиуде практикаларын бай этер ючюн, КПСС мындан ары да партияла арасы байламлыкъны кенгертирикди. Ол зат партияны къайсы звеносуну ишин да тутады —

Ара Комитетледен ал башланган партия организация-лагъа дери; эки къралны арасындача, кёб къралны арасында да кёлге келгенин айтынуу эмда сынам ал-машынуу бардырыгъа себеб боллукъду.

КПСС Совет Союзу эмда социализмни къралла-рыны арасында къралла арасы иш джюрютюулени кенгертиуню, аланы договор джорукъ бла бегитиуню, закон чыгъарыучу органланы, джамагъат организация-ланы арасында тюбешилени ёсдюрюуню, политика иш джюрютюулени къайсы тюрлю формасын да мындан ары да тири бардырынуу джолун тутарыкъды.

Совет коммунистле кърнаш къралла халкъла ара-сы аренада, бир-бирини энчи болуму бла излемлерин, шохлукъну бютеу ара излемлерин эсебге ала, бирге-лей не къадар хайырлы ишлериклерин излейдиле.

НАТО империалист аскер блок болгъаны себебли, партия Варшава Договорну Организациясыны ишин — империализмни агрессив муратларына кършичы бир-гелей къорууланынуу, деменгил рахатлыкъ ючюн, халкъла арасы ишле джюрютюуню кенгертир ючюн кюрешни инструментини ишин — игилендирюге не джаны бла да болушургъа кереклиге санайды.

Арада экономика ишле джюрютюу джанындан КПСС социализмни къралларын бирикдирюуню материал ба-засы болгъан социалист экономика интеграцияны мын-дан ары да терен этнууню излейди. Производствону ин-тенсификациясы бла илму-техника прогрессни баш джолларында историялы магъаласы болгъан борчуну — илму бла техниканы алчы чеклерине чыгъынуу, кесле-рини халкъларыны джашау болумларын мындан ары да иги этнууню, аланы къркъуусулукъларын бегитиуню борчун — биргелей баджарыр ючюн, кърнаш къралланы кючлерин бирикдирюге ол айырыб энчи магъана береди.

Шохлукъну къралларында джамагъат производст-вону эмда джашауну социалист халисини ёсюмюне се-беб бола барыргъа керекди интеграция, аланы эконо-мика ёсюмлерини дараджаларын бирча мийикликге чыгъарынуу дженгил бардырыгъа, социализмни дунья-да позицияларын бегитирге кереклиге санайды партия.

Кърнаш партияланы экономика политикаларын бир-бирине келишнулю этиуню, бир-бири бла мюлк иш джюрютюуню механизмн игилендирюуню, аны джа-нгы формаларын излеуню, производствону специализа-циясы бла кооперациясын терен этнууню, планланы ко-ординациясыны, алчы сынам бла алышынуу, бирлеш-

ликле бла предприятислени арасында тюзюча байламлыкны орнатуу коллективли ишине КПСС таукел кышуулуккыду. Экономика Болушлуккыу Советини магынасын ёсдюрюуге, эки кыралны эмда кёб кыралны программаларыны тамалында экономика эмда илму-техника иш джюрюютюулени кенгертиуге болушуруккыду ол.

Социалист эмда капиталист кыралланы бир-бирине файда берген тенглик экономика иш джюрюютюулерни хайырлы ишге санай, аны бла биргелей КПСС социалист интеграцияны ёсгени шохлуккыу кыралларыны империализмни душманлыккы ишлеринден техника-экономика джаны бла хыянатсыз, капитализмде тюбеучю экономика кризисле бла башха осал процессле алагыа кыатылалмазча этерине ийпанады.

Идеология санагыатда КПСС кыарнаш партияланы социализм ишлеуде, урунганланы коммунист ангыда юретиуде сынамларын бир-бирине берюу джаны бла биригиб кюреширге, марксист-ленинчи теорияны ёсдюрюючюю, аны творчество халисин терен этер ючюю кюреширге чакырады. Коллектив актылны таукел этиу, тин байлыккыланы алмашдырыуу таймаздаи кенгертиу, илму бла культура санагыатлада биргелей иш джюрюютюу социалист кыралланы арасында шохлуккыу мындан ары да терен этерге джарайдыла.

Партия мындан ары да кыарнаш халкылада бирликни, историялы джазыуларыны бирчалыгыны сезимлерин бегитирге болушуруккыду. Социализмни юсюнден керти хапарны джайыу, империалист политика бла пропаганданы айгыакылау, антикоммунизм бла антисоветизмни ыхтырыу, догматика эмда ревизионист окумлагыа кыаршы кюрешюу — бу борчла, коммунистле бир фронт болуб ишлеселе, джетинимли баджарыладыла.

Социалист шохлуккыу бирлигин бегитююю, аны кючюю эмда дуняа ишлеге тийишиююю ёсдюрююю башха кыарнаш партияла бла бирге бардырыуу КПСС кесини интернационал борчуна санайды. Социализмни капитализм бла эришиююю баргыаны, дуняа цивилизацияны келлик заманы, ол шохлуккыу беклигине, аны хар кыралда джашау ишлеуде джетинимлерине, нюзюрлю эмда келишюу бла ишлеуюне кёре боллуккыду.

Социализмни дуняа системасыны ёсюм сынамы танытханга кёре, социалист кыуралын, джамагыатны таукел ёсююне не таблыккыны да кыурагыанча, кыралланы арасында тутхучлу иш джюрюютюулени да кыу-

райды. Алай а не ол, не башхасы кеси аллына келмейдиле.

Къралланы экономика эмда политика ёсюмлерини дараджасы, история эмда культура адетлери, ала джашаб тургъан болумла бирча тюлдюле. Социалист къралланы джамагъат ёсюмлери къуру да тюзюнлей бир джол бла барыб турмайды. Ол ёсюмю хар онглу этапы джангы, кыйын борчла чыгъарады, аланы баджарыр ючюн а, кюреширге эмда амалла излерге, айрылыкъла бла табсызлыкъланы дженгерге керек болады.

Ол затла бары, КПСС анга ажымсызды, бек уллу эс бёлюмю, арада болумгъа заран келтирген тюрлю-тюрлю даулагъа орун табылмазча, халал халда бир-бири оюмун тенглейдириую, таукел бириннетлиликни излейдиле. Бютюн да бек магъаналыды принципли ишлени арада келишиб бардыруу, бир-бирини джетимли боллугъуна къарнашылыкъ кёлден талпыу, алгъан борчларын кесгин толтуруу, миллет, ара интернационал излемлени бир-бири бла байламлы халда терен ангылау.

Джангы джамагъатны къуралгъаны бла ёсгени эки дунья системаны къаршылыкълары къаты баргъан кезюуде болады. Социализмни позицияларын къарыусуз этер ючюн, социалист къралланы бир-бири бла байламлыкъларын, неден да алгъа Совет Союз бла байламлыкъларын бузар ючюн, империализм кёб тюрлю мадарны системасы бла хайырланады — политика, экономика, идеология мадарла бла — чыкъгъан проблемаланы кесине табыча хайырландырыргъа кюрешеди, ортаны бузар ючюн миллетчилик сезимлени хайырландырыргъа да огъай демейди. КПСС быллай болумлада социалист къралланы бирликлерини беклиги, аланы класс бириннетликлери кемсиз уллу магъаналы болгъаннга санайды.

СССР-ни, дунья социализмни сынамлары быллай затха шагъатлыкъ этедиле: аны алгъа джетимлими барыууну эм магъаналы факторлары башчылыкъ этген коммунист эмда ишчи партияланы марксист-ленинчи окъуугъа керттиликлериди, ол окъууну джашауда творчестволу хайырландыргъанларыды, партияланы урунганланы кенг къатлары бла деменгили байламлыкъларыды, аланы джамагъатда сыйлары бла башчылыкъ этген магъаналарыны бегигеншиди, партия эмда кърал джашауну ленинчи мардаларын къаты тутханларыды, социалист халкъ власты ёсгениди, керти болумну тюз эсбелей билиудю, чыкъгъан проблемаланы

заманында эмда илму тамалда баджарыуду, кьалгъан кьралла бла араны социалист интернационализмни джорукъларында кьурауду.

Социализмни хар кьралыны башхалыгъы, аланы экономика дараджалары, уллулукълары, история эмда миллет адетлери кьаллай болсала да, аланы барыны да класс излемлери бирчады. Социалист кьралланы не зат бирикдире, джууукълашдыра эсе, ол зат аланы араларын айыргъан затдан эсе башды эмда ёлчесиз онглуду.

КПСС ажымсызды: социализмни кьраллары, тенгликни эмда бир-бирини миллет излемлерин толу сакълай, бир-бирин андан да иги ангылауну эмда джууукълашыуну джолу бла барлыкъдыла. Партия бу историялы прогрессли процесге болушханлай турлукъду.

II. АЗАТЛАНГАН КЪРАЛЛА БЛА КЕЛИШИУЛЕНИ БЕГИТИУ

Алгъын колонияла эмда джарым-колонияла болуб тургъан кьралланы хакъындан политиканы белгилей, КПСС бюгюнню эпоханы бетин кергюзтген шартланы бирине бурун унукъдурулуб тургъан халкъланы баш эркинликни джолуна тюшгенлерин, онла бла джангы кьралланы кьуралгъанларын, дуння политика бла экономикада аланы юлюшлерини кёлтюрюлгенни санайды.

Азатланган халкъла, В. И. Ленин узакъдан кьараб белгилегенча, бютеу адам улуну джазыуунда уллу магъананы тутарыкъдыла. КПСС ол халкъланы хаман ёсюб баргъан магъаналары рахатлыкъ бла социал прогрессни ишине асламдан аслам сеbeb боллукъун излейди.

Партия Совет Союзу азатланган кьралла бла байламларын кенгертиуню джолун джанлаусуз тутады, колониялада джегиллиуню ауур, сыйсызлыкъ берген азабын сынагъан халкъланы тырмашыуларына терен сый берюу бла кьарайды. Ол кьралла бла кесини арасын Совет Союз аланы баш эркинликлери бла тенг праволарын сыйлы кёрген халда кьурайды, ол халкъланы империализмни неоконналист политикасына кьаршы кюрешилерин, колоннализмден кьалгъан осал кылыкълагъа кьаршылыкъларын рахатлыкъ эмда бютеулю кьоркьуусузлукъ ючюн кюрешилерин джакълайды.

Социалист ориентациялы кьралла бла бириннетликге, политика эмда экономика иш джюрютюулеге

партия уллу магъана береди. Къайсы халкъ да джангы джамагъатны ишлерге амалсыз керекли материал-техника базаны, баш болуб, кесини кючю бла къурайды, халкъны джашау болуму бла культурасын ёсдюрюючюю кюрешеди. Совет Союз, кесини къолундан келгенине кёре, ол джол бла баргъан халкълагъа мюлк эмда культура ишледе, миллет кадрланы хазырлауда, къоруулау кючлерин ёсдюрюуде эмда башха санагъатлада болушлукъ бергенди эмда бериб турлукъду.

КПСС азатланган къралланы **революцион-демократ партиялары** бла келишиулени терен этеди. Бютюнда бек кеслерини ишлерин илму социализмни тамалында бардырыргъа тырмашханла бла къысха иш джюрютюуле къуралгъандыла. КПСС империализмге къаршы эмда патриотлукъ позицияланы тутхан миллет-прогрессив партияланы бары бла байламлыкъны ёсдюрюрге излеиди.

СССР-ни азатланган къралла бла иш джюрютюю практикасы кёргюзгенден, капиталист джол бла баргъан джаш къралла бла да иш джюрютююрге керти мадарла бардыла. Ала — рахатлыкъны сакъларгъа халкъла арасы къоркъуусузлукъну бегитирге барыны бирге суймекликлери эмда къызыу сауутланыуну тохтатыргъа излегенлери. Ала — халкъланы излемлерини эмда зорлукъ бла экспансияны империалист политикасыны арасында тикликле. Ала — джаш къралланы Совет Союз бла политика эмда экономика байламлыкъ джюрютгенлери аланы кеслерини баш эркинликлерин бегитирге себеп болгъанын ангылагъанлары.

Азатланган къралла бир-биринден не къадар башха болсала да, ала къайсы джал бла барсала да, аланы халкъларын кеслери суйгенча ёсерге, ишлерин тыш къраллы къатышыу болмагъанлай, кеслери баджарыргъа излегенлери бирикдиреди. Совет Союз ала бла толусу бла бириннетлиди. Азатланган къралланы джазыуларын белгилеу, джамагъат къуралышларын сайлау аланы кеслерини сыйлы эркинликлеринде болгъанына КПСС ажымсызды.

КПСС Азияны, Африканы, Латин Американы къралларыны империализмге эмда транснационал монополияланы унукъдурууларына къаршы, кеслерини ресурслары бла суйгенлерича хайырланыргъа эркинликлерин бегитир ючюю, халкъла арасы келишиулени тенглик, демократиялы тамалда тюрендирир ючюю, халкъла арасы джангы экономика мизамны къуруар ючюю, импе-

риалистле такъгъан борч тѣлеу къыйынлыкъдан къутулур ючюн, тюзлюк юрешнулерин джакълайды.

Совет Союз империализмни агресив ючлерини чабыууларын ихтырыб юрешген, кеслерини баш эркинликлерин, азатлыкълары бла миллет сыйларын сакълаб юрешген къралла бла халкъланы джанындады. Ала бла биринстлик бизни заманда рахатлыкъ бла халкъла арасы къоркыусуздукъ ючюн бютеулю юрешни магъаналы кесгиди. Алкъын расизмни унукъдуруунда тургъан эмда апартеидни системасыны артыкълыгъын чекген халкъланы юрешнулерин джакълауу партиа кесини интернационал борчуна санайды.

КПСС къошулмауу къозгъалууу мурадлары бла ишлерине ангылагъан кѣзден къарайды, аны дуня политикада магъанасы ёсерин излейди. Агрессия бла гегеомизмни ючлерине къаршчы юрешнуде, чыкъгъан даула бла къаугъаланы сѣлешу мадарла бла дженгер ючюн юрешнуде СССР мындан ары да къошулмауу къралларыны джанында боллукъду, ол къралланы аскер-политика къауумлашыулагъа къошдурмаз ючюн юреширкиди.

КПСС азатланган къралланы халкъла арасы ишлеге толу эркинликлерин бла къошулуруларын, бюгюнлюкню эм магъаналы проблемаларын баджарыугъа ала къошхан юлюшню аслам болурун излейди. Ол къралланы социалист къралла бла келишиб иплеулерини халкъланы баш эркинликлерин бегитнуде, халкъла арасы келишнуленни иги этнуде, рахатлыкъны сакълауда магъанасы уллуду.

Социал прогресси эмда миллет азатлыкъны ючлерини союзу адам улуну келик иги заманыны залогуду.

III. КАПИТАЛИСТ КЪРАЛЛА БЛА КЕЛИШИУЛЕ. ДЕМЕНГИЛИ РАХАТЛЫКЪ ЭМДА САУТСУЗЛАНЫУ ЮЧЮН ЮРЕШИУ

Бусагъатхы дуняны юлешиб тургъан бир-бирине къаршчы эки джамагъат системаны арасында историялы дау рахатлыкъ мадарла бла джарашдырылыргъа боллукъгъа эмда кереклиге санайды КПСС. Социализм кесини онглулугъун саут кюч бла тюл, джамагъат джашауу бютеу санагъатларында юлгюню кючю бла танытады — экономиканы, илму бла культураны динамикалы ёсгенлери бла, урунганланы джашау бо-

лумларыны кѣлтюрюлгени бла, социалист демократияны тереннге баргъаны бла.

Совет коммунистле келлик заман социализмники боллугъуна ийяныбдыла. Къайсы халкъ да социал эмда миллет унукъдуруу болмагъан джамагъатда, керти тенг эркинликли эмда керти демократиялы джамагъатда джашаргъа тыйыншлыды. Кесин джегиллуден эмда терсликледен азатлау унукъгъан эмда джегилген халкъны энчи эркинлигиди. Революцияла джамагъат ёсюмню, хар бир къралда класс кюешнуу джорукълу результатларыдыла. Революцияны «экспортун», аны тышындан кимге болса да джалгъауну КПСС чырт да келинмеген адетге санагъанды эмда санайды. Алай а контрреволюцияны «экспортуну» къайсы тюрлю формасы да халкъланы кеси муратларын эркин ачыкълауларына, ёсюм джолну кеси разылыкълары бла сайларгъа эркинликлерине дюрген къатылыуду. Историяны джюрююнун зор бла тохтатыу неда ызына буруу дыгаласлагъа Совет Союз таукел къаршчылыкъ этеди.

Къралла арасы келишилени рахатлыкъ болумда эришиуу эмда тенглик иш джюрютюуу джолуна бурууу излейди халкъланы муратлары.

Совет Союзу Коммунист партиясы тюрлю-тюрлю джамагъат къуралышы болгъан къралланы рахатлыкъда джашауларыны ленинчи джоругъун къаты эмда джанлаусуз джакълайды. Рахатлыкъда джашауну политикасы, КПСС ангылагъан бла, былай боллугъун излейди: къазауатны, даулу ишлени кюч бла неда кюч бла къоркъутуу мадар бла баджарыуну унамау, ол затланы сѣлешуу мадарла бла джарашдыруу; бир-бирини ич ишлерине къатышмау эмда бир-бирини законлу излемлерин тергеуге алыу; кеслерини джазыуларын кеслери суйгенча къураргъа халкъланы эркинликлерин; къралланы баш эркинликлерин, джерини толулугъун, чеклерини бузулмазлыкъларын ажымсыз сыйлау; толу тенгликни эмда бир-бирине хайыр бериуу тамалында иш джюрютюу; халкъла арасы правону дунягъа белгили джорукълары бла мардаларындан, халкъла арасы договорладан чыкгъан борчланы халал толтуруу.

Ма быллай деменгили тамалда къурайды Совет Союз капиталист къралла бла келишилелерин. Ала СССР-ни Конституциясында бегитилибдиле. Халкъла арасы келишилеледе рахатлыкъда джашауну принципин хар къайда да биргелей мюкюл этилген эмда къралла

арасы келишнүлөдө хар бары бирден сакълагъан мардача бегитир ючюп КПСС къаджыкъмай кюреширикди. Ол эки системаны арасында идеология къаршчылыкъланы бу келишнүлени сферасына джайыуну чырта болдурмазгъа кереклиге санайды.

Партия халкъла арасы тикликни джумушатыу процесси ёсер ючюп кюреширикди, къоркъуусузлукъну уллу эмда ышангылы системасын къурауну джолунда аны тыйыншлы эмда амалсыз керекли этапха санайды. Арада иш джюрютюуден джыйылгъан сынам аллай перспективаны баджарылыргъа боллугъун бегитеди. КПСС миллет, кърал излемлени бютеу адам улуну излемлери бла келишдирирге болушурукъ интернационал механизмле бла институтланы къуралырларын излейди. Бирлешген Миллетлени Организациясыны рахатлыкъны бегитюуде эмда къралла арасы иш джюрютюулени ёсдюрюуде магъанасын кёлтюртюуню излейди КПСС.

Дунняда болум ючюп ядролу къралла айырылыб джууаблыдыла. Ядро саууту эмда кёбчюлюкню къырыкъ башха тюрлю саууту болгъан къралла аланы хайырландырыудан неда хайырландырабыз деб къоркъуудан кери болургъа, халкъла арасы болумну тик этерик атламла болдурмазгъа керекдиле.

КПСС Совет Союз бла Американы Бирлешген Штатларыны арасында джарашуулу, тутхучлу болум къуралырын излейди. Ол зат а бир-бирини ич ишлерине къатышмау, бир-бирини законлу излемлерини сыйын кёрюу, тенглик бла бирча къоркъуусузлукъну джоругъун мюкюл этиу эмда джашауда бардыруу, аны тамалында бир-бирине уллу ышанмакълыкъны къурау деген затланы джыйышдырады кесине. Социал системаланы, идеологияланы башхалыкълары арада келишнүлени тикликге элтмезге керекди. Тюрлю-тюрлю санагъатлада бир-бирине хайыр келтирлик совет-американ иш джюрютюулени джарашдырыргъа керти мадарла да бардыла. КПСС ийнанганнга кёре, эки къралны политикалары, джаулукъгъа тюрл, бир-бирин ангылаугъа тырмашыргъа керекди. Джаулукъ а, совет эмда американ халкълагъача, башха халкълагъа да катастрофалы болумну къоркъууну келтиредди.

Партия ажымсызды, къыйын проблемаланы баджарыугъа, къаугъалы болумланы къоратыугъа, тикликни джумушатыугъа эмда къызыу сауутланыуну тыйыуну мадарларын этиуге бютеу къралла къошулургъа бол-

лукъдула эмда къошулургъа керекдиле — уллула да, гитчеле да — потенциалларына, география джаны бла орунлашханларына, къайсы джамагъат системалагъа киргенлерине да къарамай.

Европаны къралларыны рахатлыкъда ашхы хоншулукъну болумунда джашаулары бла арада иш джюрютюулери мындан ары да ёсдюрюге КПСС уллу магъана береди. Мында да, башха регионладача, позитивли процесслени тутхучлу болууларыны ажымсыз мадары экинчи дунья къазауатны ахырында къуралгъан кертти территория-политика болумланы сыйын кёрюдю. Не сылтау бла да алагъа джангыдан къараргъа этилген дыгъаласлагъа КПСС къаршычылыкънын таукел билдиреди, реваншизмни не тюрлю атламына да тыйыншлы джууаб берликди.

Европада къоркъуусузлукъну, ышанмакълыкъ бла рахатлыкъда иш джюрютюулени Совет Союзуна башламы бла эмда аны таукел къошулгъаны бла башланган процесси ёсер ючюн эмда терен болур ючюн, **бютеу дуниягъа джайылыр ючюн**, джанлаусуз кюреширикди партия. Азияда къоркъуусузлукъну баджарыр муратда, ол проблеманы тутхучлу баджарыуну мадарларын излер ючюн, излемлери тийишген къралланы кючлерин бирикдирирге излейди КПСС. Азия, Африка, Латин Америка, Шош эмда Индия океанланы бассейнери рахатлыкъны эмда ашхы хоншулукъну зоналары болаллыкъдыла эмда болургъа керекдиле.

Экономиканы, илму бла техниканы сферасында, толу тенгликни эмда бир-бирине хайыр беруню тамалында къралланы арасында кенг, узакъ болджаллы эмда тутхучлу байламлыкъны ёсдюрюню излейди КПСС. Рахатлыкъны бегнуоне сеbeb бола, башха тюрлю джамагъат къуралышы болгъан къралланы рахатлыкъда иш джюрютюулери бегите, тий экономика ишле джюрютюню уллу политика магъанасы болады. Дискриминацияны, сатыу-экономика эмда илму-техника байламлыкъланы биреуню къысыуну мадарына бурууну къайсы формасын да Совет Союз унамайды, къралланы экономика къоркъуусузлукъларын болдуруп ючюн кюреширикди.

КПСС бютеу къралланы арасында кертти культура хазнала бла алышыуну кенг бардырыр джанын туталды. Аллай алышыу адамлыкъ нюзюрлеге къуллукъ этерге керекди: халкъланы тин байлыкъларын ёсдюрюге, рахатлыкъ бла ашхы хоншулукъну бегитюге.

Совет кърал XX ёмюрю экинчи джарымында бютюн да тикликге бурулгъан эмда бютеу адам улугъа керти да магъаналы дуня проблемаланы джарандырыуда башха къралла бла келишиб ишлерикди: тегерекдеги табигъатны сакълауда, энергетика, сырьё, азыкъ эмда демография проблемалада, космосну эмда Дуня океанны байлыкъларыи рахатлыкъ муратда хайырландырыуда, кёб азатланган къралны экономика джаны бла артха, къалыудаи къутхарыуда, къоркъуулу аурууланы къоратыуда эмда башха ишледе. Аланы баджарыу бютеу къралланы биргелей кюч салыуларыи излеиди. Кюч бла хазнаны къызыу сауутланыугъа джоюу тохтаса, ол ишле иги огъуна тышч баджарыллыкъдыла.

Адам улуну излемлери, бютеу халкъланы насыблары ючюн **КПСС, Совет кърал къызыу сауутланыуну тохтатыуну, сауутсузланыуну, халкъланы къоркъуусулукълары бла рахатлыкъны баджарыуну мадарларыны кенг конструктивли программасын джакълайдыла.**

Къаты, хар неге да къарагъан халкъла арасы контролну тюбюнде бютеулей эмда толусу бла сауутсузланыуну историялы борчха санай, аны джашауда баджарыр ючюн кюрешни бардыра, КПСС таймаздан бу ишлени тындырыр ючюн кюреширикди:

— **аскер хазырланыуланы сферасына марда салыу бла къысхартыуну,** бютюн да бек кёбчюлюкню къыргъан сауут бла байламлыланы. Аскерчилик эришиуну аренаасына бурулмаз ючюн, ёлюм бла оюлууну келтирген затха бурулмаз ючюн, неден да алгъа ол сферадан космосну толусу бла тышына чыгъарыргъа керекди. Космосну тинтну бла хайырландырыу къуру илму бла производствону ёсдюрюр муратда рахатлыкъ нюзюр бла, бютеу халкъланы излемлерине кёре бардырылыргъа керекдиле. СССР бу проблеманы баджарыуну коллектив кюч бла барлыгъын излеиди эмда аллай халкъла арасы иш джюрютюлеге тири къошуллукъду. Аны киби Совет Союз ядро сауутну джаймауну, бу эмда кёбчюлюкню къыргъан башха затла орнатылмагъан зоналаны къуаргъа себеб боллукъ мадарланы этер ючюн кюреширикди;

— аны не тюрлюсюн да сынау бла чыгъарыуну тохтатыуну, ядро сауутлу къралланы биринчи болуб аллай сауутну хайырландырмазгъа борчланыуларыны, аны арсеналларын бузлатыуну, къысхартыуну эмда къоратыуну юсю бла XX джюздджыллыкъны аягъына дерн этапла бла ядро сауутну толусу бла къурутургъа;

— кёбчюлюкню кыргъан сауутну башха тюрлюлерин ишлеуню тохтатыуну эмда аланы къоратыуну, аланы арасында химия сауутну да, аллай сауутну джангы тюрлюсюн чыгъарыуну да;

— къралланы сауутлу кючлерин кысхартыну кимден да алгъа БМО-да Къоркъуусузлукъу Советини таймаздан ишлеген членлерини эмда ала бла аскер келишуле бла байланыган къралланы, тюз сауутну кысхартыуну, аны кючю кёбчюлюкню кыргъан сауутну кючюне джетишген джангы тюрлюлерин къурауну тохтатыуну, аскер джоюмланы кысхартыуну;

— планетаны эм къркъуулу районларында аскерле бла сауутну бузлатыуну эмда кысхартыуну, башха къралланы джерлеринде аскер базаланы къурутууну, бир-бирине ышанмакълыкъны бегитирча мадарла этнуно, аскер къаугъала чыгъыуну къркъууун аз этиуно, ол бош чурумладан чыгъыуну къркъууун да.

КПСС-ни мураты дуняны аскер-политика къауумлагъа юлешуно къоратыуду. КПСС НАТО бла Варшава Договорну бирден чачыб джибериуно, биринчи атлам халда аланы аскер организацияларыни къоратыуну излейди. Аскер блокланы арасында къраршылыкъны кем этер ючюн, Совет Союз бир-бирине къраршы кючю хайырландырмауну эмда рахатлыкъ келишүүлени сакълауну юсюнден башха къраллагъа да ачыкъ болгъан договор этилирини излейди.

Партия сауутланыугъа марда салыуну, аскер къркъууну къоратыуну ишлери халал эмда иги сакъланган келишүүлени, тенглик бла къайсы джанына да бирча къркъуусузлукъ беруно тамалында баджарылыр ючюн, аны бла биргелей сёлешүүлени «кючге таяна» бардыруу, аланы сауутну аслам джыйыугъа джабыу этну дегенча дыгаласланы болдурмаз ючюн къарыу саллыкъды.

Совет кърал бла аны союзниклери аскер джаны бла кишиден онглу болургъа излемейдиле, алай а дуня аренада къралыб тургъан аскер-стратегия тенгликни буздурлукъ да тюлдюле. Аны бла биргелей ала ол тенглик бузулмагъанлай сауутланыуну дараджасы таймаздан тюшюб барырын, эки джанында да сауутну саны аз болуб барырын, бютеу халкъланы къркъуусулукълары баджарыллыгъын излеб кюрешедиле.

КПСС толу ачыкълыкъ бла билдиреди: кючю контроль болуб, эки джанында да разылыкъны тамалы-

да Совет Союз мардаларгъа неда тыйыб къояргъа хазыр болмагъан сауут джокъду.

СССР джангыз бир къралны да — Западда болсун, Востокда болсун ол — къоркъуусузлугъуна къатылмайды. Ол кишини да къоркъутмайды, сынгар бир кърал бла къаршчылыкъгъа тырмашмайды, къралланы бары бла да рахатлыкъда джашаргъа излейди. Уллу Октябрьны заманындан бери Совет социалист кърал рахатлыкъны эмда халкъланы арасында шохлукъну байрагъын мийинке тутуб келеди. КПСС мындан ары да ол ленинчи байракъгъа кертилигин сакъларыкъды.

IV. КПСС дуняя ишчи эмда коммунист къозгъалыуда

КПСС халкъла арасы коммунист къозгъалыуну бир кесегиди. Ол социалист джамагъатны игилендириуде эмда коммунизмге барыуда этген ишине бек магъаналы интернационал борчхача къарайды. Ол борчну баджарыу дуняя социалист системаны излемлерине, халкъла арасы ишчи классны, бютеу адам улуну излемлерине тюз келишеди.

Хар заманда социал эмда миллет унугъуугъа къаршчы джанлаусуз къорешинучюле болуб тургъан коммунистле бюгюнлюкде джер джюзюнде рахатлыкъны сакълар ючюн, адамланы джашаргъа эркинликлерин сакълар ючюн къорешиную ал тизгинлеринде барадыла. Аскер къоркъууну чурумларын ала кесгин ангылайдыла, халкъла арасы тиклики ышырыуда, къызыу сауутланыуну бардырыуда керти терслиги болгъанланы айгъакълайдыла, къазауатха къаршчы къорешинуге юлюш къошаргъа къолларындан келликле бла биригиб ишлерге тырмашадыла.

Алкъын социализмге кечмеген дуняяны коммунист, ишчи партиялары къыйын эмда къаршчылыкълы болумда къорешгенлерин КПСС эсге алады. Аланы къорешинулерини болумлары бла формаларыны диапозону бек кенгди. Алай а ол зат къозгъалыуну мадарларын къысхартмайды, ол огъай, кенгертген этеди. Аланы ишлерини формаларыны кёблюгю коммунистлеге миллет башхалыкъланы, хар джерде кесгин исторнялы болумну, халкъны тюрлю-тюрлю къауумлары бла къатларыны излемлерин тергеуге маджал алыргъа мадар береди.

КПСС быллай оюмгъа таянады: хар къралны коммунистлери болумну кеслери энчи тинтедиле эмда эсеб-лейдиле, кеслерини стратегия джолларын, кеслерини политикаларын, джууукъ эмда узакъ нюзюрле ючюн, коммунист идеяла ючюн юрешиюну ол неда бирси джолларын кеслери суйгенча сайлайдыла. Коммунист партияла джыйышдыргъан сынам бек багъалы интернационал хазнады.

КПСС тыш къраллы коммунист партияланы проблемалары бла сынамларын эс бѐлюб тинтеди. Аланы кеслерини стратегиялары бла тактикаларын игилендирирге, монополиялагъа къраршчы, аскерчиликге къраршчы тамалда класс союзланы кенгертирге, демократия ючюн юрешию социализм ючюн юрешиюну бир кесге болгъанына таяна, урунганланы экономика излемлерин, политика эркиликлерин джакъларгъа тырмашыуларына ангылагъан кезде къарайды.

Тюрлю-тюрлю къралланы империалист къауумлары социализмге, бютеу демократ ючлеге къраршчы ишленни къысха бирикдириб бардырадыла, бир къауум компартияланы башхалагъа къраршчы салыргъа юрешедиле. Бу болумлада пролетар интернационализмни, коммунистлени джолдашлыкъ бириннетликлерини магъанасы ёседи.

КПСС былайгъа санайды: бир-бир ишледе тубеген келишмеуле коммунист партияланы интернационал иш джюрютюулерине, аланы биригиб ишлеулерине тыйгъыч салмазгъа керекдиле.

Къарнаш партияланы арасында бир-бир проблемаланы юсюнде мюкюллюк болмагъаны болса, бир-бири кърарамын иги ангылар эмда эки джанына да келишген оюмла этер ючюн, аллай проблемаланы джолдашлыкъ халда сюзюну хайырлыгъа сапайды КПСС. Марксизмни-ленинизмни революцион магъанасыны, крти социализмни халы бла магъанасыны юсюнден барса уа сѐз, КПСС мындан ары да принципни позицияланы джакъларыкъды. Коммунистлени ишлерини класс магъанасын седретир, ала бардыргъан юрешиюну муратлары бла мадарларыны революцион халын бузаргъа деб этилген дыгаласлагъа КПСС-ни къалай къарагъаны да ма ол затдан чыгъады. Сынам кѐргюзген бла, Марксыны — Энгельсны — Ленини окууларыны тамалларындан жанлау коммунист къозгъалыуну мадарларын кърарыусуз этеди.

Къарнаш партияла бла кесини иш джюрютююнде

КПСС пролетар интернационализмни принциплерин кьаты тутады. Пролетар интернационализм революцион бириннетлилик бла бирге хар партияны баш эркинлигин эмда тенглигин мюкюл этиуню тыйыншлы кереди. Ол принципини тамалында КПСС, арада информация джюрюте, коммунист эмда ишчи партияла бла байламлыкьны таукел ёсдюреди, эки къраллы эмда кёб къраллы тубешнуледе болады, аны кибик керекли кёзюуде бардырылгъан регион эмда андан кенг халкъла арасы кенгешлеге кьошулады.

Совет коммунистле къачан да капиталны дунясындагы класс джолдашларыны джанындадыла. КПСС кесини халкъла арасы сыйын реакцияны зорлугъуна тюшген коммунистлени джакълауда хайырландырлыкьды. Ол кърнаш партияланы бириннетлиликлерине, аланы антисоветизмге къраршчы кюрешнулерине уллу багъа береди. Социалист эмда социализмден къралланы коммунист эмда ишчи партияларыны бир-бирине болушлукъ этиулерини джамагъат прогрессини магъаналы факторуду.

КПСС социалист, социал-демократ, лейборист партияла бла байламлыкьны ёсдюрюню джолу бла мындан ары да барлыкьды. Ала бла биргелей иш бардырыу, неден да алгъа ядро къазауатны болдурмауда, тап магъаналы иш боллукьду. Ишчи кьозгъалыуну тюрлю-тюрлю джолларыны арасында айрылыкъла не терен болсала да, аланы таймаздан бир-бири бла хайырлы оюм алмашдырыу бардырыуларына, къазауат кьоркьуугъа къраршчы, халкъла арасы болумну игилендирир, колониализмден кългъан зарацлы затланы кьоратыр ючюн, бирем-башха эмда биргелей кюрешнулерине ол тыйгъыч болмайды.

Партия халкъла арасы ишчи кьозгъалыуну бютеу отрядларыны иш джюрютюулерини тирилтиуге, тюрлю-тюрлю джолланы тутхан профсоюзланы, тюрлю-тюрлю къралланы джаш тёлю, тиширыу, элли эмда башха демократ организацияларыны биргелей ишлеулерини терен этиуге уллу магъана береди. Дуняны ишчи классы бла аны коммунист авангардыны аллында кесини историкьялы джууаблылыгъын терен ангылай, КПСС мындан ары да:

— дуня коммунист кьозгъалыуну революцион идеалларын эмда марксист-ленинчи тамалларын джакъларыкьды, илму коммунизмни теориясын творчестволу ёсдюрюлукьдо, догматизм бла ревизионизмге къраршчы,

ишчи кьозгъалыугъа буржуй идеологияны къайсы тюрлю хатасы да тинмес ючюн таймаздан кюреширкиди;

— кърнаш партияланы бирикдирир эмда аланы бир мурадда ишлетир ючюн, коммунистлени интернационал бириннетлиликлери ючюн, коммунист кьозгъалыуну дуня кьазауатны болдурмауну ишине кьопхан юлюшюн аслам этер ючюн кьолдан келгенни барып этерикди;

— халкъла арасы ишчи классны, урунган адамланы бютеу барыны биргелей излемлери ючюн, миллет баш эркинлик ючюн, демократия бла социализм ючюн кюрешлеринде аланы кючлерин бирикдириуню джолун джанлаусуз бардырлыкды.

ПАРТИЯ — СОВЕТ ДЖАМАГЪАТНЫ
БАШЧЫЛЫКЪ ЭТИУЧЮ КЮЧЮ

Совет Союзу Коммунист партиясы джамагъат ёсюмге тийишиуюню теренлиги эмда кючю бла дуняда болмагъанча алапат юлгюлю джолну ётгенди. Аны биринчи марксист кружоккладан, юч халкъ революцияны юсю бла уллу социалист къралны башчылыгына чыккыяны бютюн дженгил джюрюшлю болгъанды.

Совет халкъны джангы джамагъат къурауда историялы джетишимлери, Уллу Ата джурт къазауатда хорламы, къралны социал-экономика эмда иннет-тин прогрессни онглудан онглу дараджасына таукел джете барыуу, Совет Союзу дуния ёсюмню джюрюшюне тийишиуюню кёлтюрюлгени Коммунист партияны иши бла кыкса байланыбдыла. Ол халкъ кёбчюлюкню историялы творчествогъа кёллендириуюню эмда къураучуду, бизни джамагъатха башчылыкъ этген эмда джол кёрюзген кючю. Марксист-ленинчи теория бла сауутланган партия къралны ёсюмюню баш перспективасын белгилейди, халкъны къурау ишин илму башчылыкъ бла баджарады, коммунист къурулушка къурамлы, план бла джарашхан, нюзюрлю баргъан хали береди.

Коммунист партия, кесини класс магъанасына, идеологиясына кёре, ишчи классны партиясы болгъанлай къала, СССР-де социализм ишлеуюню, урунганланы къатларыны барыны ишчи классны позициясына кёчгенини, совет джамагъатны социал-политика эмда идея бирлигини бегигенини тамалында бютеу халкъны партиясы болгъанды. Ол КПСС-ни революцион нюзюрюню тёлуден тёлуге тохтаусуз кёчюб барыуун, ич эмда тыш политикасыны бютеу ишини класс халисин белгилейди.

Джангы историялы болумлада, ич ёсюм бла халкъла арасы аренада къралны аллына джууаблы борчла чыкы-

гъан заманда, совет джамагъатны джашауунда **партияны башчылыкъ этген магъанасы джорукълу ёседи**, аны политика, къурау эмда идеология ишени дараджасына джангы уллу излемле салынадыла. Ол быллай баи факторла бла байламлыды:

— социализмни ишлеуде, къралшы социал-экономика ёсюмюн дженгил джюрюшлю бардырыуда борчланы уллулукълары бла, аланы джетишимли толтурууну, джамагъатны экономика, социал эмда тин прогрессини бир-бири бла къысха байламлыгъын къурауну политикасын джарашдырыу бла эмда аны джашауда джанлаусуз бардырыу бла;

— политика системаны ёсдюрюу бла кёбчюлюкню политика эмда урунуу тирилгини кёлтюрююню, аны производствогъа, кърал эмда джамагъат ишлеге башчылыкъ этиуню тамалында демократияны, халкъны кеси кесине социалист оноу этиуню теренлетнуу бла;

— марксист-ленинчи теорияны мындан ары да ёсдюрюге, коммунист къурулушну практикасын терен ангыларгъа кереклиси бла, джашау чыгъаргъан соруулагъа илму тамалда эмда заманында джарашдырылгъан джууабла табыу бла, урунганланы ангыларын кёлтюрюу бла, ууакъ буржуй психология эмда адеб-намысны биллинулерин, социалист джашауну джорукъларындан тайыуну не тюрлюсюн да къоратыу бла;

— социалист къралланы, халкъла арасы коммунист эмда ишчи къозгъалыуну бирликлерин бегитиуню, араларында иш джюрютююлени не джаны бла да теренлетиуню, миллет-азатлау къозгъалыуну кючлери бла биричнетликни бегитиуню, буржуй идеологиягъа, ревизионизмге эмда догматизмге, реформизмге эмда сектантлыкъгъа къаршчы кюрешиуню излемлери бла;

— империализмни агрессивлиги ёсгени бла байламлы тыш политика болумланы кыйышлашханлары бла, сакълыкъны ёсдюрюу бла, къралны къоркъуусузлугъун баджарыу бла, агрессивли кючлени ыхтырыугъа, къызыу сауутланыуну тохтатыугъа, адам улуну ядро сауутдан тюб болууну къоркъууун къоратыугъа, джер джюзюнде рахатлыкъны бегитнуге аталгъан кюрешии къаджыкъмай, тириден тири бардырыгъа кереклиси бла.

Джамагъатха политика башчылыкъ эте, КПСС сыналгъан ленинчи принциплени мындан ары да хайырландырылкъды, партия иште, бютеу кърал эмда мюлк сфералагъа башчылыкъ этиуде ленинчи стильни бегн-

тирикди, кесини политикасыны илму тамалда джарашдырылыуун ёсдюрюлюкдю; кёбчюлюкню коллективли оюму бла сынамына кенг таянныкъды, аны джамагъат башчылыгыын ёсдюрюлюкдю. Ол идея-теория, политика-юретну, къурау эмда мюлк ишни бирлигине иште аллына бармау бла консерватизмни не тюрлюсюне да къаршы бардырылгъан компромиссиз кюрешге, чыгыб келген проблемаланы кереклисича деменгили баджарыпча творчестволу излеулеге принцили магъана береди.

КПСС партия, кърал эмда джамагъат органланы функцияларында спецификаны эсге терең алыуу, аланы ишлерини координациясын бардырыуу, къайтарыб этиу болмазча къурауу, партия комитетлени — политика башчылыкъ этиуно органларыны — магъаналарын ёсдюрюуно, башчылыкъ этген аппаратны ишинде формализм бла казенщинаны, бюрократизм бла башха бузмакълыкъланы къоратыуу, партия бегимлени, халкъ мюлк планны толтуруугъа кючлю контроль салыуу, кърал эмда урунуу мизамны, джорукъ бла къурамлыкъланы бегитиуно амалсыз кереклиге санайды.

КПСС бютеу партия организацияланы, урунуу коллективлени ишлеринде творчество болумлулукъну, этимликни, уллу джууаблылыкъ бла принципликни тохтаусуз бегитирикди, аланы этилген джетимшилеге объективли эмда самокритика кёзден багъа бере билирге, адамлагъа, аланы кереклилери бла излемлерине эс бёлюб, къайгырыб къараргъа юретирикди.

Кърал, мюлк эмда культура къурулушха башчылыкъ этиуно дараджасын кёлтюрюуно партия мындаң ары да кадрла бла ишлеуно игилендириу бла къысха байламлы этеди. Ол хар джерде, башындан туюбуне дери, кадрланы политика, иш баджарыу эмда адеб-намыс шартларына кёре ишге салыуу эмда багъа бериуно ленинчи джорукълары джанлаусуз сакъланырын, кадрланы сайлагъан эмда алагъа багъа берген сагъатда джамагъатны кёлюне келгенни не къадар толу эсге алыргъа амалсыз кереклиге санайды.

КПСС кесини кадр политикасы бла башчылыкъ этерге политика джаны бла бишген, уллу адеб-намыс ишленмеклиги болгъан, компетентли, башчылыкъ этерге нюзюрю болгъан коммунистле бла партияда болмагъанланы салыргъа, башчылыкъ этген ишге тишируулары теджерге болушурукъду. Башчыны джангылыкъланы сезе, адамланы джарсыуларына къайгыра билиуча, джууаблылыкъланы кесине алыргъа хазырлыкъча,

пги ишлерге юренирге излеуча, мюлк джюрю-
тюуде эмда адамла бла ишлеуде кесине эмда башха-
лагъа излем сала, мюлк джюрютююню политика ма-
гъанасын эсебге ала билнуча шартларына КПСС прин-
ципли магъана береди.

Партия бютеу участокланы барысында джаш адам-
ланы, перспективалы кзуллукучуланы тамада тёлую
сыналган кадрлары бла бирге сынам аллыкъларына,
керекли чыныгыу табарыкъларына къайгырады. Ол
болургъа тыйыншы процесди, артха къалыудан, бир
джерде тохтаб туруудан эмда волонтаризмден сакълау-
ну ышангылы гарантиясын кзураиды.

Кадрлагъа берилген ышанмакълык алагъа салын-
нган къаты излем бла, ишни джетишимлилиги ючюн,
партия эмда кърал мизамны сакълау ючюн, башчыла-
ны ишлерине кёбчюлюк джаньндан контрольную кючлю
этиу ючюн партия организацияланы, урунуу коллектив-
лени алларында аланы энчи джууаблылыкъларын ёс-
дюрюу бла къысха байламлы болургъа керекди. Хар
башчы берилген иш ючюн толу джууаблы болургъа,
адамла бла арасын тюз кзуаргъа, энчи юлгюсю бла
аланы учундурургъа тыйыншылды. **Джангыз бир пар-**
тия организация да, джангыз бир кзуллукучу да контр-
ольдан тышында къалыргъа керек тюлдю.

Партияны ёсюуу партия сафланы мындан ары ёсюу-
лери эмда бегиулери бла, демократиялы централизмни
принципини тамалында партияны ич джашауунда кели-
шиулени игилениулери бла белгиленеди.

Кесине ишчи классны, колхозчу эллилени, совет ин-
теллигенцияны алчы келечилерин ала, партия комму-
нист кзуралышны тюрлю-тюрлю участокларына тий-
ишнююу кючлю этеди. КПСС кесини социал кзурамын-
да ишчи класс баш орунну аллыгъын амалсыз керек-
лиге санайды, Партияны тизгинлерине алыууу баш
джорукълары адамны политика эмда этимлилик шарт-
лары, кертилиги бла ишленмеклиги, кючюу коммунизм-
ни ишине берирге хазырлыгъы болуб келгендиле, ала
алайлай да къаладыла. Партиягъа карьерист мурат бла
кирирге кюрешиуюу джолун таукел кесерге керекди.

Партияда болуу бир тукъум бир онглулукъ бермейди,
къралда бола турган затла ючюн, коммунист кзуру-
лушну, джамагъат прогрессни джазыуу ючюн башха-
ладан эсе уллу джууаблы этеди. Хар коммунист уру-
нууда эмда кесин джюрютюуде, джамагъат эмда энчи
джашауда ашхы юлгю болургъа борчлуду. **Коммунист-**

лени алчылыкъ магъаналары не къадар толу кёрюн-генлерине кёре болады халкъны арасында сыйы. Партия хар коммунистге кесини борчуна къарауун иглендирир ючюн, партиецни халал эмда таза тюрсююне керти болур ючюн излемин таймаздан ёсдюргенлей барлыкъды, анга ишни къалай бардыргъанына эмда кесин къалай джюрютгенине кёре багъа берликди.

Кесини ишин джетишимли бардырыуну, коммунистлени уллу творчество тириликлерини ёсерлерини тамалын КПСС партияны ич демократиясын мындан ары да кенгертиу бла теренлетиуде, партия джашаууну ленинчи мардаларын къаты сакълауда, критика бла самокритиканы ёсдюрюуде, халкъгъа ачыкълыкъны кенгертиуде кёреди.

Партия кесини ишин мындан ары да сыналгъан **коллективлик принципни** тамалында къураарыкъды. Аны андан ары бегитир эмда ёсдюрюр ючюн, КПСС партия джыйылыулары, пленумлары, конференциялары эмда съездлени, партия комитетле бла бюроланы — башчылыкъ этиуню политика органдарыны — магъаналары бла сыйларын кёлтюрююню, аны политикасы бла практика ишлерин эркин эмда этимли сюзерча ашхы болумла къураууну баджарыуну амалсыз кереклиге сандайды.

Партияны ич джашаууну демократиялы принциплери джанлаусуз тола барыр ючюн кюреше, КПСС аны бла бирге **партия мизамны бегитиуге** да уллу эс бёллюкдю. Партияны членлерини деменгили, ангылы мизамлары бютеу джашаууну санагъатларында уллу социалист мизамны тамалыдыла.

Партияны ишини джетишимлилиги, коммунистлени тириклерини ёсюю ал башланган партия организациялары ишлерин мындан ары иглендириу бла къысха байланыбды. Урунуу коллективлени политика ёзеклери болгъанлары себебли, ала партияны политикасын кёбчюлюкню джашауу творчествосу бла бирикдириуге таймаздан къайгъырыргъа борчлудула.

Партия кесини сафларыны бирлиги бла монолитликлерин хаман кючлю этгенлей барлыкъды. Ол фракциялыкъ бла групповщинаны къайсы тюрлю чыгъуларына да къаршчылыкъгъа КПСС-ни Уставында белгиленген къурауу гарантиялары кесини мадарлары арсеналында сакълайды. Партияны бузулмазлыкъ идея эмда къурауу бирикмеклигиндеди аны кючю бла хорланмазлыгъыны магъаналы ёзеге.

КПСС марксист-ленинчи оюмдан къарайды: халкъды историяны къурагъан, коммунист къурулуш аны кълону, аны джигерлигини, аны акъылыны ишиди. Халкъны джашаууну нюзюрлю творчествосу бизни джетишимле-рибизни барыны тамалыды.

Халкъ ючюн джашайды партия, анга кълулукъ этиуде кереди кесини ишини магъанасын. Ол аллына салгъан муратла бла борчла совет адамланы джашау нюзюрлерини баш излемлерин ачыкълайдыла. Партия мындан ары да халкъны аллында уллу джууаблылыкъ иннетде ишлерикди, кълбчюлюк бла байламлыгъын таймаздан кенгертирикди эмда теренлетирикди, аланы излемлери бла кълайгъырыуларын толтурур муратда джашарыкъды. Ол ич эмда тыш политиканы бек магъаналы ишлерини юсюнден урунганла бла таймаздан оноулашханлай турууну, джамагъатны оюмуна уллу эм бълуюню, партияда болмагъанланы партия организацияланы ишлерине кенг кълшууну кесини баш борчуна санайды. Халкъ партияны ишини не кълдар тири джакъллагъаны бла джамагъат ёсюню джюрююне ол кълдар уллу тийиширикди.

КПСС кесини бютеу ишинде пролетар, социалист интернационализмни сыналгъан марксист-ленинчи принциплерин башчылыкъгъа джанлаусуз тутады. Ол марксизмни-ленинизмни тамалында халкъла арасы коммунист эмда ишчи партияла бла къларнаш байламлыкъланы ёсдюрюге хаман болушлукъ этгенлей, рахатлыкъ ючюн, ядро палахха къларшчы кюрешюде ала бла тири иш джюрютгенлей, урунганланы баш излемлерин кълруулагъанлай, миллет азатлыкъ, демократия бла социализм ючюн ала бардыргъан кюрешни джакъллагъанлай турлукъду.

* * *

Былайды Совет Союзу Коммунист партиясыны Программасы.

Партия коммунистлени, бютеу урунганланы — ишчилени, колхозчуланы, интеллигенцияны — анда салынган историялы борчланы толтурууну кългъа толу джигерлик бла алыргъа чакъларады. Партия совет адамла, КПСС-ни Программасын джанлары-къланлары бла кълбыл этиб, аны джашауда баджарыугъа бютеу кълчлерин саллыкъларына толу ийнаады.

Социал-экономика прогрессни онглу джюрюшлю бардырыуну юсю бла джамагъатны джапгы асыулу болум-

гъа чыгъарыргъа — былайды партияны стратегиясы. Социализмни не джаны бла да игилендириу хар юйдегиге, хар совет адамгъа джангы ашхылыкъла берликди, бизни социалист Ата джуртубузну мындан ары джашна-тыугъа, эм ахырында уа — коммунизмни хорламына келтирликди.

Бизни халкъны бу пюзюрлю муратха алгъа хорламлы барыуу джамагъатны марксизмни-ленинизмни, гуманист эмда социал тюзлюкню башламларыны тамалында тюрлендириуню идеяларыны кесине тартхан кючюн ёсдюрюкдю. Ала джамагъатны иги къурауну, чыгъарыучу кючлени джанлаусуз ёсюб баргъанларыны, творчестволу урунургъа болумла къурауну, хар адамны насыбы бла ашхылыгъыны, агрессивли къазауатланы таукел керн этиуню, рахатлыкъны, тенглик бла бютеулю къоркьусузлукъну тамалында иш джюрютюулени кенг бардыруну принциплерин бегитиуню юлгюсю бла адамланы актылллары бла джюреклерин кеслерине бурлукъдула.

Коммунистле, бизни къралны бютеу урунганлары келир заманнга толу ышанмакълыкъ бла къарайдыла. Кесини къаджыкъмагъан урунууу бла совет халкъ — джигер халкъ, къураучу халкъ — салынган борчланы толтурлугъуна, белгиленген чеклеге чыгъарына партия толу ийнаналды.

ПАРТИЯНЫ БАШЧЫЛЫГЪЫ БЛА МАРКСИЗМНИ-ЛЕНИНИЗМНИ БАЙРАГЪЫНЫ ТЮБЮНДЕ СОВЕТ ХАЛКЪ СОЦИАЛИЗМНИ КЪУРАГЪАНДЫ.

ПАРТИЯНЫ БАШЧЫЛЫГЪЫ БЛА МАРКСИЗМНИ-ЛЕНИНИЗМНИ БАЙРАГЪЫНЫ ТЮБЮНДЕ СОВЕТ ХАЛКЪ КОММУНИСТ ДЖАМАГЪАТНЫ КЪУРАРЫКЪДЫ.

БАШЛАРЫ

Ал сѣз	3
--------	---

Биринчи кесеги

КАПИТАЛИЗМДЕН СОЦИАЛИЗМГЕ ЭМДА КОММУНИЗМГЕ КЕЧЮУ — БУСАГЪАТ КЕЗЮУНЮ БАШ МАГЪАНАСЫ

I. Уллу Октябрь социалист революция эмда СССР-де социализм ишлеу	6
II. Бусагъат дуняда прогресс бла реакцияны кючлерини арасында баргъан кюреш	13

Экинчи кесеги

СОЦИАЛИЗМНИ ИГИЛЕНДИРИУ БЛА КОММУНИЗМГЕ КЕЧЕ БАРЫУДА КПСС-ни БОРЧЛАРЫ

I. СССР-ни коммунист перспективасы эмда социал-экономика ёсюмю дженгиллетиюню кереклилиги	27
II. Партияны экономика стратегиясы	31
Илму-техника прогрессни дженгиллетиу-производствону хайырлылыгын кѣлтюрююню баш мадары	32
Джамагъат производства структура тюрлендириуле	34
Социалист производство келишиулени, башчылыкъ этну системаны эмда мюлк джюрютююню методларын игилендириу	38
III. Партияны социал политикасы	43
Совет адамланы джашау дараджаларын ёсдюрюу, урунуу болумларын эмда джашауларын игилендириу	44
Класс башхалыкъланы кѣоратыу, джамагъатны класс бирчалыгын кѣурау	49
Социалист миллетле бла халкъланы мындан ары да джашаулары эмда джууукълашыулары	51
IV. Совет джамагъатны политика системасыны ёсюмю	52
V. Идея-юретну имд, окъуу, илму эмда культура	59
Идея-юретни иште	60
	93

Халкъ окъууда	64
Илмуда	65
Культура кърлушда, литература бла искусствода	67

Ючюнчю кесеги

**КПСС-ни ХАЛКЪЛА АРАСЫ АРЕНАДА РАХАТЛЫКЪ БЛА
СОЦИАЛ ПРОГРЕСС ЮЧЮН КЮРЕШИУДЕ БОРЧЛАРЫ**

I. Социалист къралла бла иш джюрютюу	70
II. Азатланган къралла бла келишиулени бегитюу	74
III. Капиталист къралла бла келишиуле. Деменгили рахатлыкъ эмда сауутсузланюу ючюн кюрешнюу	76
IV. КПСС дуня ишчи эмда коммунист кьозгъалюуда	82

Тёртюнчю кесеги

**ПАРТИЯ — СОВЕТ ДЖАМАГЪАТНЫ БАШЧЫЛЫКЪ ЭТИУЧЮ
КЮЧЮ**

**ПРОГРАММА
КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ
СОВЕТСКОГО СОЮЗА**

НОВАЯ РЕДАКЦИЯ

На карачаевском языке

Ответственный за выпуск
Баучиев А. Д.

Сдано в набор 14.03.86. Подписано в печать 09.04.86.
Формат 84x108¹/₃₂. Бумага типографская № 1.
Гарнитура литературная. Печать высокая. Усл. печ. л. 5,0.
Усл. кр.-отт. 5,1. Уч.-изд. л. 5,1. Тираж 2 000 экз.
Заказ № 1904. Цена 10 коп.

Карачаево-Черкесское отделение
Ставропольского книжного издательства
357100, Черкесск, пл. Кирова, 23, Дом печати

Карачаево-Черкесская укрупненная типография
357100, Черкесск, ул. Первомайская, 47.

К 77

Программа Коммунистической партии Советского Союза.

Печатается по тексту перевода на карачаевский язык, опубликованному в газете «Ленини байрагъы» №№ 32—34 (7483) от 11 марта 1986 года. Карачаево Черкесское отделение Ставропольского книжного издательства, 1986 г

96с

66. 61 (2) 273. 2

10202
К М 159(03)—86 без объявл.